

Coll. 1.

A KEGYES TANÍTÓRENDIEK

VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ

SZEGEDI VÁROSI FŐGYMNASIUM

A Z 1892—93. T A N É V R Ö L.

KÖZZÉTESZI:

M A G Y A R G Á B O R

IGAZGATÓ.

ÉRTEKEZÉS: Képek Szeged város birtokterületének növényvilágából.

SZEGEDEN, 1893.

NYOMATOTT BÁBA SÁNDOR KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

Képek Szeged város birtokterületének növényvilágából.

a az utast jó sorsa a »déliabok hazájába« vezérli, a végtelen síkon lépten-nyomon találkozik a természet gazdag áldásaival. Nem a kietlenség, egyhangúság birodalma a róna, hanem a pezsgő élet gazdag színtere, hol a buvár lelke elmerülve gyönyörködhetik a természet egyszerű szépségeiben. A magyar pusztá, melyet a nemzet lánglelkű költője dalával megdicsőített, prózai nyelven szólva, egy hajdani tómedenceze. Talaját a Tisza és a »jövevény« Maros alluvialis hordaléka tette közelünkben termékenynyé. Nem csoda azért, hogy míg más kopár vagy fáttan lapályok többé-kevésbé hasonlítanak egymáshoz, s változatosságot nélkülöző felszínök olyanformán tűnik elő a látóhatáron, mint valami rengeteg paizs domborulata : addig a magyar pusztá, nem levén bár rajta valami figyelemre méltó emelkedés, a melyen a fáradt szem megpihenhetne, talajának kövér volta miatt csökkenti az egyhangúságot s gazdag változatot tár fel növényzete tekintetében. Épen nem jogosult tehát azoknak nyilatkozata, és egyoldalú, indokolatlan ítélete, kik a magyar pusztát unalmasnak, egyhangúnak mondogatják. Igaz, nem bogárhátú, görbe ez »a mi tartományunk«, hanem egyenes, mint lakóinak jelleme : nem titkolózó itt a természet, hanem nyílt, őszinte, mint az alföldi embernek szíve, lelke, beszéde : nem a ritkaság, a szokatlanság által tűnnek ki alakjai, hanem az egyszerűség, a bőség uralkodik a határtalan rónán. A felvidék rengetegeiben elszorul a a szív, félelem szállja meg a lelket : parányinak, törpének érzi az ember magát, ha a sziklák szédítő magasára feltekint : nálunk a határnélküli pusztá látása bürtönéből szabadulltá teszi a lelket, merészröptűvé a gondolatot s a végtelen megszokása a Végtelenhez emeli a gyarló föld fiát. Ime, a puszták hatása a puszták gyermekeire !

Azok a kisebb-nagyobb terjedelmű mélyedések, melyek a róna behorpadt teknőjeként az összegyülemlett eső- és talajvíz medenczéiül szolgálnak, meglepően szép és változatos tenyészettel verik fel és borítják a növényélet főforrását. Mind megaunyi csillogó szemek, úgy villannak elő a sás- és nádszegélyű mocsárok, midőn a verőfény lágyan rengő habjaikban megfürdik. Tükrei ezek a beláthatatlan síkságnak, hová a vízi szárnyasok ezrei természeteket megbámulni gyülekeznek. Az a zsongó-bongó moraj, mely a nádasok birodalmát uralja; az a hápogás, melyet a ragyogó tükrű vadrucza meglepett párja látásán hallat, valamint az az átható rikkantás, mely a meglibbent barna bugájú nád örökéber lakójának, a nádi verébnek, torkán kiárad, sajtyszerű, csodálatos kis világ képét tárja fel.

Mikor még ezt a helyet az őshajdanban a beltenger roppant vize takarta, a habütött Kárpát-hegység szikláinak szétmorzsolódott törmelkei porondként rakodtak le a fenéken, s összeverődvén a szervezetek kihalt és elkorhadt maradványaival, létre hozták a mostani növényélet gazdag táplálékát. A vizek országa felett ez időben a némaság lelke borongott! Midőn azonban a fellázadt föld erős convulsiója a Feketetenger mai medenczéjét alkotta, a hazánkat elborító édesvízű tenger is megkezdé délkelet felé rohamos lehuzódását. Átszakította az iszonyú víztömeg roppant hatalmával az emberi láb által még soha nem érintett Kazán-menti hegyvonulatot, elegyengeté óriás terjedelmű medrének iszaptalaját és erősebb sodrásai a kifogyhatatlan vízü *kopolyákat* alkották. Ez a magyar Alföld valószínű eredete, ebben takálja táplálékús talaja gazdag tenyészetének magyarázatát. S a puszták egyszerű fia vajjon sejti-e lelkében a távott, honnan az ekéje által felforgatott hantok eredtek? Sejti-e a nagy időt s a természet átalakító zajtalan munkáját, mikor és mily módon nyerte izzadása színtere a növényéletre alkalmas voltát? Valóban ezt csak sejteni lehet, de megmondani halandónak nem adatott!

Ezen őstenger fenekére, egy megelégedett nép hön szeretett lakóhelyére, a gyönyörű Alföldre, vezetem képzeletben az olvasót, bemutatni iparkodván a természet szüntelenül alkotó és romboló erejét növényzete birodalmában.

De hogy az ismertetni szándékolt növények rengetegében eligazodhassunk, tisztába kell jönnünk azoknak természetével.

Szeged város nagyterjedelmű határa, leszámítván a jelentéktelen hal-mokat és buczkákat, véges-végig róna: talajának milyensége azonban nem mindenütt egyenlő.¹⁾ Ez az oka, hogy vadon termő növényei csak a nekik megfelelő talajban díszlenek és lépnek fel jellemző módon, kiváló mennyiségben. Tenyészését azért felosztjuk 1. *puszták*, 2. *nádasok*, 3. *szikestavak* növényzetére, a melyekhez 4. még a kulturnövények között elég nagy számmal előforduló vadnövények sorakoznak.

¹⁾ L. Szeged város birtokterületének földtani és talajviszonyai. Pap Jánostól. Mgj. a szegedi főgymn. »Értesítő«-ben 1878.

1. A puszták növényzete.

A szegedi puszták kissé hullámos talaját, u. n. *buczkáit*, csupa homok alkotja. Ez a homok ott, hol a terület fátlansága miatt a nyári nap hevének sikerült a növényzetet teljesen kiölni, a szelek játszi kénye szerint örökös mozgásban van. Az ilyen területen, u. n. *futóhomokon*, elvéve, rendszerint tavasszal, láthatni némi tenyészetet. Legállandóbb lakójának mondhatni a szívóseleteri *királydinnyét* (*Tribulus terrestris* L.), mely szertekúszó indás szárán a homok forrósága daczára szúrós termésit évenként csodálatos bőségben hozza meg; társául szegődik a tövises levelű *iringó* vagy *temondálfű* (*Eryngium planum* L.) is, mely örökös harcban áll széllel és homokkal, s ha végre is ő marad a küzdelem áldozata, hűtlenné lett talajáról menekülven, mint *ördögsekér* nyargalja be a terjedelmes síkságot.

A hol a növénygyökerek szövedéke helytállóvá sűrítetheti a laza homokot, ott kora tavasztól nyár derekáig, majd őszelétől lombhullásig tarka növényzónyeg borítja a tápláló anyaföldet.

A szegedi puszták flórájában három *formatiót* lehet megkülönböztetni, melyek mindegyikében a szalmás növények, u. n. *pázsitfűvek* (Gramineae Juss.) az uralkodók. Formatióknak nevezik a növényföldrajzban a bizonyos képet nyújtó, ugyanazon talajon díszlő és egy időben virító növénycsoportozatot. A formatió mindig a tömegesen fellépő növényneemtől kapja nevét; minden más növény, mely azonban szórványosan, olykor foltot vagy gyarmatot képzőleg jó elő, képződménynek, vagy a formatió járuléknak mondatik.

Pusztáinkon a homoktalaj egyik formatiója a *fenyér* (*Andropogon* L.), melynek legjellemzőbb alakja az *éles mosófü* (*A. Grillus* L.). Sűrűen csoportosulva ezer meg ezer lepi el és díszíti a homokhalmokat s vékony, de erős szalmáján rezgő kalászkái kellemes benyomást tesznek a szemlélőre. A ki június közepén látogatja meg a virágdíszben pompázó pusztát, elbűvöli lelkét a sárgás ibolyaszímben viruló fenyértenyészet, mely a rajta lágyan átsuhanó szellőt folytonos bölintgatásaival üdvözli.

A fenyérformatió főképviselei mindnyájan karesú szalmájú, finom kalászu pázsitfűvek, melyek sűrűen egymás mellé helyezkedve minden talpalatnyi tért ellepnek, kiemelkedvén ott, hol a talaj halmosabb s ibolyaszímben játszó fénylő füzérökkel uralják a síkságot. A temérdek mennyiségű és sok fajtájú kalászos, füzéres és bugás pázsitféle növény között mintegy 30 fajta pillangós virágú, 11 fajta hagymás és 10 fajta kosbor-féle növényre akadunk, melyekhez még más sokszor igen élénkszíni virággal díszlő növény járulván, az egész formatió egyedszáma 200-on felül tehető. És e sokféle alakú és virágzatú járuléknövény, hol magánosan, hol gyarmatosan előfordulva, a formatiónak jellemző s nem minden bájnélküli arczulatot kölesönöz.¹⁾

¹⁾ L. a »Függelék« 1. sz. a felsorolt növényeket.

A formatió második nemét az *árvalányhajféle* (*Stipa* L.) pázsitfűvek alkotják. Közöttök a *tollasfűzérű* és a *kunkorgó árvalányhaj* (*St. pennata* L., *St. capillata* L.) a kiváló, főleg az első némely évben oly bőséggben veri fel pusztáinkat, hogy vele csak Dél-Oroszország lapályai versenyezhetnek. Nem is ismeretlen surbankó pásztoraink előtt a tollas lobogójú árvalányhaj, melynek becase emelkedik, ha kedvelt kezek tűzik fel pörge kalapjokra.

Az árvalányhaj is, miként a fenyér, pázsilfű; de hiányzik szalmájának azon finomsága és kecses volta, mely a fenyérnél oly feltűnő. Fűzéréi és levelei szikárabbak és merevbbek amazénál, valamint színezetében a zöldes elmosódó hamvasba megyen át. Ez a zöldesszürke, fakónak mondható szín az, mely a gyepesen fellépő, de még virágzásnak nem indult árvalányhaját a fenyértől felismerhetővé teszi. Mikor azonban a nagy területen vagy foltonként tenyésző pázsilfűvek teljes virágzásban vannak, meglepő kedves-séggel válik ki közülök az árvalányhaj ezüstsínű foszlós kalászkáival.

Csaknem egy időben indulnak virágzásnak a formatió járuléknövényei is; nevezetesen a számos változatú *szegfűvek* (*Dianthus polymorphus* M. B. stb.), a sokszínű pillangósak, minők a *vesszős* és a *száratlan bóka* (*Astragalus virgatus* L., *Ast. exscapus* L.) sárga és a *koronilla* (*Coronilla varia* L.) tarka virágaival. Ugyanekkor sűtkéreznek a verőfényben a pézsmailatú *selyem-tövis* (*Carduus mollis* L.) biborpiros és a *homoki lilium* (*Iris arenaria* L.) sárgaszínű kettős virágai; majd helylyel-közzel a cserjésedő, kórós, évelő növények emelik társaik fölé ernyős, gombos, fészkes stb. virágzatukat, melyeknek aljában a finomszálú mohok közül előtörnek a rövidszárú *sások* (*Carex stenophylla* L., *C. supina* L., *C. nitida* L.) különféle változatai.

Mikor már a tollas árvalányhaj befejezte rövid életét s szalmája száradásnak indul, nem kevésbé bájos testvére, a kunkorgó árvalányhaj, veszi át az uralmat, s kellemes zöldjével megújítja a satnyuló *stipa*-formatiót. E két fajta árvalányhaj társaságában éldegél a *borsókás perje* (*Poa bulbosa* L.), a vékonyszalmájú *juhperje* (*Festuca ovina* L.) és az ibolyaszínű *borjúpázsit* (*Festuca amethystina* L.), melyek a formatió hézagait töltvén ki sűrű, gyepet képzően ott fordulnak elő, hol másféle kalászos növénynek dúsabb táplálékot nyújtani nem képes az anyatermészet.¹⁾

A puszták növényzetének harmadik csoportozatát a *roznok*- (*Bromus* L.) formatió képezi. Az ide tartozó szikár szalmájú, bugás kalászu pázsitfűvek a futóhomoknak, u. n. *siványnak* kedvelői, melyek hol ritkásan, hol gyepesen fordulnak elő, s gyors növekedésűek lévén, pamatos gyökereikkel megfogják a szaladó homokot. Mint járuléknövény, nem ugyan a roznok sűrűjében, hanem attól különválva tenyészik a *királydinnye* (*Tribulus terrestris* L.).

¹⁾ L. a »Függelék« 2. sz. a. elsorolt növényeket.

Futóhomok és királydinnye egymástól elválhatatlanok. A laza talaj megindul néha alatta a szél erős rohamára s ekkor valóssággal együtt utazik a homokkal; máskor meg csupán csak tövises terméseit görgeti tovább a szél a szaladó homok hátán, hogy átültesse termő helyétől messzebb eső tájakra. Nagyon ismert a puszták fia előtt ez a kúszó szárú növényke, melynek csillagformán elágazó indáin a kénsárgaszínű virágok érdemrendek gyanánt látszanak. Tüskés gyümölcseit vérteresztő szúrásuk miatt *vérbélűeknek* mondja a mezítlábas tanyai vászonceléd. A síványtalajon hol magánosan, hol gyarmatosan szokott tenyészni s elterjedése a futóhomok elterjedésével arányos.

Ugyancsak a futóhomok kedvelője a vörhenyes szárú *seprőtű* (*Kochia arenaria* Roth.), továbbá a *fénylő* és a *szőke poloskamag* (*Corispermum nitidum* Kit., *C. canescens* Kit.), mindkettő sertés hónalji murvákkal, valamint a neve által eléggé jellemzett porczogós magvú *szükségfü* (*Salsola Kali* L.), melyekkel ez a fajokban szegény formáció jóformán ki is van merítve.¹⁾

Az elszámlált formációk soha sem szoktak egymástól teljesen elkülönülve előfordulni, hanem egyik a másik területébe hol itt, hol ott becsap, mi által a közbeekelt csoportok erednek. Különösen érdekes tanulmányul szolgálnak az átmenetek, melyek azt magyarázzák, milyen eredési összefüggés létezik az egyes formációk között, és hogy a természet a tenyészet fejlesztése, elhelyezése és csoportosítása által minő érdekes színű szönyeggel tudja bevonni a puszták homokját.

Sívár, vigasztalan képe van a kopár homoknak. Mint valamely sziget a növénytengerben, úgy tűnik fel egy-egy buczka elhagyatva, növénytelenül. Izzó talaján nem látni egy szál fűvet, nem egy zöld levelet vagy árva virágot. S ha nagy néha rávetődik egy-egy mezei hangya, vagy valamelyik pusztai bogár, nem sokáig időzik rajta, hanem neki iramodva keres árnyas menedéket a nap forró sugarai elől. Majd olykor végig szánt rajta a szelek hatalma, forgataga mélyen felkavarja s ölbe kapván forró homokját, a környék viruló tenyészetére zúdítja. Hogy merre vette irányát a homokáradat, megláthatni az előtt s új életre kelni igyekvő vegetación. A futóhomok szegélyén u. i. senyvedt a fű, levélvesztetten áll egy-egy *kosbor* s a mozgó talajból kinlódva emelgeti csúcsát egy-két eltemetett növényke. Egyedül a felburjánzott *nyárfásarjadékok* látszanak magokat jól érezni, mintha csak örülnének a szélrohamoknak, melyekben haragoszöld leveleik élvezettel megfűződnek.

A hol azonban a futóhomokot csak parányi televény is borítja, ott a szélhordta mag gyorsan kiesírázik, fejlődik s más jövevény-növényekkel kisebb-nagyobb csoportokba verődven, gypet alkot, majd gyökérfonadéka talajtartóvá erősödven, küzd viharral és futóhomokkal, míg végre is ő veszen

¹⁾ L. a »Függelék« 3. sz. a. elsorolt növényeket.

diadalmat felettök. A fejlettebb növények aljzatán rendszeren a finom szálú mohokkal találkozunk, melyek csoportokba verődve, lassankint vastag rétegeket alkotnak s víztartó képességökkel míg egyrészt a növény táplálkozását biztosítják, másrészt korhadékukkal a televényföld képzésébe befolyanak.

A talajkötő növények egyik legegyszerűbb, mégis igen nevezetes alakja a már többszörösen említett királydinnye, melynek szélhordta termése alig indul egy-egy gomba védelme alatt csírázásnak, már is csodálatos gyorsan növekednek homokfogó gyökérszállai; majd vörhenyesszínű indás szárai a laza talajon szerte futnak s arra ráfeküdvén, a viharok harcát elkerülik. Ha a folytonosan virágzó s bőven termő növényt talajából kiemeljük, csodálkozás fog el a mélyre ható, finomabbnál finomabb gyökérszállak látásán, melyek mindegyike egész sereg reá tapadt homokszemet hoz fel magával. Ez magyarázza a puszták ezen lakójának szívós életét s befolyását a futóhomok megkötésében. Hol a gomba és a mohképezte televény (humus) lehetővé teszi az életet, csakhamar megjelenni látjuk ott az árvalányhajat is, mely tömeges felléptével beárnyékolja a homokpuszták hullámos felületét s győzelmi jelül ezüstszínű foszlós kalászkáit vidáman lengeti az alkonyi szélben.

A Tisza mentén, hol csak néhány évtized előtt is a futóhomok-buczkák oly félelmes kiterjedést vettek, részint a talajvizek, részint az emberi szorgalom eredményei, a nyárfa- és ákáczerdők szemmel látható javulást eredményeztek. Ma már a futóhomok csak elvétve, szűk területre szorítva féktelenkedik; jóllehet szilaj természete minden módon ellene van szabadsága megfékezésének.

A buczkák tenyészete nemcsak a gyakori szelekkel küzdök, hanem az őt elárasztással fenyegető homokkal is, mely ha ideig-óráig el is temeti olykor, újra előtör s felületét uralván, végre is legyőzi a féktelenkedőt. Ez az oka, hogy ha egyszer megvethette lábát a növényzet a futóhomokon, nem egy könnyen pusztul el róla; sőt ellenkezőleg mindig és mindig nagyobb területet hódítván magának, gyökerei szövedékével s lombozata sűrűjével helytállóvá alakítja a futóhomokot.

A már egyszer benépesült buczkák növényzete az év különböző szakában nagyon különböző képet mutat. A ki nyár derekán vagy ősszel vetődik a pusztára, a növénytenyészet más-más alakjaival találkozik.

Alig olvad el a puszták hótakarója, már is ezer, meg ezer apró sárga csillagocska jelenik meg a szemhatáron. Ezek a csillagocskák a *piczi sárma* (*Gagea pusilla* L.) csinos virágai. Majd egész sereg kék, piros és sárga virágú növény veri fel a homok életadó talaját, melyeknek üde zöldje szemegyönyörködtetően hirdeti a tavasz beálltát. Mikor pedig beköszönt a bimbó-fakasztó május, egyik virág a másikat követi, s az egész pusztá növényzete teljes pompájában látható. Ez időben díszlik a kettős virágú *homoki lilium* (*Iris arenaria* L.), a *pusztai gyopár* (*Verbascum* L.) sötétlibolyaszínű virágai-

val, a vérvörös *ökörnyelvfű* (*Verbascum rubiginosum* W. K.) az ajakosak, pillangósak és temérdek mások társaságában, melyek között a polyvás füvek nagy területet elfoglaló csoportja kellemesen uralja a vegetatiót s a puszták végtelenét egész vadvirágos kertté varázsolja. A pázsitfüvek közül legelőszőr a füzérvirágúak és a bugásak indítják fejlődésnek virágaikat. Ekkor lép fel a *horsókás perje* (*Poa bulbosa* L.) ibolyaszínű kalászkáival, őt követi az árvalányhaj s ennek rövid uralma alatt a gyönyörű fenyér tündöklő virágzata ékesíti a növénykolóniát. Leírhatatlan a benyomás, melyet éreztet a puszták flórája, midőn azt a búcsúzó nap sugarai bearanyozzák.

De a milyen gyorsan fejlődik a puszták növényzete, épen olyan hamar is indul enyészetnek. Alig hinné az ember, ha csak nem tapasztalja, mily hamarosan áthalad itt a tenyészet az egyes életszakokon. A fészkes, fürtös és bugás virágzatok, melyek alig pár hét előtt csodás szépségökben láttatták magokat, tarka szirmaikat elhullatván, gyümölcsöt érlelnek, mely maga-magát veteményezi, reá a növény elhal s száraz kórója alatt új növénynek engedi át a tápláló talajt. A júniusban sarjadzó fűnemek nem mutatják már azt a tarkaságot, üde színt és fajbőséget, melyek a május flóráját oly kedvessé teszik; előfordul azonban mégis egy-két figyelemre méltó növényegyed, minő a többek között a *homoki derezefű* (*Gypsophila fastigiata* L.) és a fürtös bugájú *tüskés polyvaborz* (*Tragus racemosus* Desf.), melyek apró kékes virágaikkal válnak ki a környezetből. Feltűnő azonban általában véve az élénkzöld szín hiánya. Minden növényen ott ül már a szárazság kinyomata, mintha a nap növekedő heve előre letörölte volna arczokról az életszínt. Észrevehető ez a száraz külső főképen a *vasvirágon* (*Xeranthemum annuum* L.), melyet a köznép száraz színe miatt jellemzően *szalmavirágnak* szokott nevezni. Utóhadát képezik az elszámolt növények azon csoportoknak, melyeket fenyér- és árvalányhajformációnak mondunk. Velök záródik be a nyárderék flórája. Júl. és aug. hóban szünetel a vegetatio. A táj kiaszottnak látszik. Növényroncsok: tépett növényfüzérek és sárga szalmaszálak fedik mindenfelé a megfakult talajt. A pusztá növénytenyésze nyári álmat aluszsa.

Midőn azonban a nyár végső napjai elmúltak s a *bikanyálás* ősz derült egével beköszöntött, még egyszer és utoljára ölt ünnepi színt a homokpuszta. A megelevenült gyepek talajból kiemelkedik és halvány-piros virágot hoz az *aszú-* és a *klárisos szegfű* (*Dianthus prolifer* L., *D. deltoides* L.), füzereit kivirítja a *homoki czikszár* (*Polygonum arenarium* W. K.), majd langyos éji eső után ezrével állanak elő a *csirkegombák* (*Agaricus* L.) s végezetül megjelenik a komor tél előfutárja, a *homoki kikerics* (*Colechicum autumnale* W. K.) violaszínű virágaival.

2. A nádasok tenyésze.

Hogy mi az a nádas, csak annak lehet róla tiszta fogalma, a ki ilyen testi szemeivel látott valaha. A vízi tenyészet gazdag változata fűződik e

névhez. Messziről egy sötétzöld színű tengert lát a szem, melynek vörösbarna teteje hintáz, hullámzik az alkonyi szélben. A nádasoknak is épen úgy, miként a hegyes tájak terjedelmes erdeinek meg vannak a magok sűrűi, bozotos helyei és tisztásai; csakhogy itt a tenyészet nem nyújt a fáradt emberi tagoknak pihenésre alkalmas árnyékot, nem sétálásra hívogató puha gyepszőnyeget, hanem a sás- és nádtenyészet, ha helyenkint meg is szakad, egyes növényiszigetek és a víz síma tükre által egyesül egy egésszé.

De ülünk képzeletben csónakra s tegyük egy kis kirándulást a nád-erdő rengetegében.

Sokfelé elágazó csatornán evezünk a szigetforma nádtelephez, melyen ha áttörtetünk, a mocsáros terület közepe táján nyílt víz tárul elénk. E nádperemű lagunácska síma tükren, embertől ritkán háborgatva, édes öröm között úszkál és bukdácsol a szárnyasok tarka csoportja, mely a váratlan látogatásra robajjal kél szárnyra s a nádas belső sűrűjében tűnik el. Csak lassan haladhatván előre a vízi szövevény miatt, elég alkalmunk nyílik a növényzet szokatlan szépségében gyönyörködhetnünk. Itt egy *fehér nimfa* (*Nymphaea alba* L.) pihenteti hőszerű virágait a tó csendes vizén, közeledtünkre gyengén hintáznak hatalmas levelei s fonállá vékonyuló szívó gyökerei egyre játszadoznak a meglódult vízben; ott az aranysárga *tavi rózsza* (*Nuphar luteum* Smith.) integet felénk kellemes illatú virágaival, míg amott a tüskésen fogazott levelű *kolokán*, vagy *vízi aloë* (*Stratiotes aloides* L.) himbálgatja fehér virágait; tovább a *békatutaj* (*Potamogeton natans* L.) egész kis oazisa emelgeti elkorhadt lemezeitől árván maradt barna levélnyeleit, melyeknek tövében a vízi csigák egész raja tanyát vert; emitt ismét a *vízi boglárka* (*Ranunculus aquatilis* L.) ezer meg ezer fehér virága tör magának utat a szabadba, míg a víz színe alatt egymásba kapaszkodva hintáznak foszlott levelei, s közbe-közbe a *Charak* igyekszik vizfölé emelni csillárforma szárukat. Mentől tovább halad a csónak, annál szebb, változatosabb a vízi tenyészet.

Ha csónakunk körül lenézünk a vízbe, ott látjuk a csoportokba verődött roppant számú *békalencsét* (*Lemna trisulca* L., *L. polyrrhiza* L., *L. minor* L.), a szárnyas levelű *sallangos* és *füzéres fűsűfüvet* (*Myriophyllum verticillatum* L., *M. spicatum* K.), a *mocsárhúrt* (*Callitriche stagnalis* L., *C. vernalis* L.), a *vízi gaszt* (*Ceratophyllum demersum* L.), a haragoszöld *vízi lófarkat* (*Hippuris vulgaris* L.) és a smaragdszínű *moszatok* tömegtelen bőségét, a mint fonátelepükkel a mocsár iszapján végig nyújtózkodnak. Ezeknek szövevényes szálai között kígyózik a bajúszos szárú *súlyom* (*Trapa natans* L.), míg egyszer csak megmerevítvén derekát, dárdás levéllemezét a víz színére tolja. Valóban annyi meg annyi idegenszerű, fantasztikus alakú növény tarka csoportjára bukkanunk, hogy bűvös káprázat fogja el szemünket e kis vízi világban. Elérjük végre a tisztás határán a nádas szigetét. Sajátságos érzet fog el, midőn a csónakból kilépvén, a rengő talajt érintjük

lábainkkal. Lépten-nyomon inog, süpped az alattunk, s valójában tapasztaljuk, hogy vízi-növények gyökérszövedékén járunk. Mintegy 4 m. magasságig emelkedik itt a sziget fölé a nád sűrűje, mely környeskörül minden más növényt elnyomni látszik; csak a *mocsár-haraszatok* (*Hydropterides* Willd.) tengetik imitt-amott a szurkos talajon sivár életüket, valamint a sziget párkányzatán a világoszöld sásfajok képeznek némi gypet, melyeknek éles levelei bókolva hajlonganak a víz tükre felett. Helylyel-közzel láthatni a fehérvirágú *folyondárt* (*Convolvulus arvensis* L.), a mint kanyargós indájával felkapaszkodik a karesú nádra, valamint az ibolyakék virágú *vízi ebszőlőt* (*Solanum dulcamarum* L.), a mely erőlködik magasba emelni terjengős szárát; míg a *sárga liliom* (*Iris pseudacorus* L.) kardos leveleivel harcziásan kandikál ki a nádas sűrűjéből.

Mint valamely öv, úgy keríti a náderdőt a *gyékény* és a *káka* temérdek mennyisége. Nem képeznek ugyan ezek összefüggő egészet, de kisebb csoportokban sűrűen váltakozva szemlélhetők, főleg a *tavi káka* (*Scirpus lacustris* L.) uralja zótétzöld színű csomótlan szárával a nádmentes területet; habár a *széles* és a *keskenylevelű gyékény* (*Typha latifolia* L., *T. angustifolia* L.) sem hiányzik soha a mocsárok életadó talaján. Őket követi az alacsonyabb termetű, temérdek változatú *sások* (*Carex* L.) egész serege, melyeket a pusztai ember *savanyú széna* név alatt jószágai számára szokott összegyűjteni. Hol a sás növény bozótosan lép fel, ott van az Alföld zombékos rétje.

A sások, melyek az ily zombékos helyek uralkodó növényei, megszagatott sűrűségű telepeket képeznek. Minden szál sás megannyi oszlop, mely nem ritkán egy méterre is felnyúlik. A csomótlan törzs alsó része temérdek sok gyökérrostból alkotott szövedékből indul ki, melyhez az elkorhadt gaz és levél kisebb-nagyobb mennyisége járulván, idő folytában tözeggé alakul; ez az oka, hogy a sás-növények turfás talaja mindegyre gyarapszik s belőle az éleslevelű sás meredt szára leszurkált pálczaként bukkan ki. A telep széle felé mindinkább rövidülő sásoszlopok megbarnult alja a víz alatt, gombos vagy bugás felső része a víz tükre felett látható. Minden ilyen sás-telep a zombék süppedékes talaján kiseded halmot vagy pázsittal fedett vakantúrast ábrázol.

Ha nyár kezdetével vetődünk ilyen zombékos helyre, csakhamar meggyőződünk, hogy az nem egyéb ingoványnál, süppedékes rétnél; mert ez időtájt a sás-telepeknek még csak imitt-amott tűnik elő csúcsa, később azonban, midőn a zombékos terület aljvíze felmelegszik, hatalmasan meghajtja a *sátét* (*Vigna* Koch). A növekedés kezdetekor vehetni ki legjobban a sás-telepek szétszórtságát, melyek között helylyel-közzel vízfoltok szemlélhetők, úgy, hogy az ily terület szövevénye igazi vízi hálót mutat. Néhol a sás-halmok oly közel esnek egymáshoz, hogy a legkeskenyebb csónakkal sem lehet közéjük férközni, hanem csak óvatos léptekkel, olykor ugrással jut-

hatunk egyik sáshalomról a másikra. Az ilyen zsombékos rétre rettegve gondol a tanyás gazda; mert ha legelésző jószágja esetleg rátéved, rendszerint bele vész a feneketlen ingoványba.

A zsombék tenyészetét valami gazdagnak, változatosnak épen nem mondhatjuk. Rajta csak a *nád* (*Phragmites communis* Trin.) és a *káka* uralkodnak: de előfordul olykor a turfás talajon néhány élénkebb virágú növény is, nevezetesen egy pár *bogáncs* (*Carduus* L.) és *kosborfaj* (*Orchis* L.), valamint a ki-kicsillámló vízben a *virágos káka* (*Butomus umbellatus* L.), a *vidrafű* (*Menyanthes trifoliata* L.) és másféle vizet kedvelő növény. Valóban szép látványban részesül a buvár, ha a süppedékes talaj közepéről visszatekint az ingovány tavára, melynek síma tükrét a nimfák és a vízi boglárvák vakító fehér virága tarkítja; míg a zsombék növényzete ez időtájt még majd csaknem téli álmát aluszsza.

A zsombék képződését a rajta díszlő sásnövények, különösen a társasan föllépő *palkafélék* (*Cyperaceae* DC.) sajátosságos természetű növekedésének köszönjük. Elvirágzás után u. i. a növény szára egészen a tőlevelekig elhal, melyeknek hónaljából ősz folytában rügyek erednek. Ezek a rügyek hozzák létre a következő év hajtásait. A sáslevelek azonban elszáradásuk előtt finom rostokra foszlanak, melyek a növény szárára tekerőzvé, gátolják az új hajtás szétterülését; innen van, hogy a sás szára minden évben egyenesen emelkedik fel a többől, mi által a gyökérszálak is évről-évre magasabbra húzódnak, míg az elhaló növényrészek az ujonnan képződött gyökérostokkal egybefűződvé, az erős fonadéktalaj áll elő. Ebből magyarázható az, hogy miért látjuk a korhadék tetejét évenként kizöldülni, míg az aljzat, mint rugalmas szövevény, a zizek felületét turfába átmenő járhaló fedővel borítja.

Az említett ingovány növényzete jóval később indul fejlődésnek, mint a környező talaj növényvilága. Május vége felé még, midőn már a homokterületek flórája virulásának tetőpontjához közeledik, a zsombékot a télies zöldesbarna szín fedi: jún. közepén azonban sarjadzani kezd a *káka*, fejlődésnek indul a *szittyó* (*Juncus* L.), felveri a talajt a *gyapu* (*Eriophorum* L.), a *palka* (*Cyperus* L.) stb. s midőn már a kihaltnak látszó ingovány növényzete ébredőben van, feldíszíti a természet a neki zöldült területet a *sárga liliom* (*Iris* L.), a *tarnics* (*Gentiana Pneumonanthe* L.), a *hidör* (*Alisma Plantago* L.), a *vidrafű* (*Menyanthes* L.), a *fűzlevelű fű* (*Lythrum Salicaria* L.); a *virágos káka* (*Butomus* L.) stb. változatos színű virágaival. Ez időpont az, midőn a süppedék növényzete szépségének teljében áll, mely mindaddig tart, míg csak a *csátó* (*Schoenus nigricans* L.) hatalmas sűrűje erőt nem vesz az ingovány növényzetén.¹⁾

¹⁾ L. a »Függelék« 4. sz. a. elsőroli növényeket.

3. A szikes tavak flórája.

Mikor az ember a nádasokat bújja, hogy ismeretséget kössön flórájával, környeskörül feltűnik szegélyzetének szürkése s talajának imitt-amott gyér, a rendesnél kopottabb színű növényzete. Közelebb vizsgálván a fakó szín okát, esodáljuk a hófehér pihéket, melyek érintésre alaktalan porrá esnek szét s ha nyelvünkhöz értetjük, lúgosan sós ízűnek találjuk. Ezek a romlékony hófehér szilánkok a szikes partnak, tómedenczének kristályvirágai.

Határunkban majdnem minden tónak, kopolyának, sőt az egyszerű mocsárnak is vize lúgos, sós. Sótartalma azonban különböző levén, a víz lepadása vagy teljes elpárolgása után a víztől szabadon maradt rész fakó, szürke vagy hófehér. Ezek a szikes tavak nem egyedül medenczék talajából produkálják a sziksót, hanem eső, vagy hóolvadás útján az emelkedetebb környék feloldott savát is a beléjük huzódó vízzel felveszik, magokba összegyűjtik. Innen van, hogy a terjedelmesebb vizek egyenlően talaja tavasszal általánosan, később szórványosan, foltonként látszik vízzel elborítva s a szabadabbá vált részek szigetek gyanánt emelkednek ki. Az eképen támadt szigetek a hőség fokozódásával hol nagyobbodnak, hol szaporodnak s nem ritkán egyesek keskeny földnyelvek által egymással összeköttetésbe hozatván, sajtáságos alakot mutatnak.

Ezeket a kiszáradt sós medenczéket hívja a szegedi ember *széksós szórúknak*, melyeken boldogabb időben sziksót sepertek. Ma e foglalkozás jóformán szünetel. A sziksós talaj értéktelen; mert a kulturának ellen áll.

A milyen különböző a szikes tavak sótartalma, épen olyan különbözőnek, változónak tapasztalható növényzete is. Mentől bővebb a sziksó kivirágzása, annál gyérebb s fajokban szegényebb a vegetatio. Vannak kiválóan sós talajon élő növények, de vannak közönyösek, sőt valódi kosmopoliták is. Ez az oka, hogy a sós tavak medenczéiben azokat a növényeket is rendszerint feltaláljuk, melyek az édesvízi mocsárok állandó lakói: sőt egyik-másik pusztai, homoki növénynyel is találkozunk. A növények ilyen szedettvedett volta miatt a szikesek növényformái nem olyan jellegzetesek és feltűnők, mint a puszták vegetatiójában. nem hatnak tömegükkel úgy, mint az édesvízi tavak, mocsárok tenyészetében.

Szikes tavaink egyik legkiválóbb alakja a *sziki lelleg* (*Statice Limonium L.*), melynek villásan elágazó gallyai sátozt képeznek, bőrnemű tojásdad levelei szálfelhagyűek s vörhenyeskék tömött virágai féloldali fűzért alkotnak. Ezer meg ezer szokta felverni a sós partokat s nyár közepén virágozván, a mikor a környezet flórája már csaknem egészen elvirított, nemcsak kellemes látványul szolgál; hanem a *sós növény-tenyészet* (*Halophyta*) egyik vezérnövényének is tekinthető.

Virágai színére hasonló hozzá a mocsárok, ingoványok kedvelője, a *kérges cziczkfark* (*Achillea crustata* Roch.), mely tömött foltonként uralja a sós területet. Ugyan itt látható a *pozsgás gerepcsin* (*Aster pannonicus* Jacqu.), a sárga *kisvirágú pozdor* (*Scorzonera parviflora* Jacqu.), az égszínkék virágú *bokros len* (*Linum perenne* L.), a cseresznyeszín virágú *lenlevelű ezerjófű* (*Erythraea linariaefolia* Pers.), a magános sárgavirágú *gatyás szárnyók* (*Tetragonolobus siliquosus* Roth.) és az ezek társaságából soha sem hiányzó világoszöldszínű *csátés sás* (*Carex divisa* Huds.), mely utóbbi megvastagodásra hajlandó fás gyökerével évről-évre tovább kúszik a nyirkos talajban.

Egy harmadik, úgy szólván állandó formatiót képez a sóstavak porondján a *villás* és a *hamvas káka* (*Scirpus maritimus* L., Sc. Tabernaemontani Gmell.), melyek, mint szegélynövények, a már említett pozsgás gerepcsin társaságában gyepesen fordulnak elő.

Ezen három formáción kívül, melyeknek egyénei meglehetősen állandó jellegű tenyészetet mutatnak, meg szokás különböztetni még egy negyedik sós-növényformációt is, melynek alakjai a szikes talajon majdnem mindenkor fellelhetők s nagycsoportú kolóniákat alkotnak. A formáció főképviselei a csoportosulásra hajlandó nagyszámú *libatopp-félék* (*Chenopodeae* L.). A libatoppok általában véve igénytelen külsejű növények; közöttök első sorban a *sokmagvú* és a *fodorka libatopp* (*Chenopodium polyspermum* L., *Chen. Botrytis* L.) jönnek tekintetbe, melyek csakis a szikes tavak vízmentes talaján tenyésznek. Mind a kettőnek színe hamvas-szürke vörös-barnába átmenő, virágai pedig életszínélküliek. A libatopp-kolóniák között néhol ki-kitűnik a sziksóval telített talaj fehérsége, mely miatt a növénynyel borított részek szokatlan barna foltoknak látszanak. Ha emelkedettebb helyről tekintjük át a vízmentes tófeneket, vagy végig nézünk valamely sziksós szigeten, egy óriási pillangó tarkaszínű szárnyrajzolatját képzeljük magunk előtt. Látunk u. i. egy fehér foltot, a sziget sziksós virágú növénytelen, kopár közepét, hamvas-szürke libatopp-seregtől környezve, melynek külső karimáját a kevesebb sótartalmú, vagy néha sómentes talaj élénkebb zöldű növényzete képezi, míg az egészet a gyepes pusztá sokszor ragyogó tarkaságú vegetációja a beláthatatlanságig veszi körül. És a növényzet ilyen elhelyezkedésében mindig bizonyos rendszer mutatkozik. A sziget párkányzatán u. i. az ezt környező szárazulat zöld növényzetétől eltérőleg a *libatopp*, az *egyterméjű* és a *sós üröm* (*Artemisia monogyna* W. K., *Art. maritima* L.) hamuszínű, néha egészen ezüst-fehér alakjai állanak, őket követi belső gyűrűképen a vörös-barna színű *lecsepült seprőfű* (*Kochia prostrata* Schrad.) és a *sómoscing* (*Salicornia herbacea* L.) gyülevész csoportja, úgy azonban, hogy a sziget közepén a kivirágzó sziksónak szabad tér maradjon.

A növények, melyek a formáció képzéséhez mint feltűnőbbek járulnak, elég számosak. Legnagyobb tömegével első sorban természetesen a *libatopp*

válk ki, mellette foglal helyet a csomós virágzatú *bogárpalka* (*Cyperus pannonicus* L.) fvszerűen hajlott bugájával, azután a *búbos*, *fűzéres* és *ecsetbajuszfü* (*Crispis aculea* L., *Cr. schönoidea* L., *Cr. alopecuroides* L.), továbbá a *tengeri árpa* (*Hordeum maritimum* L.), a *pántlikafű* (*Phalaris arundinacea* L.) és a *pozsgáslevelű zsásza* (*Lepidium crassifolium* L.), végre az általánosan ismert *orvost székfű* (*Matricaria chamomilla* L.).¹⁾

Az elmondottak után úgy látszik, hogy a sóstavak flórája megegyez azokkal a növényekkel, melyek törmeléken, hulladékdombokon, útfeléken stb. szoktak előjönni. A talajsajátságok u. i. itt, miként ott könnyen oldódó sókhoz juttatják a növényeket; különbségül csupán azt találjuk, hogy a sóstavak medenczéje csak a víz lehuzódása után válhatik a vegetációra alkalmassá, míg az utak mentén vagy a romokon az év minden szaka fejlődésnek indíthatja a növényeket. Innen van, hogy a sziksós területek növényzete időhöz kötött és nagyon sokszor esetleges; az utóbbi helyeké ellenben természet-szerű és állandó, nem korlátoztatván még a felesleges sómennyiség által sem, mely mint tudva van, a növényéletre ártalmas. A só túlbősége adja okát a sziksós szérűk kopárságának.²⁾

Hogy a szikesek, mocsárok és puszták növénytenyészte között az összekötő kapcsolatot, illetve áthidalást megtaláljuk, figyelmünket az *árterek* flórájára kell fordítanunk. Alig képzelhetünk formatiót, mely annyi különféle alakból lenne összeverődve, milyennek a kiöntéses helyek növényzetét tapasztaljuk. Majd *nád* és *gyékény*, majd *sás* és *káka*, majd meg *kutyatój* (*Euphorbia palustris* L. *E. pilosa* L., *E. lucida* W. K.), *édesfű* (*Glycyrrhiza echinata* L.) és *mályva* (*Althea officinalis* L.) tömegtelen mennyisége uralja a területet. Az alkoknak ez a különfélesége okozza, hogy a természet jellemének meghatározásáról itt szó sem lehet; mivel azok a helyek, melyek tavasszal vízzel fedve láthatók, nyáron és ősszel szárazak s így a nekik megfelelő vegetációk az év különböző szakáiban a képzelhető legtarkább változatokban szemlélhetők.

Ha az ár tavasszal elönt valamely területet, megszámlálhatlan növény sarjadzik csakhamar talajából. Láthatni itt *madárhúrt* (*Cerastium semicaudatum* L.), *hinárt* (*Najas major* L., *N. minor* L.), *boglárkakat* (*Ranunculus aquatilis* L., *R. fluitans* Lam., *R. sceleratus* L. stb.) és sok más vízi növényt, melyek szálas vagy lapos leveleiket hintáztatják a locsogó árban. Mint jellemző és helyt-álló növény figyelmet érdemel a *Salvinia natans* és *Marsilia quadrifolia*, mely vízi harasztok közül az utóbbi hosszú nyelű négyes levelét a víz színére tolván, sokad magával lóherrel borított területet képzelhet az az elöntött felületen.

Mintegy 30—40 nap múlva, mely idő alatt a terület vendégvize részben, vagy teljesen lehuzódott, az előbb látott flóra nagy változáson megy keresztül. A víz kevesbedtével fogynak, pusztulnak a vízi növények is. A

1) L. a »Függelék« 5. sz. a. elsorolt növényeket.

2) L. u. o. 6. sz. a.

vegetáció ezen haldoklása csak rövid ideig szemlélhető. A száradó talaj újra megnépesül a növények millióival. Zöld szőnyeg borítja megint a kiszikkadt iszapot, rétté válik az ártér, melyen a *sás* (*Carex* L.) és a *szittyó* (*Juncus* L.) temérdek fajtája, továbbá a *lófark* (*Hippuris* L.), a *vízi gaz* (*Ceratophyllum demersum* L.) stb. veszi át költői rendtelenségben az uralkodást. De a növényzet ezen új képe sem végleges. Alig telik el néhány hét, a megkérgeült földön más növények lesznek hangadókká. A nedves talajhoz szokott növények elhalnak s roncsaikon *bogáncsok* (*Carduus* L.), *varádcis* (*Tanacetum* L.), *disznótövis* (*Xanthium spinosum* L.) s egyes sós talajt kedvelő növények kórói emelkednek, melyeknek elvirágzásával az árterek változatos flórája is téli álomra hajlik.¹⁾

4. A kulturnövények között fellépő vadnövények.

Ha a természet mibenléte bármely ok miatt változást szenved, vele együtt módosul a talaj flórája is. A hol az ember befolyását érvényesíti a talajra, rajta a növénytenyészet lassankint megváltozik. Igazolja ezt az erdők kiirtása, a homok-buczkák befásítása, a tavak lecsapolása és az árterek elfogása, kiszáritása után a talajon előálló, az előbb rajta díszlett növényzettől sokszor teljesen elütő vegetáció.

A tenyészet végleges megváltozása a növényeknek u. n. *vándorlása* által is történhetik, példa erre a *disznótövis* (*Xanthium spinosum* L.) rohamos elterjedése s ennek következtében a *kutyatej* (*Euphorbia cyparissias* L.) legelőinken való megfogyatkozása; de valódi és nagyobb mérvű átalakítást első sorban az ember eszközölhet, amennyiben a növények elterjesztésében és korlátozásában neki jutott az oroszlánrész. Valóban tapasztaljuk is, hogy minden művelt államban tenyésztik és terjesztik a kulturnövényeket. Az ember keze belejár a természet működésébe, midőn a céljainak megfelelő növényeket körébe vonja, gondozza és tenyészt; az azokkal ellenkezőket irtja, korlátok közé szorítja. És ha egybevetjük a növények természetes elhelyezkedését jelen helyzetünkkel, jól eső csodálkozás fog el az emberi beavatkozás nagyszerű eredménye felett.

Ős időtől fogva termeszt az ember a gabonanemeket, melyek a *kukoriczával* (*Zea mays* L.), a *kenderrel* (*Cannabis sativa* L.), a *lennel* (*Linum usitatissimum* L.) és a *mákkal* (*Papaver somniferum* L.) egyetemben keletről származtak; ugyaninnen és délvidékről került hozzánk a *sárga* és a *görög dinnye* (*Cucumis Melo* L., *Cucurbita citrullus* L.), a *kúposzta* (*Brassica oleracea* L.) stb.: Amerikából honosodott meg a *krumpli* (*Solanum tuberosum* L.), a *paradicsom* (*Lycopersicum esculentum* Mill.), a *dohány* (*Nicotiana tabacum* L.), a *napraforgó* (*Helianthus annuus* L.), a *paprika* (*Capsicum annum* L.) s néhány más gazdasági növény; de velök egyszer-

¹⁾ L. a. »Függelék« 7. sz. a. elsorolt növényeket.

mind temérdek *gyom* is került, bár akaratlanul, talajunkra, melyek a művelés alatt levő földeken folytonos üldöztetésök, pusztításuk daczára, úgy látszik, jól találják magokat. Küzdenek ők is a létért, mint maga a »teremtés koronája«, az ember.

Határunk nagy részén, melyet a Gondviselés elég bő termőképességgel áldott meg, népünk igyekezete és szorgalma mellett a kulturnövények minden nemét haszonnal tenyészíthetni. Szinte örül az ember lelke, midőn a terjedelmes gabonaföldek zöld tengerét szemléli, a mint a lány szellő fuvalma a sugárszalmájú kalászokat elandalító hullámvásba ringatja. A kalászos növényeken kívül, hová a füzéres és bugás virágzatú *zabot* (*Avena sativa* L.) és a *kölest* (*Panicum miliaceum* L.) is számítjuk, természti népünk a *kukoriczát*, kulturnövényeink ezen legmasabbikát, körülvéve egyes helyeken a tündöklő magvú *czirok* (*Sorghum vulgare* L.) és a hatalmas aranysúruga virágzatú *napraforgó* (*Helianthus annuus* L.) által. Látni még itt-ott *len-* és *kenderve-tést*, különösen pedig Szeged város specialitását, a híressé vált *paprikát*, továbbá a kapás- és u. n. konyhakerti növények sokaságát, valamint a lelket vidámitó *buczkai* létrehozóját, a nagy jövőt ígérő homoki *szőlőt* (*Vitis vinifera* L.).

E sok fajta, nem egy féle talajt igénylő és különböző munkálatú hasznos növények társaságában, ezeknek kárára temérdek más hasznót nem hajtó *gyom* fordul elő. Parasilák ezek az élődiség valódi miben léte nélkül, a mennyiben a közös talajból a nem nekik szánt tápláló részeket a hasznos növényektől részben, vagy ha nagyon elhatalmasodtak, teljesen elvonják, mi által a kulturnövényeket elsatnyílják, elnyomják, sőt teljesen kiölik.

De hogy a főbb alakokkal közelebbről megismerkedhessünk, tegyünk egy sétát kultivált növényeink változatos területén.

Szeged város közvetlen környezetében, melynek talaját itt fekete föld képezi, terülnek el a lakosság jól gondozott zöldséges földjei. Az ezeken díszlő kulturnövények között épen úgy, mint a parcellázott területek mesgyéin számos vad-növény keres és talál életfeltételt. Találunk itt *czikszárt* (*Polygonum minus* Huds., *P. aviculare* L., *P. convolvulus* L.), *dísznóparéjt* (*Amaranthus retroflexus* L.), *folyondárt* (*Convolvulus repens* L.) és *vad ürmöt* (*Artemisia campestris* L.) költői rendetlenségben. Előfordul nevezetesen a *mákvetés* között olykor a *vadrepce* (*Sinapis arvensis* L.), moeskos virágait mutogatja a mérges *beléndek* (*Hyosciamus niger* L.), sőt elvéve itt-ott gyümölcsöt érlel a talajjavító hulladékkal kikerült *maszlag* vagy *csodafű* (*Datura Stramonium* L.) is. A *hagyma-* és a *répavetés* között tenyész az *üszögőr* (*Senecio vulgaris* L.), a bóbítás termésű *pitypang* (*Taraxacum officinale* L.), a szapora növéssű *tyúkhúr* (*Spergula arvensis* L.), a *dudva csorbóka* (*Sonchus oleraceus* L.), hamar lehulló virágot hoz a *kaszafű* (*Erodium cicutarium* L.) az igénytelen *füstike* (*Fumaria officinalis* L.) s olykor gyümölcs érésig jut a *keszeg saláta* (*Lactuca scariola* L.). A mesgyéken a pázsit sűrűjéből előtör a biborvirágzatú *bogáncs* (*Carduus*

nütans L.), terjengős szárán apró kék virágot hoz a *vad borostyán* (*Glechoma hederacea* L.), csoportosan tenyészik a *vad lóher* (*Trifolium repens* L., *T. agrarium* L., *T. arvense* L.) s egy-egy ide tévedt *sertecsek* (*Inula germanica* L.), *gerepcsén* (*Aster* L.), *fűtej* (*Euphorbia* L.) stb. mutogatja virágait. A gondosan művelt *paprika*-láblák között elvétve akadunk gyomra; de a *krumpli*-fészekből és a *burgundi répa* (*Beta cicla* L.) közül itt-ott felüti fejét a *bugás csüköllő* (*Centaurea paniculata* Lam.), a *bodros sóska* (*Rumex crispus* L.), az *ebkapor* (*Anthemis cotula* L.), a *fekete pesztercze* (*Ballota nigra* L.) és a *piros holt csalán* (*Lamium purpureum* L.); a mesgyéken és a düllőutak mentében előfordul az *útifű* (*Plantago media* L.), a *szarvas kerep* (*Lotus corniculatus* L.), a *somkóró* (*Melilotus officinalis* Desv.), valamint néhány pázsitféle (perje, vadzab stb.), sőt initt-amott a homoktalajról elszármazott *katángkóró* (*Cichorium Intybus* L.) is szemlélhető. A *lóherésben* (*Medicago sativa* L.) elhatalmasodva látjuk olykor az *arankát* (*Cuscuta Epithymum* L.) vagy népies nevén *paplant*, s hol a vénség a lóher gyökereit elkorhasztá, helyét kitölti az *ugar-májfű* (*Asperula arvensis* L.), a *lenlevelű fű* (*Linaria vulgaris* L.), a *papsajt* (*Malva rotundifolia* L.) stb.

De látogassunk ki a *feketeszéli kukoriczásba*, a *lenvetések* közé, valamint a homokon szeltében természetl *rozsz-* (*Secale cereale* L.) és a nagy gonddal ápoltt *szőlőterületekre* (*Vitis vinifera* L.) is.

Az erős sású *búzavetésben* (*Triticum vulgare* L.), melyből későn-korán messze kihallatszik a fűrjek pitypalaty szava, azurkék virágait mutogatja a *búzavirág* (*Centaurea Cyanus* L.), félve húzódik meg a veszedelmes *vadóc* (*Lolium temulentum* L.), terjedelmes pusztítást okoz az idején ki nem irtott *aczat* vagy *zabtövís* (*Cirsium arvense* Scop.) és sűrűjéből initt-amott kikanalál az ibolyaszínvirágú *konkoly* (*Agrostemma githago* L.). A düllő-útakon a *taraczk* (*Triticum repens* L.) közül kiemelkedik a *vadzab* (*Avena fatua* L.) és az *ecsetpázsit* (*Alopecurus pratensis* L.), látható néhol a *tarka koronilla* (*Coronilla varia* L.), a *sárga csigacsó* (*Medicago falcata* L.), a *kakukfű* (*Thymus serpyllum* L.), a *borzas menta* (*Menta hirsuta* L.) stb. A szemvidító *len* keskeny tábláját helylyel-közzel uralja a *fonálfűnyűg* (*Cuscuta europaea* L.), a *kukoriczásban* jól találja magát a *vad spinót* (*Chenopodium bonus Henricus* L.), a *ragadós zöld muhar* (*Setaria viridis* P. B.), a *kövér disznó paréj* (*Amaranthus Blitum* L.), a *gyapjúlevelű linyorfü* (*Polygonum Persicaria* L.) stb.; a *káposztu-ropce* (*Brassica Napus oleifera* L.) arany-sárga virágainak változatos színt kölesönöz a korai *görög széna* (*Melilotus alba* Desr.); a hamvaskék színű *rozsvetést* (*Secale cereale* L.) élénkíti a hamar lehulló vérpiros virágú *pipacs* (*Papaver Rhoeas* L.) és a sötétkék színű *mezei szarkaláb* (*Delphinium consolida* L.), a sovány talajon felveri a velést a *székfü* (*Matricaria chamomilla* L.) és a szemképződést elnyomja a szapora *kaszanyűg* (*Vicia villosa* Roth., *V. cracca* L.): végre a *szőlő*-utak barázdái hátán meglapul a *kövér porcsinfű* (*Portulacca oleracea* L.),

végig nyújtózik rajta a *királydinnye* (*Tribulus terrestris* L.), a tő tövét megfekszi a *fekete ebszőlő* (*Solanum nigrum* L.), kivirít közte itt-ott a *klárisfű* (*Asparagus officinalis* L.) és sárga virágát mutogatja egy-egy repülő magvú árva *bakszakál* (*Tragopogon pratensis* L.).¹⁾

Ime, egy-két halavány kép a szegedi róna gazdag flórájából! Színtelen a festés, vázlatos a leírás; de a hozzá értő még sem fogja azokat lelki gyönyörűség nélkül szemlélni. A képeknek alakjai változatosak és mulékonnyak: időközönként azonban meg-megújulnak, mint megújul az Alföld szemérmes tündére, az elragadó látványt nyújtó, megközelíthetetlen csalóka délibáb.

Függelék.

Betűrendes sorozata azon csoportosított vad növényeknek, melyek a leírás kiegészítésére s ez által a szegedi flóra egy részének áttekintésére szolgálnak.

1. A fenyér-formatiót kiegészítik: *Achillea setacea* W. K., *lanata* L., *millefolium* L. (Sertés, gyapjas, egérfarkú eziczka fark), *Adonis vernalis* L. (Tavaszi hérics), *Aegilops caudata* L. (Üstökös kalászbójt), *Agrostis interrupta* Trin. (Rongyos tippán), *Alcanna tinctoria* Tausch. (Festő alkanna), *Anacamptis pyramidalis* Rich. (Tornyos ikrafű), *Andropogon Ischaenum* L. (Szürke-fenyér), *Anthemis tinctoria* L. (Festő montika), *Artemisia scoparia* W. K. (Homoki seprő), *Asperula galioides* M. B. (Galaj müge), *Astragalus asper* Jacqu., *austriacus* L., *Cicer* L. (Durva, hasadtszárnyú bóka, hólyagló borsó), *Betonica officinalis* L. (Orvosi betonika), *Bupleurum falcatum* L. (Gácsos szingallér), *Campanula bononiensis* L., *sibirica* L. (Ökör farkú, pongyola-csengetyűke), *Carduus hamosus* Ehrh. (Horgas bogáncs), *Centaurea Calcitrapa* L., *scabiosa* L., *solstitialis* L. (Sulymos, sikkantý-, sáfránycsükköllő), *Chrysanthemum Leucanthemum* L. (Ökörszem-aranyvirág), *Cichorium Intybus* L. (Katángkóró), *Cineraria campestris* L. (Mezei dugasor), *Dorycnium suffruticosum* Vitt. (Cserjésedő dornik), *Echium italicum* L., *rubrum* Jacqu., *vulgare* L. (Olasz, vörös, terjőke kigyószisz), *Eragrostis pilosa* P. B. (Szőrös bajuszpázsit), *Erigeron acre* L. (Bóbitás küllőrojt), *Fragaria collina* Ehrh. (Csattogó szamócza), *Galium pedemontanum* All. (Szúrós galaj), *Genista pilosa* L., *tinctoria* L. (Szőrös, nyúl-reketye), *Gymnadenia conopsea* R. Br. (Szűnyöglábú fű), *Herniaria incana* Lam. (Szőke porczika), *Hesperis tristis* L. (Éji viola), *Hieracium auricula* L., *umbellatum* L. (Nyúlful-, ernyős hölgy mál), *Hypochaeris maculata* L. (Vörös lapu), *Inula oculus Christi* L. (Selymes sertecsék), *Iris variegata* L. (Tarka liliom), *Leontodon hastilis* L., *incanus* L. (Dárdás, keleti pitypang), *Luzula campestris*, D. C. (Mezei lucza), *Marrubium vulgare* L. (Orvosi pemetefű), *Myosotis hispida* Schlecht. (Borzas nefelejts), *Nonnea pulla* D. C., (Apácza fű), *Onobry-*

¹⁾ L. a »Függelék« 8. sz. a. elsorolt növényeket.

chis sativa L. (Varjúborsó), *Onosma echioidea* L. (Pirosító gyökér), *Orchis coriophora* L., *militaris* L., *Morio* L., *ustulata* L., *variegata* Jacqu. (Palaczká-, vitéz-, agár-, sömörös, tarka kosbor), *Ornithogalum narbonense* L. (Madártej), *Passerina annua* Wickstr. (Egynyári verébfü), *Phleum Böhmeri* Wibel. (Violaszínű komócsin), *Plantago lanceolata* L. (Keskeny útifű), *Poa annua* L., *dura* L. (Nyári, durva perje), *Polygala maior* Jacqu., *vulgaris* L. (Csészeszárny, pacsirtafű), *Potentilla opaca* L. (Czérnás pimpó), *Pulmonaria officinalis* L. (Tüdőfű), *Ranunculus illyricus* L., *pedatus* W. K. (Selymes, villás boglárka), *Salvia austriaca* L., *nutans* W. K., *pratensis* L., *verticillata* L. (Molyhos, konya, mezei, lózsálya), *Saxifraga bulbifera* L. (Rügyes kötörőfű), *Scorzonera austriaca* Wild., *hispanica* L., *purpurea* L. (Egyszerű, ártifi, piros pozdor), *Serratula tinctoria* L. (Festő Zsoltina), *Silene longiflora* Ehrh., *multiflora* Pers. (Gór, sokvirágú szilene), *Sisymbrium pannonicum* L. (Magyar zombor), *Spiranthes autumnalis* Rich. (Őszi fürttekeres), *Sterbergia colchiciflora* W. K. (Kikerics-sárika), *Tragopogon orientalis* L., *pratensis* L. (Keleti, mezei bakszakál), *Trifolium alpestre* L., *diffusum* Ehrh., *striatum* L. (Bérezí, buglyos, karczolt lóhere), *Thymus pannonicus* Koch. (Magyar kakukfű), *Verbascum Blattaria* L., *nigrum* L., *phoenicum* L. (Penészfű, fekete farkkóró, kék molyfű), *Veronica praecox* L. (Korai szigorál), *Viola ambigua* W. K., *arenaria* D. C. (Csuklyás, homoki ibolya).

2. Az árvalányhaj-formáció növényei között fordulnak elő: *Achillea pectinata* Wild. (Fésűs ezeczkafark), *Aira flexuosa* L. (Sertelevelű zab), *Allium sphaerocephalum* L. (Bunkós hagyma), *Alsine glomerata* M. B., *verna* Bartl. (Gombos, tavaszi lúdhúr), *Alyssum tortuosum* W. K. (Sodros ternye), *Anchusa officinalis* L. (Ökörnyelvfü), *Anemone pratensis* L. (Mezei kökörcsin), *Artemisia campestris* Lam. (Mezei üröm), *Barbula muralis* L. (Mogyoró saláta), *Colchicum arenarium* W. K. (Homoki kikerics), *Cytisus austriacus* L., *biflorus* W. K. (Buglyos, kétvirágú zanót), *Dianthus polymorphus* M. B. (Gyászoló szegfű), *Dracocephalum austriacum* L. (Sallangos posóka), *Ephedra monosticha* L. (Törpe bogyópikk), *Erysimum canescens* Roth., *erpidifolium* Rehb. (Szőke, sömörös szegecs), *Euphorbia Gerardiana* Jacqu., *pannonica* Host. (Parti, dunamelléki kutyatej), *Gypsophila paniculata* L. (Bugás derezefű), *Helianthemum Fumana* Mill., *vulgare* Gärtn. (Kacskörös, közönséges tetemoldófü), *Hieracium echioides* W. K. (Égérfülfű), *Iris pumila* L. (Apró liliom), *Jurinea mollis* Rehb. (Molyhos bogáncs), *Hordeum murinum* L. (Égér-árpa), *Lynosiris vulgaris* D. C. (Tág aranyfürt), *Medicago minima* L. (Pici csigacsó), *Onosma arenarium* L. (Homoki vértő), *Orobus pannonicus* L. (Magyar lednek), *Parmelia conspersa* Aich. (Homoki zuzmó), *Paronichia capitata* Lam. (Gombos aszugallér), *Peucedanum arenarium* W. K. (Vad petrezselyem), *Potentilla cinerea* Clair. (Hunvas pimpó), *Rumex acetosa* L. (Madár sóska), *Sedum acre* L. (Borsos szaka), *Seseli glaucum* Jacqu., *varium* L. (Fakó, változó gurgulya), *Silene conica* L., *viscosa* Pers. (Kúpos, enyves szilene), *Tragopo-*

gon floccosus W. K. (Szöszös bakszakál), *Triticum cristatum* Schreb. (Tarjagos búza), *Vinca herbacea* W. K. (Földi borostyán).

3. A rozsnok-formáció képzéséhez járulnak: *Alyssum minimum* Wild. (Apró ternye), *Anthyllis vulneraria* L. (Nyúlszapúka), *Arabis arenosa* Scop., *auriculata* Lam., *hirsuta* Scop. (Sivatag, terepély, borzas ikrapikk), *Arenaria serpyllifolia* L. (Homokhúr), *Briza media* L. (Közép rezge), *Bromus arvensis* L., *mollis* L., *squarrosus* L., *sterilis* L., *tectorum* L. (Újjas, puha, berzedt, meddő, fedél rozsnok), *Cerastium semidecandrum* L. (Madárhúr), *Cynodon dactylon* Pers. (Újjas csillagpázsit), *Eryngium campestre* L. (Mezei iringó), *Euphrasia lutea* L. (Sárga szemvidítófü), *Geranium pusillum* L., *Robertianum* L. (Apró, bakbúzú gerely), *Linaria genistifolia* Mill., *italica* Trevir. (Fakó, lenlevelű nyujtófü), *Linum perenne* L. (Bokor len), *Pimpinella pumila* Jacqu. (Henyé pimpinella), *Poa eragrostis* L. (Kesely perje), *Poterium sanguisorba* L. (Csaba-ír), *Secale fragile* M. B. (Törékeny rozs), *Silene Otites* Sm. (Fodorszirmú szilene), *Stellaria viscida* M. B. (Ragacos csillaghúr), *Syrenia angustifolia* Rb. (Álszegecs), *Triticum villosum* M. B. (Molyhos búza), *Veronica spicata* L., *triphyllos* L. (Kék macskafark, újjas szigorál).

4. A nádasok és a mocsárok tenyészetének kiegészítői: *Abutilon Avicennae* Gärt. (Selyem mályva.), *Acorus calamus* L. (Orvosi Kálmos.), *Agrostis alba* Schrad., *stolonifera* L. (Fehér, fejes tippán), *Aira aquatica* L., *fluitans* R. Br. (Vízi, harmat- édpázsit), *Calamagrostis lanceolata* Roth. (Nád tippán), *Caltha palustris* L. (Mocsárvirág), *Cardamine pratensis* L. (Kakukfoszlár), *Carex Davalliana* Sm. (Tömöttfejű sás), *Cicuta virosa* L. (Csomorika.), *Cirsium oleraceum* Scop., *palustre* Scop. (Halavány, tavi zabtövis), *Cladium germanicum* Schrad. (Sátorsás), *Crypsis schoenioides* Lam. (Écset-bajúszfű), *Cyperus flavescens* L., *fuscus* L., *pannonicus* L. (Sárgáló, barna, bugás palka), *Epilobium parvifolium* Ehrh., *palustre* L., *tetragonum* L., (Apróvirágú, deréceze, négyfogú csővirics), *Epipactis palustris* Crantz. (Mocsári kosbor), *Eryophorum angustifolium* Hoppe., *latifolium* Hoppe. (Keskeny-, széleslevelű gyapu), *Erythraea pulchella* Fries. (Csinos ezerjófű), *Euphorbia palustris* L. (Tavi kutyatej), *Festuca clatior* L.; *arundinacea* Schreb. (Magas, nádas csenkesz), *Gladiolus palustris* L. (Tavi dákoska), *Glyceria distans* Wahl., *spectabilis* M. K. (Laza, fodros édpázsit), *Gratiola officinalis* L. (Innyujtófü), *Hottonia palustris* L. (Czicztonya), *Hydrocaris morsus ranae* L. (Béka potnya), *Iris spuria* L. (Fátyol liliom), *Lathyrus palustris* L. (Tavi bükköny), *Limnanthemum nymphoides* L. (Vízi elecze), *Limosella aquatica* L. (Iszaprojt), *Lizimachia vulgaris* L. (Füzénylizinka), *Lythrum hyssopifolium* L., *virgatum* L. (Alacsony, vesszős füzlevelűfü), *Malachium aquaticum* Fries. (Vízi puhár), *Mentha aquatica* L. (Vízi menta), *Nasturtium amphibium* R. Br., *palustre* D. C. (Iszap-, tavi rézsuka), *Oenanthe pimpinelloides* L. (Vízi petrezselyem), *Orchis laxiflora* Lam. (Lazavirágú kosbor), *Pedicularis palustris* L. (Posvány kakastaréj), *Phleum pratense* L.

(Lóperje), *Phragmites communis* Trin. (Fedő nád), *Plantago altissima* Jacqu. maxima Jacqu. (Legnagyobb, nagy útifű), *Poa aquatica* L., *fertilis* L. (Fodor-sás, kövérperje), *Potentilla supina* L. (Henyé pimpó), *Pulicaria vulgaris* Gärt. (Bolhafű). *Ranunculus lingua* L. (Nádi boglárka), *Sanguisorba officinalis* L. (Vérfű), *Sagittaria sagittaefolia* L. (Nyílfű), *Scirpus acicularis* L., *Michelianus* L., *triqueter* L. (Szór-, sallangos, háromélű káka), *Scrophularia Ehrhartii* A. Stev. (Vízi tákajak), *Senecio paludosus* L. (Posvány üszögör), *Sium latifolium* L. (Mérges bolonyik), *Sparganium ramosum* Huds. (Buzogány-baka), *Utricularia vulgaris* L. (Hináros rencze), *Veronica anagallis* L., *Becabunga L. longifolia* L. (Vízi pólé, vízi saláta, hosszúlevelű szigorái), *Viola stagnina* Kit. (Iszapibolya), *Zanichellia palustris* L. (Fogas galáz).

5. A szikesek növényei közé sorakoznak: *Alsine marina* M. K. (Pikelyhúr), *Amaranthus prostratus* L. (Lecsepült amarant), *Atriplex litoralis* L. (Maglapél), *Beckmannia cruciformis* Host. (Nyúlánk hernyóka), *Bupleurum tenuissimum* L. (Gindár szingallér), *Camphorosma ovata* W. K. (Sós szikör), *Chenopodium album* L. (Eszterparéj), *hybridum* L. (Pokolvarfű), *Datura stramonium* L. (Maszlag), *Galatella punctata* N. ab. Es. (Pettyegett csillagesin), *Lepturus pannonicus* Trin. (Széki törfű), *Linosyris villosa* D. C. (Gyapjas aranyfürt), *Malva borealis* Wallm. (Északi mályva), *Melilotus dentata* Pers. (Fogas mézkerép), *Plantago maritima* L., *sericea* W. K., *tenuiflora* W. K. (Hagymalevelű, apró, selymes útifű), *Rumex obtusifolius* L. (Tompalevelű sóska), *Salsola soda* L. (Sziksós savar), *Samolus Valerandi* L., (Sziki számoly), *Schoboeria maritima* May. (Sutlap), *Scutellaria galericulata* L., *hastifolia* L. (Víz melléki, nyíllevelű esukóka), *Trifolium parvifolium* Ehrh. (Kisvirágú lóhere), *Triglochin maritimum* L. (Háromfogú fű), *Tunica saxifraga* Scop. (Kötörő ékfű), *Vicia narbonensis* L. (Fogas babó).

6. Útfeleken, romokon, törmeléken s hulladékokon tenyésző növények: *Aegopodium podagraria* L. (Lúdlábfű), *Amaranthus retroflexus* L. (Disznóparéj), *Atriplex laciniata* L., *latifolia* Wahl., *patula* L., *rosea* L., *tatarica* L. (Karélyos, széleslevelű, úti, rózsás, tatár maglapél), *Blitum rubrum* Rehb. (Vörös laboda), *Carduus acanthoides* L., *nutans* V. (Akant-, bókoló bogáncs), *Chenopodium bonus Henricus* L., *ficifolium* Sm., *murale* L. (Vad spinót, kései libatopp, gáti laboda), *Conium maculatum* L. (Bürök), *Crepis tectorum* L. (Hajnvas aszász), *Lappa maior* L., *minor* L. (Nagy, kis bojtorján), *Leonorus cardiaca* L. (Szíverősítő fű), *Onopordon acanthium* L. (Szamárbogáncs), *Senecio vulgaris* L. (Rontó fű), *Sysimbrium sophia* L., *officinale* L. (Kányafű, szaporafű), *Sium Falcaria* L. (Sarlófű).

7. Az ártereket időközönként ellepő növények: *Aira caespitosa* L. (Gyepi édpázsit), *Barbarea vulgaris* R. Br. (Téli tormáncs), *Bidens tripartita* L. (Villamag), *Carduus personata* Jacqu. (Bojtorjános bogáncs), *Chrysanthemum uliginosum* W. K. (Iszaparanyvirág), *Echinospermum lappula* L. (Bojtorján-sümmag), *Elatine asinastrium* L. (Pocsolya latonya), *Euphorbia*

procera M. B. (Gyapjas kutyatej), *Galium uliginosum* L. (Posvány galaj), *Gnaphalium uliginosum* L. (Iszapgyopár), *Oenanthe fistulosa* L. (Ostorindás haramag), *Peplis portula* L. (Tócsahúr), *Peucedanum officinale* L. (Vad kömény), *Polygonum hydropiper* L., *Persicaria* L. (Borsos czikkszár, hunyorfü), *Potamogeton gramineus* L., *natans* L. (Pázsitos, libegő békatutaj), *Ranunculus flammula* L., *nodiflorus* L., *polyphyllus* W. K. (Békavirág, kocsánytalan, buglyos boglárka), *Rumex aquaticus* L., *hydrolapathum* Huds., *maritimus* L. (Vizi lapu, parti sóska, lósóska), *Salix cinerea* L., *molissima* Ehrh., *repens* L., *viminalis* L. (Hamvas, puha, terjedő kötőfűz), *Sium angustifolium* L. (Keskenylevelű korsóka), *Stachys palustris* L. (Seppedékes hunyász), *Symphytum officinale* L. (Fekete nadálytő), *Tanacetum vulgare* L. (Varádics), *Thalictrum angustifolium* Jacqu., *flavum* L. (Keskenylevelű, vad virnác), *Triglochin palustre* L. (Savanyú háromfogú fű).

8. A kulturnövények között előforduló u. n. gyomok: *Achillea nobilis* L. (Nemes cziczka fark), *Adonis aestivalis* L., *flammea* Jacqu. (Nyári hérics, tyúkszemvirág), *Aethusa cynapium* L. (Ádázó bürök), *Agrostis spica venti* L. (Harmattartó), *Ajuga chamaepithys* Schreb., *reptans* L. (Köszvény fű, fias fű), *Alopecurus agrestis* L., *arvensis* L. (Parlagi, mezei ecset-pázsit), *Alsine rubra* Wahl. (Vörös pikkelyhúr), *Althea cannabina* L., *hirsuta* L. (Kender-, borzas mályva), *Anagallis arvensis* L., *coerulea* L. (Piros, kék tyúkszem), *Anchusa italica* Retz. (Olasz atraczel), *Anthemis arvensis* L., *austriaca* L. *cotula* L. (Parlagi, szöszös montika, ebkapor), *Anthriscus cerefolium* Hoff. (Turbolya), *Antirrhinum Orontium* L. (Gúnyás pintyő), *Artemisia vulgaris* L. (Fekete üröm), *Asparagus officinalis* L. (Spárgafű), *Avena brevis* Roth., *fatua* L., *nuda* L., *strigosa* Schreb. (Kurta, vad, kopasz, borostás zab), *Bromus arvensis* L., *mollis* L., *secalinus* L. (Ugar, puha, gabona-rozsnok), *Bunias orientalis* L. (Keleti szüncső), *Bupleurum perfoliatum* L. (Álbúvó fű), *Camelina austriaca* R. Br. (Fakó gomborka), *Capsella bursa pastoris* Mönch. (Pásztortársóka), *Caucalis daucoides* L. (Ördög boeskor), *Cerinte minor* L. (Viaszfű), *Chrysanthemum inodorum* L. (Szagtalan aranyvirág), *Cirsium lanceolatum* Scop. (Lándsás zabtövis), *Convolvulus arvensis* L. (Folyondár), *Crambe tatarica* Jacqu. (Buglyos tátorja), *Crepis biennis* L., *foetida* L. (Kétnyári, büdös aszász), *Euphorbia esula* L., *exigua* L., *falcata* L., *helioscopia* L., *platiphyllus* L., *peplus* L., *segetis* L., *virgata* W. K. (Kis sárfű, apró, kaszás, éklevelű, nagylevelű, dudva-, vetési, vesszős kutyatej), *Erigeron canadense* L. (Küllőrojt), *Ervum hirsutum* L., *monanthos* L. (Borzas, egyvirágú vad lenese), *Erysimum repandum* L. (Fürtös szegecs), *Euclidium syriacum* R. Br. (Madárorrú tászkazár), *Galeopsis Ladanum* L., *ochloreuca* Lam., *Tetrahit* L. (Vörös, sárga, tarka vajfű), *Galium aparine* L., *divaricatum* Lam. *saccharatum* All., *tricornis* Vith., *verum* L. (Ragadó, berzett, cukros, három szarvú galaj, kásafű), *Geranium dissectum* L., *divaricatum* Ehrh. (Metélt, berzett gerely), *Gypsophila muralis* L.,

(Gyepi derczefű), *Heliotropium* europaeum L. (Kunkor), *Hibiscus* Trionum L. (Varjú mák) *Holosteum* umbellatum L. (Ernyős olocsán), *Hypericum* perforatum L., (Orbáncazfű). *Isatis* tinctoria L. (Csülleng), *Lamium* amplexicaule L. (Bársony-holtesalán), *Lapsana* communis L. (Czérnaágú vályúpikk), *Lathyrus* Nissolia L., pratensis L., sativus L. (Kacstalan, parlagi, szeges bükköny, *Leontodon* autumnalis L., *Taraxacum* L. (Őszi, pongyola-pitypang), *Lepidium* campestre R. Br., perfoliatum L., ruderales L., sativum L. (Mezei, felemás, mecsek, kerti zsázsa), *Linaria* arvensis Desf., elatior Mill., minor Desf., spuria Mill. (Úgari, cseplesz, apró, kétszínű nyujtófü), *Lythospermum* arvense L. (Mezei kömög), *Lolium* arvense Vitt., perenne L. (Mezei vadóc, kutya-zab), *Marrubium* peregrinum L. (Fehér pemetefű), *Melampyrum* arvense L., cristatum L., barbatum L. (Csormolya, tarajos fintor, rókafarkfü), *Mercurialis* annua L. (Szélfű), *Muscari* racemosum Mill. (Kigyóhagyma), *Myagrum* perfoliatum L. (Szíves bunkoncz), *Myosotis* minimus L. (Piczi nefelejts), *Nigella* arvensis L. (Paraszt bors), *Ononis* spinosa L. (Gerlicze-tövis), *Panicum* ciliare Retz, crus galli L., glabrum Gaudin; sanguinale L. (Szemszörös-, kakasláb-, kopasz-, pirók köles), *Papaver* hybridum L. (Köres pipacs), *Pisum* arvense L. (Vad borsó), *Polychnemum* arvense L., verrucosum Lang. (Mezei, bibiresos torzon), *Raphanus* raphanistrum L. (Repecsén retek), *Rapistrum* perenne All. (Rekenyő), *Reseda* lutea L., luteola L. (Vad rezeda, korbácsfü), *Sagina* procumbens L. (Heverő szagján), *Saponaria* officinalis L. (Szappanfű), *Scabiosa* columbaria L. (Galamb sikkantyú), *Scleranthus* annuus L., perennis L. (Egynyári, évelő sziklár), *Senecio* Doria L. (Anyafű), *Setaria* glauca P. B., verticillata P. B. (Széna-, ragadó muhar), *Sinapis* nigra L. (Repecsén repce), *Sonchus* arvensis L., asper Vill. (Mezei, érdes csorbóka), *Stachys* annua L., germanica L., recta L. (Egynyári hunyász, fehér zsálya, tisztos fü), *Stellaria* media L. (Csillaghúr), *Taraxacum* serotinum Poir. (Kései pitypang), *Thlaspi* arvense L. (Nyűfű), *Tragopogon* orientalis L. (Keleti bakszakál), *Trifolium* vesiculosum Santi (Hólyagos lóhere), *Turgenia* latifolia Hoff. (Szárnyas degenes), *Urtica* urens L. (Apró csalán), *Vaccaria* parviflora Mönch. (Vetési bögreszeg), *Valerianella* dentata Berke., olitoria Mönch. (Fogazott, tavaszi galambbegy), *Verbascum* lychnitis L., phlomoides L., Thapsus L., Thapsiformae Schrad. (Fedelékes, szöszevő, ökor-, keskenylevelű farkkóró), *Verbena* officinalis L. (Szaporafű), *Veronica* agrestis L., arvensis L., haederifolia L. (Mezei, ugarparlagi szigorál), *Vicia* cordata Wulf., pannonica Jacqu., tenuifolia Roth. (Szíveslevelű, magyar, inaslevelű babó), *Viola* tricolor L. (Háromszínű ibolya), *Xanthium* strumarium L. (Koldústetű, czigánymogyoró).

Pap János.

Adatok a főgymnasium történetéhez

az 1892—93. tanévben.

A. A tanintézet beléletére vonatkozó fontosabb mozzanatok.

Az 1892—93. tanévre a fölvételi, javító és pótló vizsgálatok aug. hó két utolsó, a beiratások pedig szept. hó négy első napján történtek.

A fölvételnél a helybeliek és azon vidékiek, kik az előbbi tanévben is e tanintézet növendékei voltak, az ujonnan jelentkezettek fölött előnyben részesültek; nevezetesen szept. 1-én és 2-án csak helybeliek irattak be, 3-án és 4-én pedig helybeliek és vidékiek a jelentkezés sorrendje szerint.

A jelentkezők közül ez évben is többen kiszorultak, mivel egy-egy osztályba csak 60 tanuló vétetett föl. Utóbb a nmélt. miniszterium még néhány ifjúnak adott engedélyt a belépésre s így összesen 702-en irattak be.

Az ifjúságnak e nagy száma szükségessé tette a már évekkal előbb állított párhuzamos osztályoknak föntartását s így a tanintézet e tanévben is 13 osztályra volt beosztva. Párhuzamos osztályai voltak az elsőnek kettő, a másodiknak, harmadiknak és negyediknek egy-egy.

Szept. hó 4-én nyitottuk meg a tanévet a Szentlélek ünnepélyes segítségével hívásával s a tanítás 5-én vette kezdetét.

Az előadások egész éven át reggel 8, május, június és szept. havában délután 3, a többi hónapokban pedig 2 órakor kezdődtek.

A róm. kath. ifjúság a téli időszak kivételével naponkint szt. misét hallgatott, mely után vasár- és ünnepnapokon keresztény tanításban részesült; az előirt időben elvégezte a szt. gyónást és áldozást, megtartotta a nagyheti szt. gyakorlatokat, jelenvolt az egyházi körmeneteken, továbbá I. Ferencz József, dicsőségesen uralkodó apostoli királyunk és Erzsébet királyné ő felsége legmagasb nevenapján, úgyszintén koronáztatásuk évfordulóján tartott ünnepélyes szt. miséken.

Nem kath. vallású tanulóink saját lelkészeiktől nyertek vallási oktatást, megjelentek egyházi ünnepeiken s lelkészeik felügyelete alatt teljesíték előirt vallási kötelmeiket.

Az iskolai fegyelmi szabályokat a tanév folytán kétszer olvastuk föl és magyaráztuk meg az ifjúságnak, miután már előbb, mindjárt a beírások alkalmával, a szülőkkel és szállásadókkal írásban is közöltük azokat.

A nevelés-oktatásban szükséges egyöntetű eljárás végett a kitűzött időben megtartottuk az előírt tanácskozmányokat s az iskola szellemi és tanulmányi életére vonatkozó minden ügyben a vall. és közokt. miniszterium által kiadott középiskolai rendtartást, tantervet és az erre vonatkozó utasításokat követtük.

Tankönyvekül kizárólag a felsőbb tanhatóságtól ajánlott vagy engedélyezett munkákat használtuk.

Az 1890. évi XXX. trv.-czikk alapján görög-pólló tantárgyakat tanult az V. osztályból 18, a VI-ból 11, a VII-ből 14 növendék.

A tanári testületben csak annyi változás történt, hogy a kegyesrend ft. kormányja Bolgár Mihályt áthelyezte a veszprémi főgymnasiumhoz s helyébe tanintézetünkhöz rendelte Schandl Miklós tanárt a debreczeni gymnasiumtól; továbbá, tekintettel intézetünk népes voltára, az eddigi tanári létszámot egygyel emelte Finda Antal bölcsészeti tanfolyamot végzett k. r. áldozár s h. tanár személyében.

A testületből többen az intézett falain kívül is érvényesítették munkásságukat, így Pap János, Kovács János, Cserép Sándor, Zvér Endre, Váradi Károly és Magyar Gábor mint a »Dugonics-társaság« r. tagjai működtek, Karátsonyi Miklós mint a gőzgépezélok és kazánfűtők számára Szegeden újonnan felállított vizsgáló-bizottság egyik r. tagja fejtett ki tevékenységet, Varjú János és Fekete Jpoly a helybeli áll. főreáliskolában a latin nyelvet tanították, Timina Ödön az alsófokú ipariskolában a közismereti tárgyakat adta elő.

Október hó 10—23. napjain a fellépett kolera járvány miatt szüneteltek az előadások. Tk. dr. Kovács József t. főorvos és tk. dr. Machold Miksa kerületi orvos urak többször meglátogatták intézetünket s meggyőződést szereztek az ifjúság egészségi állapotáról, mely az egész tanéven át kielégítő volt.

Február hó 6—18. napjain végezte tanintézetünkben hivatalos látogatását tankerületünk kir. főigazgatója ngos. és főtiszt. dr. Platz Bonifác úr, ki több ízben meghallgatta minden egyes osztályban úgy a tanárok előadásait, mint a tanulók feleleteit, megvizsgálta a szer- és könyvtárakat s a látogatása végeztével tartott tanári tanácskozmányon az intézet anyagi és szellemi állapotáról szerzett tapasztalatait közölte a tanári karral.

Február 19-én a keresztény világ szentséges Atyánknak, XIII. Leo pápának 50 éves püspöki jubileumát ünnepelte. Ez alkalommal intézetünk is kifejezte ragaszkodását, hódolatát a szent Atya iránt. Az ünnep reggelén 8 órakor a tanuló ifjúság hálaadó szent-misést hallgatott, 10 órakor pedig a főgymnasium dísztermében nagyszámú közönség jelenlétében nyilvános ünnepélyt tartott, melyet az önképzőköri énekkar nyitott meg Dussinszky »Hymnus jubilaris« ez. énekével. A nagy hatást keltett ének után Pósz Henrik, VIII.

oszt. tanulóknak lelkesült és szabatos szavalata következett: Komócsy »XIII. Leo 50 éves püspöki jubileumára« című ódája. Majd »XIII. Leo életrajza« címmel Zombory Kálmán VIII. oszt. tanuló ismertette a szent Atya életét; erre Verdi »Imá«-ja következett a »Nabuco« című dalmtából Szögedi Endre átiratában, a szép ének elhangzása után Rainer Ágoston VII. oszt. tanuló szavalta el Árvaynak »Leo és Attila« című költeményét, e jellemzetes előadás után Sáfrán József tanár mondotta el ünnepi beszédét, melyben a pápaságnak világtörténeti fontosságáról s XIII. Leo tevékenységének nagy eredményéről szólott lelkesült szavakban; bezárta az ünnepet a Szózat az önképzőkori énekkar előadásában.

Febr. hó 26-án ünnepelte az intézet Magyar Gábor igazgatónak a Ferencz József-rend lovagkeresztjével való kitüntetését. Az ünnepélyt az ifjúság üdvözlő éneke nyitotta meg, melynek elhangzása után nsgos dr. Platz Bonifác főigazgató ur lelkes üdvözlő beszéd kíséretében tűzte fel az igazgatónak a lovagkeresztet, mire a kitüntetett meghatottan fejezte ki legmélyebb háláját és hódolatát Ő csász. és apostoli kir. Felsője iránt, köszönetét nyilvánította a magas kormányznak, mint szintén a főigazgató urnak a kitüntetés körüli fáradozásaiért. Ezután ft. Pap János kegyesrendi házfőnök és kormánysegéd úr a tanári kar nevében, Szabó László VIII. oszt. tanuló pedig az ifjúság részéről üdvözölte az igazgatót, ki viszont köszönetet mondott a tanári kar-nak, a tanuló ifjúságnak s az ünnepélyen jelen volt nagy közönségnek. Az ünnepélyt az ifjúság-énekkara zárta be.

Junius hó 10-én kezdtük az évről vizsgálatokat a vallástaniakkal, melyeken az intézet igazgatója elnökölt.

A többi tantárgyakból a ny. r. tanulókat jun. 15., 16., 19., 20., 23-án és 24-én, a magántanulókat pedig valamennyi tantárgyból 17-én és 18-án vizsgáltuk meg.

A nyilvános tornaverseny megtartására jun. hó 26. és 27. napjai tűzettek ki.

Érettségi vizsgálatot e tanévben négyszer tartottunk, u. m.: szept., decz., márcz. és junius hónapokban; a szeptemberin az intézet igazgatója, mint h. főigazgató, a többin pedig dr. Platz Bonifác tankerületünk kir. főigazgatója elnökölt. Ezen vizsgálatokról szóló kimutatásokat statisztikai adataink E) tabelláján közöljük.

Június hó 30-án osztottuk ki az iskolai bizonyítványokat és zártuk be a tanévet ünnepélyes hálaadó istenitisztelettel.

Végül örömmel jegyezzük föl, hogy tanintézetünk azon növendékei, kik 1865-ben végezték be középiskolai tanulmányaikat, huszonöt év mulva egykori tanárunk ft. Kustár Ignác úr társaságában 1890. év jul. 12-én harminczan találkozóra jöttek össze a negyedszázad előtt elhagyott tanintézet falai közé, hol Pap József indítványára elhatározták, hogy örömteljes találkozásuk emlékére és az intézet növendékeinek a jóra való buzdítására tehetségükhöz

mért adományozások által örökalapítványt fognak tenni, melynek évi kamatjával egy, a szegedi főgymnasiumban érettségi vizsgálatot, legalább jó sikerrel kiállott, nyilvános rendes tanulót fognak jutalmazni vallás, nemzetiség és illetőségre való tekintet nélkül s e jutalomdíj odaitélését a főgymnasiumi tanári-karra bizzák.

Midőn az alapítványi összeg 2200 koronára növekedett, a föntjelzett régi tanulótársaknak Szegeden élő tagjai elhatározták, hogy a további gyűjtést megszüntetik és az alapítványi összeget rendeltetésének átadják.

A begyűlt alapítványi összeg félévi kamata 44 korona (22 frt) már a folyó 1892—93. tanév végén kiadatik; a következő években pedig mindig az egész évi kamattal, 88 koronával, fog egy legalább is jól érett növendék jutalmaztatni.

E tanévben ezen alapítványi jutalomdíjjal, melynek czíme: »Régi szegedi főgymn. tanulók jutalomdíja.« Varga Ferencz jól érett tanuló jutalmaztatott 44 koronával.

B. Felőbb hatóságoktól érkezett fontosabb leiratok.

1892. évi 1866. miniszt. sz. Intézkedés a felekezeti vagy községi középiskolákból az állami vagy kir. középiskolákba évközben átlépő tanulók tandíjai ügyében.

1892. évi 1193. miniszt. sz. A vall. és közokt. miniszterium elrendeli, hogy a rendelkezése és vezetése alatt álló középiskolák, tanítóképezdek és polgári iskolák a rendes előadások bevégezése után június havában évenként tornaversenyt rendezzenek, mely egyszersmind a tanintézet nyilvános torna-vizsgálata legyen.

1892. évi 28172. miniszt. sz. Az 1893—94. tanévre a szegedi főgymnasium egy osztályába sem vehető föl több 60 tanulónál.

1892. évi 1487. miniszt. sz. Az 1892. évi augusztus hó 1-től fogva a hivatalos órák meghatározása a középeurópai időszámítás szerint történjék.

1892. évi 1275. főigazg. sz. A szegedi tankerület ujonnan kinevezett főigazgatója ngos és ft. dr. Platz Bonifác ur tudatja, hogy hivatalát 1892. okt. hó 1-én foglalja el.

1892. évi 2402. eln. sz. Szeged város járványbizottsága határozatából a kolera járvány miatt okt. 10-től kezdve a város összes nyilvános és magántanintézetei bezáratnak.

1892. évi 2565. eln. sz. Szeged város járványbizottsága megengedi, hogy az okt. 10-től óvintézkedés céljából bezűntetett iskolák okt. hó 23-án megnyittassanak.

1893. évi 3766. tanácsi sz. Szeged város hatósága a főgymnasium 1892—93. tanévi tanügyi szükségleteire 1923 frtot engedélyez.

1893. évi 9076. miniszt. sz. A nagymélt. vallás és közokt. miniszter ur a szegedi főgymnasium tanári karának az eddigi délelőtti és délutáni tanítás megtartására vonatkozó határozatát tudomásul veszi.

1893. évi 2917. miniszt. sz. A vallás és közokt. miniszterium elrendeli, hogy az olyan középiskolai tanulóknak, kik a hittan tanításáért esetleg megállapított tandíjat meg nem fizetik, sem értesítőjük, sem bizonyítványuk ki nem adandó.

C. Ifjúsági segélyző-egyesület.

Az ifjúsági segélyző-egyesület 1892. szept. 24-én alakult meg és 1893. május hó 22-én tartá zárógyűlését. A jelen iskolai évben Sáfrán József tanár vezetése alatt a következő választott tisztviselők végezték az egyesület munkáját: elnök: Vas Károly, 8. o. tanuló, főjegyző: Fröhlich Jenő, 8. o. tanuló, titkár: Reiter Rudolf, 8. o. tanuló, pénztárnok: Mészáros Pál, 7. o. tanuló, ellenőr: Kiss Zoltán, 7. o. tanuló, aljegyzők: Milkó Vilmos és Mildner Gyula, 6. o. tanulók, főkönyvtárnok: Nyáry Béla, 6. o. tanuló, alkönyvtárnok: Ottovay Zoltán, 5. o. tanuló.

Ezen iskolai évben a segélyző-egyesületnek tagjai voltak: a *VIII. osztályból*: Bárkányi Zoltán, Bodnár Imre, Fodor Jenő, Fröhlich Jenő, Gruber Károly, Győző Dezső, Liptai Imre, Milkó Gyula, Pósz Henrik, Reiter Rudolf, Sachs Henrik, Sümegi Lázár, Szabó László, Szécsén Ferencz, Tichy Gyula, Vas Károly és Zombory Kálmán. A *VII. osztályból*: Aszprits Velimir, Barta Dezső, Batáry Dezső, Friedmann Márkus, Kelemen József, Kiss Zoltán, Kohn Károly, Korpásy Gyula, Löwy Mór, Mányov Venczel, Mészáros Pál, Ofner Tivadar, Prelogg József, Rainer Ágoston, Römer Péter, Scheffer István, Schreiber Vilmos, Sümegi Zoltán, Steinitz Emil, Várnai Dezső, és Weisz Béla. A *VI. osztályból*: Baresay Károly, Bauer János, Beke Béla, Berdenich Ernő, Bosnyák Dezső, Caesar Gyula, Fischer Márk, Gönczi Dezső, Heimann József, Horváth József, Janikievits Balázs, Jungen László, Kertész Lajos, Kováts Géza, Letz Lajos, Martinovits Endre, Mildner Gyula, Milkó Vilmos, Müller Vilmos, Nesztor Kamill, Nyáry Béla, Paleta Győző, Pavlás Kálmán, Penszl Antal, Rochnyák József, Szauer Béla, Szegő Henrik, Telbisz Arthur, Tóth Kálmán és Ungár Adolf. Az *V. osztályból*: Brandspiegel Mór, Curry Richard, Csillag László, Grüner Fülöp, Kamráth Jenő, Klumák János, Leidl Emil, Mayer Fülöp, Mészáros Lajos, Mosonyi Emil, Ofner Ödön, Ottovay Zoltán, Radó Arthur, Reinhardt Péter, Rudolfi Róbert, Stejszkál Ottó, Szobotka Jenő, Tarnai Béla, Tefert Károly, Vedres Andor, Vidákovich Dániel és Weinstein Samu. A *IV. A. osztályból*: Apafi Ernő, Balla János, Deli Győző, Eisenstein Rezső, Fabritzky Árpád, Fromm József, Mannheim Mór, Müller Jenő, Nádasky Szilárd, Parassin József, Robiesek Henrik, Tränka József és Wagner Ede. A *IV. B. osztályból*: Bakos Pál, Baur István, Bálint

Béla, Benedek Elemér, Déri Ernő, Fajka Kálmán, Fendler János, Horváth Imre, Kátay Ferdinánd, Klein Andor, Kriván Dénes, Krutsay Gyula, Reiner Henrik, Rozenzweig Miklós, Szilbereisz István, Thomay Ernő, Török Sándor, Újházy Andor, Winkler Sándor és Zubán Rezső.

Az egyesület tőkéje az iskolai év elején volt 7967 frt 84 kr. a tőkének ezen évi gyarapodása 346 frt 17 kr. s így a tőke álladéka ezen év végén 8314 frt 1 kr., mely összeg a Szeged-Csongrádi Takarékpénztárban van elhelyezve.

Az egyesület vagyona kegyes adakozásokból és tagdíjakból gyarapodott.

A jótékony adakozások ezen iskolai évben a következők: a Szeged-Csongrádi Takarékpénztártól: 60 frt, a Szegedi Kereskedelmi és Iparbanktól: 15 frt, Tarnai Béla 5. o. tanulótól: 8 frt, Mészáros Pál, 7. o. tanulótól: 5 frt, egy névtelentől: 3 frt, Reiter Imrétől: 1 frt 50 kr., gyűjtések maradványa: 5 frt 67 kr., összesen: 98 frt 17 kr.

A tagdíjakból 124 tag után 2 frtjával befolyt összesen: 248 frt.

Az egyesület tankönyv-tárát ajándékaikkal gyarapították: a szegedi tankerület kir. főigazgatósága 27, Szinger Kornél tanár úr 8, Liptai Imre, 8. o. tanuló 4, Reiter Rudolf, 8. o. tanuló 27, Jeck Ferencz, 7. o. tanuló 5, Kiss Zoltán, 7. o. tanuló 5, Leidl Emil, 5. o. tanuló 6, Tarnai Béla, 5. o. tanuló 9, Kátay Ferdinánd, 4. B. o. tanuló 14, egy 8. o. tanuló 17 db iskolai könyvvel.

Az egyesület ezen iskolai évben 29 tanulót segélyezett 240 frttal és 64 tanulót 492 db iskolai tan- és segédkönyvvel, melyeknek értéke 396 frt és 40 kr.

Kedves köteleességünknek tartjuk itt is kifejezni köszönetünket azon nemes keblű emberbarátoknak, kik a hazai műveltség előmozdításához ezúton is hozzájárulni szivesek voltak. Fogadják érte az ifjúság háláját.

D. Önképző-kör.

Az önképző-kör szept. 25-én kezdte meg működését 83 taggal, a kik buzgóságban és szorgalomban nem maradtak el a múlt éviéke mögött, s a kik lelkiismeretesen használták föl az eszközöket, a melyeket az önképző-kör nyújtott. A czélszerű munkában hathatós támaszul és buzdításul szolgált a tanári karnak élénk érdeklődése a kör ügyei iránt, a mennyiben megállapította az önképző-kör tevékenységének főbb elveit, tanácsaival és útmutatásaival elősegítette az önmunkálkodás sikerét s gondoskodott arról, hogy a rendes tanítás körében fölmerült elvek itt is érvényre emelkedjenek: a tanároknak a kör gyűlésein való megjelenése az ifjaknak elismerésül és ösztönzőül szolgált. Ezekon kívül voltak a körnek olyan jötevői is, a kik az ifjúság szorgalmának és előmenetelének jutalmazásához anyagi áldozatokkal járultak; névszerint: t. Magyar Mózes úr, londoni kereskedő 1 font sterlinget arany-

ban, t. Vas Fülöp úr, a helybeli kereskedelmi- és váltó-törvényszék ülnöke, 5 frtot, t. Pósz Alajos úr 1 drb. aranyat, a Szegedi takaré- és hitel-részvénytársaság 10 frtot, ft. Pap János, kegyesrendi kormány-segéd és főgymn. tanár úr 1 drb. 20 koronás aranyat és 5 frtot, t. Kőszeghy József úr 1 drb. aranyat, ft. Szinger Kornél, főgymn. tanár úr 1 drb. aranyat, t. Czapik Gyula úr, helybeli könyvkereskedő, 3 drb. könyvet, t. Follráth Gyula-úr, az »Aradi vértanúk albumá«-nak egy diszpéldányát, két névtelen 17 frtot ajánlottak föl a kör czéljainak elérésére. — Fogadják e jötevők az ifjúság köszönetét.

Ezen többrésről nyilvánuló figyelemtől ösztönözötve folytatta az önképző-kör működését a szept. 25-én tartott alakuló gyűléstől kezdve 24 gyűlésen át május hó 28-ig, a mikor munkálkodását ünnepélyes gyűléssel befejezte. Mint az elmúlt iskolai években, úgy a mostaniban sem hiányoztak egyes jelentékenyebb mozzanatok, melyek a kör beléletére és tevékenységére élénkítő hatással voltak; így okt. 30-án ünnepélyes gyűlést szentelt Dugonics András emlékezetének, nov. 13-án Katona József születésének százados évfordulója alkalmából, szintén ünnepélyes gyűléssel fejezte ki tiszteletét a nagy drámaköltő emlékezte iránt, decz. 4-én gazdag és tartalmas tárgyszerű sorozatban ünnepelte Vörösmarty Mihályt, márcz. 12-én pedig nemzeti alkotmányunk és közéletünk reformjának előzményeit és tényezőit méltatta változatos munkarendjében. Nyilvános ünnepélyt kettőt tartott az önképző-kör, az egyiket febr. 19-én, a mikor nagy közönség jelenlétében fejezte ki hódolatát a kereszténység atyja, XIII. Leo pápa ő Szentsége iránt; a másikat május hó 28-án, a melyen nyilvánosan számolt be egész évi tevékenységéről. Az önképző-kör tagjai dicséretre méltó buzgóságot fejtettek ki továbbá az ének terén, a mennyiben a templomban az isteni tiszteletek alatt műdarabok éneklésével járultak az áhítat emeléséhez, az ünnepélyes gyűlések programját pedig az alkalmakhoz mért műdarabok előadásával tették változatosabbá. Az énekdarabok megtanításában elismerésre méltó buzgóságot fejtettek ki Kiss Zoltán, Reiniger Hermann, de különösen Prelog József 7. o. tanulók.

Az önképző-kör munkássága dicséretre méltó törekvésről tesz tanúságot. A tagok munkakörét 208 drb. vegyes tartalmú dolgozat és szavalat tölté ki. Ezek között van 8 szónoki beszéd, 56 értekezés és szépt. fejtegetés, 24 elbeszélés és költemény, 39 bírálat és ellenbírálat, 70 komoly és 11 víg szavalat; leginkább kitűntek szorgalmukkal: Pósz Henrik, Sümegi Lázár, Szabó László, Szécsén Ferencz, Vas Károly és Zombory Kálmán 8., Korpásy Gyula, Rainer Ágoston, Wanie Rudolf, Weisz Béla és Zeke Imre 7. o. tanulók.

A kör május hó 11-én szavalmati versenyt rendezett, a melyen három komoly s ugyancsak három víg darabokkal léptek föl. A komoly szavalmat mindannyi sikerült: legjobb volt Rainer Ágoston 7. o. tanulóé, a ki jutalmul a ft. Pap János úrtól kifizött 5 frtot nyerte; a második szavalmot, Pósz Henrik 8. o. tanulót »Az aradi vértanúk albuma« cz. könyvvel, Szécsén

Ferencz 8. o. tanulót pedig dicsérettel tüntette ki az önképző-kör. A vig szavalatnál első volt Sümegi Lázár, a ki »Vezérsillagok« cz. könyvet kapta jutalmul.

A kör tagjainak munkásságát általában véve a komolyság és a folytonos érdeklődés jellemezte, az előbbi az írásbeli dolgozatok nagy számában és tanulókhöz mért értékükben, az utóbbi az önképző-köri gyűlések szorgalmas látogatásában nyilvánult; ugyanezen komolyság volt az uralkodó a szavalati darabok megválasztásában is. Főlemlíthető még e tárgy körül az a szorgalom és gondosság is, melylyel az egyes szavalatokat a szavalás után szóbelileg azonnal megbírálták.

Ezeken kívül a tanári kar, hogy az ifjak munkálkodását az iskolai tanulmányokkal még inkább kapcsolatban tartsa és a követendő irányt megjelölje, a különböző tanszakok köréből pályakérdéseket tűzött ki.

A meghatározott időig 14 tételről 26 mű adatott be. Ezek közül a bíráló szaktanár urak ítélete szerint sikerült: 21, nem sikerült: 5: jutalomra érdemes: 20, dicséretre: 1. A tételek és nyertes kidolgozóik a következők:

1. Az ünnepek megszentelésének erkölcsi jelentősége. — Értekezés. — Egy mű pályázott, mely a kifizített 5 frtnyi jutalomra érdemes, jeligéje: »Quod caret alterna requie, durable non est«, szerzője: Szabó László 8. o. t.

2. A magyar hazafias lyrai költészet ismertetése. — Értekezés. — Három sikerült dolgozat érkezett. Legjobb az »Isten áldd meg a magyart« jeligéjű, jutalma egy font sterling, szerzője: Szabó László 8. o. t.; a másodiknak jeligéje: »Szabadság, szerelem«, 1 drb arany jutalomban részesült, szerzője: Győző Dezső 8. o. t.; a harmadiknak: »Nehéz pályán szép küzdeni« jeligés dolgozatnak jutalma »Eötvös elbeszélései«, szerzője: Zeke Imre 7. o. t.

3. Pázmány Péter műveinek irodalmi fontossága. — Irod. tört. értekezés. — Két mű versenyzett, az egyik sikerült, a másik nem; a nyertesnek jeligéje: »Büszke magyar vagyok én«, jutalma 3 frt, szerzője: Szabó László 8. o. t.

4. Vörösmarty »Szép Ilonka« cz. költeményének széptani fejtegetése. Egy hibás és két jó dolgozat pályázott, ez utóbbiak közül az első jutalmat, 5 frtot, az nyerte el, a melynek jeligéje: »A szív, mely igazán szeret«, szerzője: Milkó Gyula 8. o. t.; a »Hervadása liliumhullás volt« jeligéjű 3 forint jutalomban részesült, szerzője: Vas Károly 8. o. t.

5. A hösnő jelleme (Goethe »Iphigenia Taurisban« cz. drámájában. — Jellemzés. — A beérkezett két mű közül az első az, melynek jeligéje: »Hazát kíván, hazáért ver szívem«, jutalma 2 frt, szerzője: Szécsén Ferencz 8. o. t. A »Das wenige verschwindet leicht dem Blick« jeligéjű Kisteleki költeményeit kapja, szerzője: Sachs Henrik 8. o. t.

6. Arany »Bor vitéze« és Bürger »Lenore« cz. balladája. — Párhuzam. Két sikerült és egy hibás dolgozat pályázott. A jók közül az elsőnek jutalma

1 drb arany, jeligéje: »Pálmányérés végett, egyedül, halld, küzdeni szégyen«, szerzője: Zombory Kálmán 8 o. t.; a második, a »Per aspera ad astra« jeligéjű 2 frt jutalomban részesül, szerzője: Wanie Rudolf 7. o. t.

7. Cicero pro Sexto Roscio cz. beszédének rhetorikai taglalása. — Két dolgozat versenyzett; a 2 frt jutalomra az az érdemes, melynek jeligéje: »Conscia mens recti fama mendacia ridet«, szerzője: Szabó László 8. o. t.

8. Kölcsey Ferencz beszéde »Tisztválasztáskor« Nagy-Károlyban 1832-ben. — Fordítás magyarból latinra. — Egy mű adatott be, mely a 2 frt jutalmat elnyerte; jeligéje: »Inter folia fructus«, szerzője: Szabó László 8. o. t.

9. Naiv elem az Odysseia VI. énekében. — Aesth. értekezés. — A két pályázó dolgozat közül az egyik 2 frt jutalomra, a másik dicséretre méltó; az elsőnek jeligéje: »A naivság még a művészetet is megszegyenyítő természetesség«, szerzője: Szabó László 8. o. t.; a másodiknak jeligéje: »Ἐπὶ τὰ πόλεις διεριζουσιν«, szerzője: Weisz Béla 7. o. t.

10. Hogyan jöttek létre az 1848-iki törvények? — Értekezés. — Egy mű adatott be, mely a 2 frt jutalmat megnyerte, jeligéje: »Szép csillag a honszeretet«, szerzője: Sümegei Lázár 8. o. t.

11. A magyar szabadságharc okai és következményei. — Értekezés. — Egy mű pályázott, de nem ért célhoz.

12. A hegyek befolyása az éghajlatra, a növény- s állatvilágra és az emberre. — Értekezés. — Két jó értekezés adatott be; a jobbnak jeligéje: »Isten! kit a böles lángesze föl nem ér,« jutalma 1 drb arany, a 2-ik számú »A természet örök törvényét forgatni ne szűnjél« jeligéjű pedig 5 frt jutalmat nyert; az első írta: Hahn Márton, 8. o. t., a másodikat: Jakobovics Leo, 7. o. t.

13. Azon tiszai halfajok ismertetése, melyek a szegedi piac áruczikkeit képezik. — Természettudományi értekezés. — Két érdemes dolgozat pályázott; az elsőnek jutalma 1 drb 20 koronás arany, jeligéje: »Hol van a hal, mely dicső volt és remek:« a másodiknak jutalma 5 frt, jeligéje: »Óh természet, óh dicső természet!« az előbbinek szerzője: Pósz Henrik, 8. o. t., az utóbbié Vas Károly, 8. o. t.

14. Az erély átalakulásai. — Természettudományi értekezés. — Egy dolgozat adatott be, mely a 2 frt jutalmat el is nyerte; jeligéje: »A természet örök könyvét forgatni ne szűnjél;« szerzője: Szabó László, 8. o. t.

A pályázatok eredménye május hó 28-án a főgymnasium igazgatójának elnöksége által tartott ünnepélyes gyűlésen lón kihirdetve, mely az intézet dísztermében folyt le. A közönség érdeklődése oly nagy volt a gymn. ifjúság ez ünnepe iránt, hogy a különben tágas terem kicsinynek bizonyult a vendégek befogadására. Az önképző-kör énekkara nyitotta meg az ünnepélyt a »Vén cigány«-nak hatásos előadásával, ezt követte Szabó László 8. o. tanuló beszéde, melyben a kör munkásságát jellemezte s köszönetet mondván a tanári karnak utbaigazitásaiért, buzdította a jövőbeli tagokat, hogy az önművelés e

elentékeny eszközét lehetőleg fölhasználni kötelességüknek tartásuk. Erre Rainer Ágoston 7. o. tanuló Váradi Antalnak »Satanas« cz. költeményét szavallta el általános tetszéstől kísérvé, melyre Dancla »Le Carnaval de Venise« cz. hegedű-quartett következett, ezt előadták: Fröhlich Jenő 8., Kiss Zoltán és Reiniger Herman 7. és Nesztor Kamill 6. o. tanulók. Majd Szécsén Ferencz 8. o. tanuló Vörösmarty hazafias lyrájáról olvasott föl ismertetést. Nagy tetszés követte Gaal »Vándor dal«-át, melyet az önképző-köri énekkar sikerülten adott elő. Ezután a kör titkára, Wanie Rudolf 7. o. tanuló olvasta fel tartalmas jelentését a kör ez évi működéséről, mely után Fröhlich Jenő 8., Kiss Zoltán és Reiniger Herman 7. o. tanulók Danclának egy hegedű-trióját adták elő Schreiber Vilmos 7. o. tanuló zongora-játékának kíséretében. E kellemes zene után következett Sümegi Lázár, 8. o. tanuló vig szavallata: »Miska bácsi Velenczében« Rákosi Viktortól, az ügyes előadás a hallgatóság élénk tetszését nyerte jutalmul; miután az énekkar nagy hatással elénekelt »Száll a madár« cz. népdalt, az önképző-köri pálya-dolgozatok eredményének kihirdetése következett. A főgymnasium igazgatója elismeréssel emelé ki a kör egész évi működését s azt a szorgalmat és eredményt, melyet a pályatételek kidolgozásában fölmutatott, lelkükre kötö az ifjaknak, hogy azt a lelkiismeretes munkálkodást, a melyben irányt kaptak, ezentúl is fő kötelességüknek tartásuk, az elért eredmény legyen az önbizalomnak forrása. a tanári testület ítélete a munkának jutalma, a közönség érdeklődése pedig a lelkesedésnek fokozója; majd köszönetét fejezé a kör jötevőinek, hogy az ifjak törekvését anyagi áldozatokkal is gyámolíták s így nem kis mértékben járultak hozzá az elért eredményhez. Különösen kiemelte t. buziási Eisenstädter Róbert urat, kinek ajándékából most már harmad ízben kapnak jutalmat az önképző-kör legszorgalmasabb tagjai; az ezüst-érem Szabó László, 8. o. tanulóé, a kör tevékenységében kifejtett nagyobb szorgalmáért, a bronz-érem pedig Rainer Ágoston, 7. o. tanulóé a szavallat terén fölmutatott szép eredményért. — Végül az igazgató köszönetet mondott a körvezető tanárának buzgóságáért, úgyszintén a jelenlevő közönségnek, hogy az ünnep fényét megjelenésével emelni s az ifjak munkálkodását érdeklődésével jutalmazni szíves volt. Ez ünnepélyes gyűlést bezárta a szózat, melynek 50 esztendő melodiája az önképzőkör lelkesült és erőteljes előadásában köztetszést aratott.

Az ünnepély végeztével a nagyszámú közönség a rajzterembe vonult, hogy megtekintse a tanuló-ifjúságnak közszemlére kiállított rajzait.

Ezekben föltüntetjük az önképző-kör tagjainak munkásságát, hátra van még a könyv- és pénztári kimutatás.

A kör tagjainak változatos tartalmú s elég gazdag könyvtár áll rendelkezésükre, mely a múlt iskolai évben 936 kötetet tartalmazott 1344 frt és 20 kr. értékben, a jelen évi gyarapodás vétel és ajándék útján — 109 mű, 117 frt és 75 kr. értékben s így a könyvtár jelenleg 1045 műből áll 1461 frt és 95 kr. értékben. A könyvtárt használták 72-en. Az egész

évi forgalma 1202 kötet volt. Az egész évi szaporodásnak részletes kimutatása az »Ifjúsági könyvtár« ezim alatt van közölve.

Az önképző-kör ez évben előfizetett a »Magyar Nyelvőr«-re, a »Századok«-ra, a »Történelmi életrajzok«-ra, a »Pululologiai Közlöny«-re, a »Magyar Szalon«-ra, a »Természettudományi Közlöny«-re és pótfüzeteire, tagja volt a »Szépirodalmi könyvtár«-nak, valamint a »M. T. Akadémia könyvkiadó-vállalatá«-nak.

A kör bevétele az iskolai év alatt 131 frt 21 kr. volt, kiadása pedig 129 frt 8 kr.

A kör anyagi ügyeit bizottsági üléseken intézte el, melyeket a tisztviselők Sáfrán Józsefnek, a körvezető tanárának elnöklete alatt időszakonként tartottak. Ezen iskolai évben a kör tisztviselői voltak. Elnök: Reiter Imre, 8. o. tanuló, jegyző: Szabó László, 8. o. tanuló, a ki a megbetegedett elnököt helyettesítette, pénztárnok: Szécsén Ferencz, 8. o. tanuló, főkönyvtárnok: Szabó Gyula, 8. o. tanuló, első titkár: Wanie Rudolf, 7. o. tanuló, a ki az elnök megbetegedése után a jegyzői teendőket végezte, második titkár: Weisz Béla, 7. o. tanuló, alkönyvtárnok: Rainer Ágoston, 7. o. tanuló.

E. Gyorsírókör.

„A szegedi főgymnasiumi gyorsírókör“ XVI. alakuló gyűlését 1892. szeptember 18-án tartotta meg, Magyar Gábor főgymn. igazgató megbízásából Bódogh János körvezető tanár jelenlétében; tisztviselők lettek:

Előadó: Szabó László, VIII. oszt. tanuló.

Helyettes előadó: Hahn Márton, VIII. oszt. tanuló.

Titkár: Szécsén Ferencz, VIII. oszt. tanuló.

Pénztárnok: Kiss Zoltán, VII. oszt. tanuló.

Könyvtárnokok: Böröcz Mihály és Zimányi Lajos VI. oszt. tanulók.

Jegyzők: Streicher Simon VII., Papp János VI. és Klumák János, V. oszt. tanulók.

A megalakulás alkalmával beiratkozott 71 tag. Ezekkel együtt a körnek főnállása óta 1384 tagja volt. A tagok munkássága ez évben 8 gyűlésen, a haladóknál 24, a kezdőknél pedig 21 gyakorló órán nyert tért, melyek vasárnap délelőtt tartottak, s a tagok gyakorlati kiképzésére irányuló mintastenogramok bemutatásából és versenyírások tartásából állottak. A kör bevételei voltak:

1. A gyorsírási tanfolyam díjából mint körilleték befolyt	84 frt 90 kr.
2. Varjú János tanár úr ajándéka	6 frt — kr.
3. Bódogh János tanár ajándéka	20 frt — kr.
4. Szabó László előadó ajándéka	14 frt 36 kr.

Összes bevétel: 125 frt 26 kr.

A kör kiadásai voltak :

1. Az országos írásversenyre	10 frt — kr.
2. Apróbb szükségletekre .	3 frt 50 kr.
3. Pályadíjakra	63 frt 10 kr.
4. Könyvtár gyarapításra	48 frt 66 kr.

Összes kiadás : 125 frt 26 kr.

A gyorsírókör ez évi történetében nevezetesebb mozzanatok voltak :

1. A magyar gyorsírásnak az iskola falain kívül való terjesztése, nemkülönben az ifjúság gyorsírási ismereteinek inductív módszer szerint való fejlesztése és a gyorsírásnak biztos és könnyű elsajátíthatása czéljából a mult évben megindított »Gyorsírászati Közlöny« című havi folyóiratot a körvezető tanár ez évben is kiadta.

2. Mint a »Gyorsírászati Közlöny« melléklete, megjelent a körvezető tanárnak »A magasabb fokú gyorsírás tankönyve« című munkája.

3. A gabelsbergeri német gyorsírás elsajátíthatása czéljából Szabó László előadó a német gyorsírásban gyakorolta a kör 13 tagját.

4. A »Budapesti Magyar Gyorsíró-egyesület« részéről 1892. november 12-én a fővárosban rendezett országos gyorsíró versenyen Szabó László előadó perczenkint 180 szótag leírásáért második díjat, 1 drb 10 frankos aranyat és díszokmányt nyert. Ugyancsak a föntnevezett egyesület által hirdetett vitairási correctstenogramm-versenyre pályaműveket küldöttek be : Győző Dezső, Hahn Márton, Szabó László, Szécsén Ferencz VIII., Kiss Zoltán VII. Böröcz Mihály, Zimányi Lajos VI. és Klumák János V. oszt. tanulók. A pályázat eredménye azonban ez ideig még nincs kihirdetve.

5. A nyilvános gyorsírói praxis terén a kör tagjai közül Szabó László előadó működött, 1892. december 24-én a szegedi bünyenyítő törvényszéknél az Eremita-féle bünper végtárgyalását 10 perczenyi szünettel 5 óra hosszan át gyorsírván a »Kikindai Közlöny« s egyéb délvidéki lapok megbízásából. Az előadó e nyilvános működéséről, úgy a helybeli, mint a vidéki és szak-sajtó a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott.

6. A kör tagjai közül irodalmi téren ketten működtek. Szabó László előadó a »Gyorsírászati Közlöny«-ben, a »Gyorsírók Lapjában«, s a »Soproni Gyorsíró«-ban 15 gyorsírás történelmi, gyorsírás tanügyi és alkalmi cikket közölt. Szécsén Ferencz titkár pedig versekben fordította Osterloh Ottónak »Die Brautfahrt der Stenographie« című drámáját s fordítása egész terjedelmében meg is jelent a »Gyorsírászati Közlöny« folyó évi 1-5. számaiban.

7. A kör két jegyzője dícséretes tevékenységet fejtett ki. Papp János lemásolta a kör könyvtára számára Kovács Imre 1821-ben megjelent s ma már sehol nem kapható gyorsírászati tankönyvét, Klumák János pedig a gyorsírásatra vonatkozó régi hirlapi cikkeket és gyorsírástörténelmi fontos-ságú leveleket.

8. A gyorsírókör febr. 5-én Gabelsberger emlékére diszgyűlést tartott a következő tárgysorozattal: 1. Megnyitó beszéd, mondotta Bódogh János elnök. 2. Gabelsberger élete és működése, írta és fölolvasta Klumák János jegyző. 3. Részlet a »Gyorsírás Nászútja« cz. műfordításból, fölolvasta Szécsén Ferencz titkár. 4. Gabelsberger rendszerének előnyei a többi rendszerek fölött, szabad előadás, tartotta Szabó László előadó. 5. Gabelsberger emlékére, óda, szavalta Szécsén Ferencz. 6. Írásverseny.

9. A gyorsírókör márcz. 12-iki gyűlésén Markovits Ivánt, rendszerünk megalapítóját és Czigány János jászberényi ügyvédet, a veterán gyorsírót, dísztagjai közé választotta.

10. Ápril 5-én a magyar gyorsírászat végtelen kárára Markovits Iván, rendszerünk megalapítója és körünk dísztagja Budapesten elhunyt. A temetésen a kört Bódogh János körvezető-tanár képviselte.

11. A gyorsírókör 1893. május 6-án írásversenyt tartott, mely alkalommal díjakat nyertek:

a) a haladók versenyén az első foknál (percenként 180 szótag) Klumák János V. oszt. tan. első díjat, díszműveket, Szécsén Ferencz VIII., Kiss Zoltán VIII., Milkó Vilmos VI. és Mészáros Pál VII. oszt. tanulók gyorsírászi műveket.

b) a második fokon (percenként 150 szótag) Zimányi Lajos VI., Politzer Lipót VI., Zimányi Gyula IV. B. Böröcz Mihály VI. és Agócsi István VII. oszt. tanulók gyorsírászi műveket.

c) a harmadik fokon (percenként 120 szótag) Bauer János, Csikós Ádám és Papp János VI. oszt. tanulók gyorsírászi műveket, és

d) a német gyorsírók versenyénél Klumák János V. oszt. tanuló három kötet díszművet.

12. Ezenkívül a haladók számára a tanév közben rendezett vitairási stenogramm-versenyre 7 pályamű érkezett be; első díjat nyert Klumák János V. oszt. tanuló, másodikat Milkó Vilmos VI., harmadikat Zimányi Lajos VI. és negyediket Zimányi Gyula IV. B. oszt. tanulók. A jutalmak itt magán adakozásból kerültek ki s az év végén tartott írásverseny jutalmaiba nincsenek beszámítva.

A kezdő gyorsírók számára rendezett levelezési gyorsírászi stenogramm-versenyen jutalmakat, gyorsírászi műveket nyertek: Dörner Hugó IV. A., Kapp Károly III. B., Vékes Imre III. A. és Kiss Aladár IV. B. oszt. tanulók.

13. A gyorsírókör legutolsó közgyűlésén a bizottságok megválasztattak, és pedig:

a) bíráló bizottság: Szabó Gyula, Szabó László, Vass Károly VIII., Papp János VI. oszt. tanulók;

b) a jövő évi szervező bizottságba: Kiss Zoltán VII., Zimányi Lajos VI. Gimpel Miklós V., Zimányi Gyula IV. B., Dörner Hugó IV. A., Csányi László III. B. és Temesváry Lajos III. A. oszt. tanulók;

c) a fölülvizsgáló bizottságba: Szabó László VIII., Mészáros Pál VII., Csikós Ádám VI. és Klumák János V. oszt. tanulók.

14. A gyorsírási alapítvány ez évben a nagyobb mérvű könyvtárgyarápítás és a kiosztott jutalmak miatt nem nagyobbodott. Az alapítvány vagyona a jelen tanév végén 275 drb tankönyvből áll 275 frt értékben.

15. A gyorsírókör tagjai a következő szaklapokat járatták; Gyorsírászati Közlönyt 45 példányban, Budapesti Gyorsírót 2, Gyorsírászati Lapokat 2, Gyakorló Gyorsírót 2 s a Soproni Gyorsírót 17 példányban, azonkívül több külföldi gyorsírászati lapot.

F. A főgymnasium ösztöndíjas és jutalmazott tanulói az 1892—93. tanévben.

a) Ö s z t ö n d í j a s o k.

1. Apró István VII. oszt. tanuló, a Vetró Sándor-féle alapítványból évi 60 frttal.

2. Bordán Oktáv VII. oszt. tanuló, a Száraz Zsigmondné-féle családi alapítványból évi 300 frttal.

3. Martinovits Endre VI. oszt. tanuló, a Bale Anasztáz-féle alapítványból évi 63 frttal.

4. Milutinovits Milán IV. A. oszt. tanuló, a Kosztics Péter-féle alapítványból évi 250 frttal.

5. Pap Ernő V. oszt. tanuló, a váczy püspök-féle alapítványból évi 120 frttal.

6. Plachy Lajos I. C. oszt. tanuló, a jövedék-birsági alapból évi 60 frttal,

7. Reviczky Tamás III. A. oszt. tanuló, a Reviczky-Orosz-féle családi alapítványból évi 200 frttal.

8. Sándor István VIII. oszt. tanuló, a Bonnaz-féle alapítványból évi 96 frttal.

9. Sztóicsits Vladimir VIII. oszt. tanuló, az Osztóics-féle alapítványból évi 250 frttal.

10. Takács Gyula V. oszt. tanuló, a Némethy Ignác-féle alapítványból évi 60 frttal.

11. Zimányi Lajos VI. oszt. tanuló, az Alapy-féle alapítványból évi 150 frttal.

b) J u t a l m a z o t t a k.

I. A vallásban tanúsított jeles előmenetelért: Bezdán János VIII. oszt. tanuló, az Ebner-féle alapítványból 6 drb arannyal.

II. A magyar irodalomban tett jeles előmenetelért:

1. Wanie Rudolf VII. oszt. tanuló, a Kisfaludy-Társaságtól alapított Kisfaludy-jutalomból 25 frt értékű magyar irodalmi művekkél.

2. Bauer János VI. oszt. tanuló, a »Magyar Gábor 30 éves tanári működésének emlékére régi tanítványai által tett alapítvány«-ból 22 frt 50 krajczárral.

III. Jó magaviselet- és előmenetelért :

1. Zimányi Gyula IV. B. oszt. tanuló, a Sobay-féle alapítványból 25 frt 20 krral.

2. Kapp Károly III. B. oszt. tanuló, a Sobay-féle alapítványból 25 frt 20 krral.

3. Weisz Béla VII. oszt. tanuló, a dr. Cajus Gábor és neje Abeles Regina alapítványából 40 frttal.

4. Csőke Imre I. A. oszt. tanuló, a Cserveny János alapítványából 1 forinttal.

5. Varga Ferencz VIII. oszt. tanuló a »Régi szegedi főgym. tanulók alapítványá«-ból 44 koronával.

TANÁRI KAR.

A) A kötelezett tantárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket elő- adott	Osztályok, melyekben elő- adott	Heti órai- nak száma	Észrevételek
1	Bacskor István	Vallástan Földrajz Számтан	II. B. IV. A. IV. B. I. B. I. C. I. A. I. C.	18	Hitelemző.
2	Cserép Sándor	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv Magyar irod. olvasmány, görög irod. és műv. tört. Szépirás	III. B. VI. VI. V. I. A. I. C.	15	Értekezleti jegyző, a tanári könyvtár gond- noka.
3	Fekete Ipoly	Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv	III. B. III. B. VIII. VIII.	18	A III. B. osz- tály főnöke.
4	Finda Antal	Történelem Földrajz	III. A. III. B. IV. A. IV. B. I. A.	18	—
5	Hadady Géza	Magyar nyelv Német nyelv	III. A. IV. A. III. A. III. B. IV. A.	18	A IV. A. osz- tály főnöke.
6	Karátsonyi Miklós	Mennyiségtan Természettan	II. A. VII. VIII. VII. VIII.	17	A természettani szertár öre.
7	Kátay Lajos, világi	Rajzoló mértan	I. B. III. B.	5	Főreáliskolai rendes és gym- nasiumi kiegészítő rajztanár.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket elő- adott	Osztályok, melyekben elő- adott	Heti órái- nak száma	Észrevételek
8	Kovács János	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	II. A. V. IV. A. V.	17	Hitelemző, az V. osztály főnöke.
9	Madarász Pál	Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv	I. C. V.	18	Az I. C. osztály főnöke.
10	Magyar Gábor	Történelem	VIII.	3	Igazgató.
11	Nagy Ferencz	Magyar nyelv Latin nyelv	II. A. II. A. III. A.	18	A II. A. osz- tály főnöke.
12	Nováky Bertalan, világi	Rajzoló mértan és szabadkézi rajz Rajz	I. A. I. C. II. A. II. B. III. A. IV. A. IV. B. V—VII.	24	A rajz-szertár felügyelője.
13	Orafszik József	Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv	I. B. VI.	18	Az I. B. osz- tály főnöke.
14	Pap János	Mennyiségtan	II. B. V.	8	—
15	Pap József	Földrajz Történelem Szépirodalom	II. A. II. B. VII. V. VI. II. A. II. B.	18	A földrajzi szer- tár gondnoka.
16	Sáfrán József	Vallástan Magyar nyelv és irodalom Bölcs. előtan	V—VIII. VII. VIII. VIII.	17	Hitszónok, a VIII. osztály főnöke, az ifj. önképzőkör ve- zetője, az ifjúsági segélyező-egyesület felügyelője, az ifj. nagyobb könyvtár gondnoka.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket elő- adott	Osztályok, melyekben elő- adott	Heti órai- nak száma	Észrevételek
17	Schandi Miklós	Vallástan Phys. földrajz Mennyiségtan	III. A. III. A. III. B. (III. A. III. B. IV. A. IV. B.)	18	A III. A. osz- tály főnöke.
18	Szinger Kornél	Magyar nyelv Német nyelv és irodalom	IV. B.) IV. B. V—VIII.	18	A IV. B. osztály főnöke, az ifj. kisebb könyv- tár gondnoka.
19	Timina Ödön, világi	Tornázás	I—VIII.	26	A tornaszerek felügyelője.
20	Való Mihály	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	I. A. I. B. I. C.) II. B.)	18	—
21	Varjú János	Magyar nyelv Latin nyelv Magyar irod. olvasmány, görög irod. és műv. tört.)	I. A.) VI—VII.)	17	Az I. A. osztály főnöke, az ének- kar felügyelője.
22	Váradí Károly	Latin nyelv Görög nyelv	IV. B. VII. VII.	17	A VII. osztály főnöke, a philo- logiai szertár őre.
23	Zvér Endre	Természetrajz Mennyiségtan Szépiprás	IV. A. IV. B. V. VI. I. B. VI. I. B.	18	A VI. osztály főnöke. a természetrajzi és vegytani szertár őre.

Jegyzet. Április hó elejétől Cserép Sándor betegsége által a tanításban akadályozva lévén, tantárgyaiból a vallástant Zvér Endre, a magyar nyelvet Sáfrán József, a latin nyelvet Oraftsik József, a görög-pótló tárgyat Varjú János, a szépiprást az I. A. osztályban Baeskor István, az I. C. osztályban Madarász Pál vette át. Továbbá Oraftsik József helyett a magyar nyelvet az igazgató, Zvér Endre helyett a szépiprást Nagy Ferencz tanította.

A nem róm. kath. vallású ifjak vallásunkban saját jelkészeiktől nyertek oktatást.

B) A nem kötelezett tantárgyak tanárai.

Zerdahelyi Ödön, főreálisk. r. tanár, tanította a francia nyelvet hetenkint 4 órában.

Bódogh János, m. kir. táviró-tiszt, a gyorsírást hetenkint 4 órában.

Szűgyedi Endre, a városi zenekola igazgatója, az éneket hetenkint 2 órában.

Nováky Bertalan, főgymn. rajztanár, a szabadkézi rajzot hetenkint 4 órában.

ELŐADOTT TANANYAG.

Első A., B. és C. osztály.

Osztályfőnökök: A. osztályban: *Varjú János*, B. osztályban: *Orafsik József*, C. osztályban: *Madarász Pál*.

Vallástan, hetenkinti 2 órában. A hitről. Az apostoli hitvallás. Az Isten tíz- s az anyaszentegyház öt parancsa. A szentségekről s az imádságról. Tankönyv: Nagy Katekizmus. Eger, 1881. Tanár: *Való Mihály*.

Magyar nyelv, hetenkinti 6 órában. A hangok. A mondatok nemei. A mondat és beszédrészek megkülönböztetése. Az ige, mint álltmány, az igék nemei s a személyragok. Az állítás módjai. Az igeidők és az igeragozás áttekintése. A többi mondatrészek: alany, tárgy, határozók, jelző és kiegészítő. A névragozás példákban. A szóképzés: a szótövek és képzők megkülönböztetése, ige- és névszó-képzés. A szó-összetétel. Prózaolvasmányok: népmesék, tanító mesék, leírások, népelet, a magyar föld, a hunnok és a magyarok történetéből, görög mondák, az állatvilágból. Költemények: a Nép-költési gyűjteményből, Arany-, Petőfi- és Gyulaitól. — Értelmes és hangsúlyozott olvasás, tartalmi és nyelvtani fejtegetések, versek beemlézése és elszavalása. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: Szinyeyi, Iskolai magyar nyelvtan. I. r. Budapest, 1891. U. a. Magyar olvasókönyv. I. r. Budapest, 1891. — Tanárok: I. A. osztályban: *Varjú János*, I. B. osztályban: *Orafsik József*, I. C. osztályban: *Madarász Pál*.

Latin nyelv, hetenkinti 7 órában. Írás és olvasás, egyszerű mondatok, a nevek fogalma, a nevek declinatioi, a melléknév egyeztetése a maga főnévével, a melléknévek fokozása, a névmások, a számnevek, elüljárók, a rendes igeajlitás főbb alakjai. A tanultaknak megfelelő fordítások és clemzések. Hetenkint egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: Szepesi-Tóth, Latin nyelvtan, I. r. Budapest, 1887. — Tóth, Latin gyakorló és olvasókönyv. Budapest, 1887. Tanárok: I. A. osztályban: *Varjú János*, I. B. osztályban: *Orafsik József*, I. C. osztályban: *Madarász Pál*.

Földzajz, hetenkinti 4 órában. Magyarország és Európa államainak természeti viszonyai: ezek főbb topographiai adatai, a városok és vidékek nép-

rajza a lakosok főbb foglalkozásának ismertetésével, nemkülönb a feltünőbb föld- és közetnemeknek, jellemző növényeknek s állatoknak szemléltető leírása. Tankönyv : Dr. Brózik Károly és Paszlavszky József, Földrajz I. r. Budapest, 1891. Tanárok : I. A. osztályban : *Finda Antal*, I. B. és C. osztályban : *Bacskor István*.

Számтан, hetenkinti 3 órában. A tizes számrendszer. A négy számlási művelet egész számokkal és tizedes törtekkel ; a tört mint hányados és viszony ; közönséges törtekkel való számolás. A méter-mérték ismertetése ; időszámítás. Tankönyv : Mocnik-Schmidt, Számтан. Budapest, 1886. Tanárok : I. A. és C. osztályban : *Bacskor István*, I. B. osztályban : *Zvér Endre*.

Rajzoló mértan, hetenkinti 3 órában. A síkmértani elemek. Pontok, vonalak és szögek fekvési és mérési viszonyai. A síkidomok — három-, négy-, és a sokszögeknek — fontosabb tulajdonságai, területük meghatározása. A kör és ahhoz tartozó nevezetesebb egyenesek ismertetése. Mértani diszítványok rajzolása a mértanban tanult idomok felhasználásával, rendszeresen haladó táblarajzok után rajzszerszözökkel, majd pedig szabadkézzel. Tankönyv : Landau és Dr. Wohlrab, Rajzoló geometria. I. füzet. Budapest, 1881. Tanárok : I. A. és I. C. osztályban : *Nováky Bertalan*, I. B. osztályban : *Kátay Lajos*.

Szépírás, hetenkinti 1 órában. Tanárok : I. A. és C. osztályban : *Cserép Sándor*, I. B. osztályban : *Zvér Endre*.

Tornázás, hetenkinti 2 órában. A rendgyakorlatok, egyszerű szabadgyakorlatok, szerelvényeken : a lám-, függés- s lengés-gyakorlatok, magas és távugrás. Tanár : *Timina Ödön*.

Második A. és B. osztály.

Osztályfőnökök : A. osztályban : *Nagy Ferencz*, B. osztályban : *Való Mihály*.

Vallástan, hetenkinti 2 órában. A kath. egyház szertartásainak magyarázata. Tankönyv : Ivánkovits János, A ker. egyház szertartásainak és ünnepeinek rövid értelmezése. Szeged, 1887. Tanárok : II. A. osztályban : *Kovács János*, II. B. osztályban : *Bacskor István*.

Magyar nyelv, hetenkinti 5 órában. Összetett szerkezetű mondatok taglalása, mellérendelt és alárendelt mondatok viszonya. Szókötés, a határozók tana tüzetesen. Szóképzés. Synonymák egybeállítására s magyarázata az olvasmány alapján. Elbeszélő prózai és költői olvasmányok (népmondák, magyar történelmi mondák, néprajzok, klasszikus mythusok) ; az olvasmányok tartalmi magyarázata s azok tartalmának szabadon való elbeszélése ; költemények szavalása. Kéthetenként egy írásbeli gyakorlat. Tankönyv : Hász-Barbarics, Magyar nyelvtan. Budapest, 1890. Tomor-Váradí, Magyar olvasókönyv, II. r. Budapest, 1889. Tanárok : II. A. osztályban : *Nagy Ferencz*, II. B. osztályban : *Való Mihály*.

Latin nyelv, hetenkinti 7 órában. Az alaktan befejezése, főleg : genus-szabályok, teljes coniugatio, a szóképzés elemei. A fő- és mellékmondatok megkülönböztetése kötőszók szerint. Összefüggő olvasmányul : A rómaiak történetéből : A római királyokról, 1—12., továbbá 10 mese, néhány leírás és elbeszélés kellő magyarázatokkal ; több mesének könyv nélkül való megtanulása. A szókinés megfelelő bővítése egyes mondatok és összefüggő olvasmányok alapján, kapcsolatban a szóképzési csoportok összeállításával. Hetenkint egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv : Szepesi-Tóth, Latin nyelvtan, I. r. Budapest, 1887. — Tóth, Gyakorló és olvasókönyv. Budapest, 1887. Tanárok : II. A. osztályban : *Nagy Ferencz*, II. B. osztályban : *Való Mihály*.

Földrajz, hetenkinti 4 órában. Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália. Ezek természeti viszonyai, topographiai adataik, a városok és vidékek néprajza, a lakosság főbb foglalkozásának ismertetése, a feltűnőbb föld- és közetnekeknek, jellemző növényeknek s állatoknak lehetőleg szemléltető leírása : Tankönyv : Dr. Brózik Károly és Paszlavszky József. Földrajz, II. r. Budapest, 1889. Tanár : *Pap József*.

Számтан, hetenkinti 4 órában. A négy alapművelet közös és tizedes törtekkel ; rövidített számműveletek, az u. n. számtani műveletek korlátolt pontossággal. Az arányosság fogalmának fejtegetése, olasz számlásmód, egyszerű hármasszabályhoz tartozó föladatok megfejtése a kettős tétel s aránylatok szerint. Mértani viszonyok és arányok elemei ; százalék-számítás és egyszerűbb alkalmazásai. Tankönyv : Moenic-Schmidt, Számтан. Bpest, 1886. Tanárok : II. A. osztályban : *Karátsonyi Miklós*, II. B. osztályban : *Pap János*.

Rajzoló mértan, hetenkinti 3 órában. Testmértani elemek. Az egyenes és síkok absolut és relativ helyzete. Lapszögek és szögletek. A fontosabb testek, — a kocka, hasáb, gúla, szabályos testek, henger, kúp és gömb — tulajdonságai, hálózata, felületének és köbtartalmának kiszámítása ; azok hasonlósága, összeillősége és symmetriája. A fönt elősorolt testek mintáinak előállítása. Síkékitmények rajzolása a symmetria fölhasználásával, tollal kihúzva. Tankönyv : Landau és Dr. Wohlrab, Rajzoló geometria, II. füzet. Budapest, 1887. Tanár : *Nováky Bertalan*.

Szépírás, hetenkinti 1 órában. Tanár : *Pap József*.

Tornázás, hetenkinti 2 órában. Rendgyakorlatok, egyszerű és összetett könnyebb szabadgyakorlatok : szerelvényeken : tám-, függés-, és lengés-gyakorlatok : magas- és távugrás. Tanár : *Timina Ödön*.

Harmadik A. és B. osztály.

Osztályfőnökök : A. osztályban : *Schandl Miklós*, B. osztályban : *Fekete Ipoly*.

Vallástan, hetenkinti 2 órában. Az ó-szövetség története. Tankönyv : Róder Alajos, Biblia, I. r. Budapest, 1874. Tanárok : III. A. osztályban : *Schandl Miklós*, III. B. osztályban : *Cserép Sándor*.

Magyar nyelv, hetenkinti 3 órában. A nyelvtan rendszeres áttekintése. A hangsúlyos vers ismertetése. Összefüggő történeli olvasmány; elbeszélő költemények. Szavalás. Kéthetenként egy írásbeli gyakorlat. Tankönyv: Ihász-Barbarics, Magyar nyelvtan. Budapest, 1891. Tomor-Várad, Magyar olvasókönyv, III. rész. Budapest, 1890. Tanárok: III. A. osztályban: *Hadady Géza*, III. B. osztályban: *Fekete Ipoly*.

Német nyelv, hetenkinti 4 órában. A leghasználtabb szók begyakorlása egyszerű mondatok alapján. Könnyebb szövegű prózai és verses olvasmányok fordítása és betanulása. Ezek alapján a német nyelvtan hang- és alaktani része rövid kivonatban a gyenge és erős ígehajlítással bezárólag. A nyelvtanból a megfelelő magyar mondatok fordítása németre. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: Dr. Szemák, Német nyelvtan, I. r. Budapest, 1889. U. a. Német olvasókönyv, Budapest, 1890. Tanár: *Hadady Géza*.

Latin nyelv, hetenkinti 6 órában. Szókötéstan. Az infinitivusi és participialis mondat szerkezet gyakorlati ismertetése. Az egyszerű mondat rendszeres tárgyalása. Szótanulás. kapcsolatban az olvasmánnyal. Olvasmányok: Gínómaszerű versek hexameterekben, összefüggőbb költői szemelvények. Liviusból: A római köztársaság történetéből: 1—20. A néptribunátus behozatala: 1—17. Phaedrusból: 4 mese, Ovidiusból: Da quattuor humani generis actatibus. A mondattani szabályoknak megfelelő mondatok és összefüggő olvasmányok fordítása magyarból latinra. Hetenkint egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: Szepesi-Tóth, Latin nyelvtan, II. rész. Mondattan. Budapest, 1887. Dr. Tóth, Latin olvasókönyv. Budapest, 1891. Tanárok: III. A. osztályban: *Nagy Ferencz*, III. B. osztályban: *Fekete Ipoly*.

Történelem és politikai földrajz, hetenkinti 4 órában. Az első és második időszakban Magyarország története egészen. A harmadik időszakban: A magyar királyság és Ausztria területe és alkotó részei: a magyar állam népeisége nyelv, vallás és foglalkozás tekintetében. A magyar állam anyagi és szellemi műveltsége, alkotmánya, törvénykezése és közigazgatása. Ausztria koronaországainak áttekintése. Közös ügyek. A monarchia nemzetközi képviselése. Tankönyv: Horváth-Marczali, A magyarok története. Budapest, 1890. Hauke-Cherven. Az osztrák-magyar monarchia földirata. Budapest, 1890. Tanár: *Finda Antal*.

Physikai és matematikai földrajz, hetenkinti 2 órában. Physikai jelenségek: halmaz állapotok, erők, nehézkedés, az egyensúly és mozgás fontosabb jelenei s főbb törvényei; a vízről, a levegőről. A hőtán, fénytán, továbbá a villamosság és delejesség tanainak alapvonalai. A földterület physikai jelenségei a szárazon, a vízen, a levegőben. A föld mint csillag, matematikai fölosztása és méretei, mozgásai; földövek, évszakok, klíma. Tankönyv: Dr. Schmidt Ágoston, Physikai földrajz. Budapest, 1891. Tanár: *Schandl Miklós*.

Számítan, hetenkinti 3 órában. Az összetett hármasszabály: kamatszámolás; lerovatszámolás; határidőszámolás; láncszabály; az arányos

osztás. Elegyítési föladatak. Tankönyv : Moenik-Schmidt, Számтан. Budapest, 1886. Tanár : *Schandl Miklós*.

Rajzoló mértan, hetenkinti 2 órában. A szerkesztő síkmértan. Az egyenes vonalú idomok — négyzet, dülény, ferdény, stb. — szerkesztése. A hasonlóság, összeillőség és symmetria fogalmának kibővítése. A mértan alkalmazása a rajzolásnál és mérésnél. A területek átváltoztatása, tekintettel azok könnyebb kiszámíthatására. Helyszin rajzok készítése. Tankönyv : Landau és dr. Wohlrab, Rajzoló geometria, II. r. Budapest, 1889. Tanárok : III. A. osztályban : *Nováky Bertalan*, III. B. osztályban : *Kátay Lajos*.

Tornázás, hetenkinti 2 órában. Rendgyakorlatok : egyszerű és összetett szabadgyakorlatok : szerelvényeken : a tám-, függés- és lengés-gyakorlatok ; magas- és távugrás. Tanár : *Timina Ödön*.

Negyedik A. és B. osztály.

Osztályfőnökök : A. osztályban : *Hudady Géza*, B. osztályban : *Szinger Kornél*.

Vallástan, hetenkinti 2 órában. Jézus Krisztus élettörténete, az apostolok cselekedetei és Palesztina földrajza. Tankönyv : Róder A., Nagy Biblia, II. r. Budapest, 1874. Tanár : *Bacsor István*.

Magyar nyelv, hetenkinti 4 órában. A stylus általános törvényei. A prózai és költői stylus különbségei tüzetesen ; a hangsúlyos és mértékes verselés. Költői és prózai olvasmányok. Kéthetenkint egy írásbeli gyakorlat. Tankönyv : Névy László, Stilisztika, I. r. Budapest, 1889. — Arany János, Toldi. Magyarázata Lehr A. Budapest, 1885. Tanárok : IV. A. osztályban : *Hudady Géza*, IV. B. osztályban : *Szinger Kornél*.

Német nyelv, hetenkinti 3 órában. Szótanulás etymologikus csoportokban. A német társalgási nyelvben leginkább használt kifejezések és szólás-módok, kérdések és feleletek alakjában tárgyak szerint csoportosítva. Könnyebb szövegű prózai és verses olvasmányok fordítása és betanulása. Ezek alapján a német nyelvtan hang- és alaktani részének rendszeres előadása a szóképzéssel bezárólag. A mondattan elemei. Magyar mondatok fordítása németre a nyelvtani anyag begyakorlására. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv : Szemák, Elméleti és gyakorlati német nyelvtan, II. r. Budapest, 1888. U. a. Német olvasókönyv, II. r. Budapest, 1887. Tanárok : IV. A. osztályban *Hudady Géza*, IV. B. osztályban : *Szinger Kornél*.

Latin nyelv, hetenkinti 6 órában. Az idő- és módtannak rendszeres tárgyalása ; oratio obliqua ; a latin periodus gyakorlati ismertetése. Prózai olvasmányok : Rómának a galloktól történt elfoglalása és Camillus. Az első samnit háború. A latinok ellen viselt háború. A második samnit háború. A prosodia és metrika előreboesátása után költői olvasmányok Ovidiusból : Aeneas, Tarquinius elfoglalja Gabü városát. Fabiusok nemzetsége. A költőnek Rómából való szomorú távozása. — Hetenkint egy iskolai írásbeli gyakorlat.

Tankönyv: Schultz-Dávid, Latin nyelvtan. Budapest, 1889. Dávid, Latin olvasó- és gyakorlókönyv. Budapest, 1890. Dávid, Latin olvasókönyv Livius, Ovidius és Phaedrus műveiből. Budapest, 1888. Tanárok: IV. A. osztályban: *Kovács János*, IV. B. osztályban: *Váradi Károly*.

Történelem, hetenkint 3 órában. A hajdankori népek rövid ismertetése; a görögök, a rómaik története és társadalmi élete a császárság koráig. Tankönyv: *Vaszary*, Egyetemes világtörténet, I. r. Budapest, 1892. Tanár: *Finda Antal*.

Természetrajz, hetenkint 3 órában. Ásványtan: az ásványok külső és belső tulajdonságai; a chemiai összetételre alapított öt főosztály ismertetése s ezekből az ásványrendszer megállapítása főbb vonásokban. Kőzettan: az egyszerű kőzetek megismertetése ásványtani alapon s az összetettebb kőzetek általánosan elterjedt, nevezetesebb fajai. A geologia alapvonalainak ismertetése. Tankönyv: Dr. Róth-Szterényi, Ásvány-, kőzet- és földtan. Budapest, 1890. Tanár: *Zsér Endre*.

Algebra, hetenkint 3 órában. Bevezetés az Algebrába. Összeadás és kivonás egész számokkal. Sokszorozás egész számokkal, kiterjeszkedve a kéttagúak négyzetének és köbének képzésére. Osztas egész számokkal, kiterjeszkedve a geometriai haladványok képletére. Ugyanazon műveletsorozat történetével. Elsőfokú egyenletek egy ismerelennel. Arányok és aránylatok. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor, Betűszámítás. Budapest, 1888. Tanár: *Schandl Miklós*.

Rajzoló mértan, hetenkint 2 órában. A szerkesztő síkmértan. Görbe vonalú idomok. A körtan kibővítése és az ebbe vágó föladványok; két kör viszonyos fekvése. A legfontosabb görbe vonalak, különösen a kúpszeletek által képződők és azok szerkesztése. Rövid áttekintése a négy osztályban tanultaknak. Tankönyv: Landau és dr. Wohlrab, Rajzoló geometria, II. r. Budapest, 1889. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, hetenkint 2 órában. Rendgyakorlatok: összetett szabadgyakorlatok; szerelvényeken: a tárn-, függés-, föllendülés-, lengés-, forgásgyakorlatok; magas- és távugrás, Tanár: *Timina Ödön*.

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: Kovács János.

Vallásstan, hetenkint 2 órában. A hitről. Tankönyv: Makra-Rózsa, A kath. vallás tankönyve, I. r. Szeged, 1888. Tanár: *Sáfrán József*.

Magyar nyelv, hetenkint 3 órában. Az írásművek szerkesztésének általános törvényei: az előadás általános formái: leírás, elbeszélés, magyarázat, elmélkedés, értekezés. Költői és prózai olvasmányok, ezekkel kapcsolatban havonként egy házi írásbeli dolgozat. Tankönyv: Névy László, Stilisztika, Budapest, 1888. Tanár: *Sáfrán József*.

tika, II. r. Budapest, 1891. — Greguss-Beöthy, magyar balladák. Budapest, 1891. Tanár: *Kovács János*.

Német nyelv, hetenkinti 3 órában. A német társalgási és irodalmi nyelvben leginkább használt szók és kifejezések rendszeres tárgyalása és begyakorlása kérdések és feleletek alakjában. Válogatott prózai olvasmányok fordítása és elemzése az alaktan ismételtesére és a mondattani anyag begyakorlására. Rendszeres mondattan, a megfelelő magyar mondatok fordítása. Hender »Cid«-jéből válogatott románczok fordítása s ezek tartalmának szabad előadása német nyelven. A szebb románczok szavalaatra. A románcz elmélete és története. Herder élete és működése német nyelven. Havonkint egy írásbeli dolgozat. Tankönyv: Szemák, Német Olvasókönyv, III. r. Budapest, 1888. U. a. Német mondattan. Budapest, 1887. Heinrich, Herder Cid-románczok. Tanár: *Szinger Kornél*.

Latin nyelv, hetenkint 6 órában. Nyelvtani ismétlések, irálytani és szóbeli gyakorlatok. Prózai olvasmány: T. Livius XXII. 1—50. — Költői olvasmány: Cn. Naevius sirverse. — Q. Ennius sirverse. — G. Val. Catull. IV. IX. XI. XIII. XVI. XVII. — P. Verg. Mar. eclog. IV. IX. Q. Hor. Carm. I. 4. 11. — Carm. II. 3, 10. III. 2. — Carm. IV. 3. — Epod. 2. 7. Alb. Tib. I. 10. Dom. Marsus, Tibullus sírjára. Sext. Prop. IV. 2. — P. Ov. Trist. III. 7. IV. 10. — M. Val. Mart. Lib. Spect. I. 13. 61. IV. 49. V. 8. 10. VIII. 76. Pap-Tacius, Via Domitiana. — A prosodiai és metrikai ismeretek bővítése. — Havonkint két órában iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: Bartalmalmosi, T. Livii ab urbe condita lib. XXI. XXII. Budapest, 1882. Pirchala Imre, Anthologia latina. Budapest, 1885. Tanár: *Kovács János*.

Görög nyelv, hetenkinti 5 órában. Attikai alaktan elemei: fő- és melléknevek ragozása, igehatározók, névmások és számnevek; az ω -végzetű rendes igehajlítás megfelelő fordítási gyakorlatokkal. Kéthetenkint egy iskola írásbeli gyakorlat. — Tankönyv: Dr. Maywald József, Görög nyelvtan. Budapest, 1891. U. a. Görög gyakorló-könyv. Budapest, 1887. Tanár: *Madarász Pál*.

Magyar irodalmi olvasmány, görög irodalom és művelődéstörténelem, hetenkinti 2 órában. Hunyadi János. Szemelvények Révay, Virág, Dayka, Verseghy, Baróti, Szabó Dávid és Berzsenyi verseiből. Kazinczy és Berzsenyi levelezései. Kölcsey beszéde P. J. védelmére; emlékbeszéde Kazinczy felett; országgyűlési beszéde a magyar nyelv ügyében. Kármán munkáiból: Előszó az Urania I., II. kötetéhez. A nemzet csinosodása. Mindezek tartalmi és tárgyi magyarázata, az irodalomtörténeti vonatkozások felvilágosítása. — Thukydides műve egészének és részének feltüntetése mellett a II. 34—46; 47—54; 59—65. — VI. 8—14; 30—32, — VII. 10—17; 42—87. A tartalom kikerekítésén kívül a beszédek szerkezete. A görög állami régiségeknek párhuzamos, időnkint összefoglaló ismertetése, különösen a dór-államok és Athen alkotmányos szervezete Tankönyv: Dr. Jancsó B. Magyar irodalmi olvasmányok, V. oszt. Budapest, 1890. — Hegedűs, Összefüggő részek Thuky-

dides művéből, Budapest, 1890. — Szerelemhegyi Tivadar, Görögállami régi-ségek. Budapest, 1891. Tanár: *Cseréj Sándor*.

Történelem, hetenkinti 3 órában. A római császárság. A kereszténység alapítása és emelkedése. A barbárok betelepítése a nyugati birodalomba. A mohamedanizmus. A nyugati császárság megújítása. Új népek bevándorlása és megtelepedése. A hűbériség. A császárság és pápaság küzdelme. Keresztes háborúk. A középkori intézmények bomlása. Tankönyv: Vaszary, Egyetemes világtörténet, II. r. Budapest, 1889. Tanár: *Pap József*.

Természetráajz, hetenkinti 2 órában. Növénytan. A növények boncz-tani szerkezete általános vonásokban. A virágos növények testének külső tagoltsága, lehetőleg élőpéldányokban bemutatva. A növények életfolyama főbb vonásokban. A megismertetett növények csoportosítása a természetes rendszernek megfelelőleg. A nevezetesebb rendszerek s Linné seregeinek megismertetése. A közönségesebb fák s nevezetesebb ipari és gazdasági növények. A növények földrajzi elterjedése, különös tekintettel honunk virá-nyára. Tankönyv: Dr. Róth-Schuch, A növénytan alapvonalai. Budapest, 1892. Tanár: *Zsér Endre*.

Mennyiségtan, hetenkinti 4 órában. *a)* Algebra. Ismétlések. Elsőfokú egyenletek egy és több ismeretlennel. A kéttagúak magasabb pozitív egész hatványai; Pascal-féle háromszög. Számítási haladvány. Számolás gyökjelek-vel. Négyzet-gyök és az ismeretlenek kiszámítása másodfokú egyenletekben. Köb-gyök. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor, betűszámítási. Budapest, 1888. — *b)* Geometria. A planimetria főtételei. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor, Mértan. Budapest, 1888. Tanár: *Pap János*.

Szabadjézi és geometriai rajz, hetenkinti 2 órában. Görög szalagdiszkek és diszitmények, stilizált levelek. Arabs szalagdiszkek és diszitmények; középkori román-, gót-diszitmények; renaissance-diszitmények. A rajzok egyszerű színezéssel készültek. Vidéki, Balló és Hauselmann művei nyomán. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, hetenkinti 2 órában. A rendgyakorlatok, az alsóbb osztályok anyaga bővítve: összetett szabadgyakorlatok, szerelvények: a tám-, nyíktám, függés-, hajlított karonfüggés-, lengés-, forgás-gyakorlatok, magas- és táv-ugrás. Tanár: *Timina Ödön*.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: Zsér Endre.

Vallástan, hetenkinti 2 órában. A parancsolatokról. Tankönyv: Makra-Rózsa, A kath. vallás tankönyve, II. r. Szeged, 1888. Tanár: *Sáfrán József*.

Magyar nyelv, hetenkinti 3 órában. Rhetorika, a prózai műfajok elméleti ismertetése s megfelelő prózai művek olvastatása. Költői olvasmány: Shakspere Coriolanus. ennek tartalmi magyarázata a drámai szerkezet

feltüntetésével. Havonkint egy házi írásbeli dolgozat. Tankönyv: Névy László, Rhetorika. Budapest, 1885. — U. a. olvasmányok, — Névy, Shakspeare Coriolanus. Tanár: *Cserép Sándor*.

Német nyelvtan, hetenkinti 3 órában. Az előbbi osztály anyagát folytatólag, a német társalgási és irodalmi nyelvben leginkább használt szók és kifejezések rendszeres tárgyalása és begyakorlása kérdések és feleletek alakjában. Válogatott prózai olvasmányok fordítása, ezek tartalmának szabad előadása német nyelven, a szöveg elemzése a nyelvtani anyag folytonos ismételtesére. Goethe, Schiller és Bürger válogatott balladáinak fordítása, ezen balladának tartalma és széptani elemzése német nyelven. A híres balladák szavalata. A ballada elmélete és története a németeknél. A német verstan rövid kivonatban. Bürger élete és működése német nyelven. Havonkint egy írásbeli dolgozat. Tankönyv: Szemák, Német olvasókönyv, III. r. Budapest, 1888. Tanár: *Szinger Kornél*.

Latin nyelv, hetenkinti 6 órában. Nyelvtani ismételtesek és szóbeli gyakorlatok mellett olvastattak: Sall. Jug. 1—35; 84—114; a közbeeső részek tartalmilag. — P. Verg. Mar. Aen. I. II. — Cic. or. de imp. Cn. Pompeii. — Az olvasmányok alakí és tárgyi magyarázata, szebb részletek könyv nélkül. A régiségtani ismeretek kiszélesítése. A tárgyalt írók élete és irodalmi munkássága, az illető műfaj többi művelőinek vázlatos ismertetésével. Havonkint két órában iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: Bartal-Malmosi, Sall. Jug. Bpest, 1880. — Pirchala, Verg. Aeneis. Bpest, 1881. — Köpesdy, Cic. de imp. Cn. Pompeii. Bpest, 1886. Tanár: *Cserép Sándor*.

Görög nyelv, hetenkinti 5 órában. Az egész ígetan s az idő- és módtan legfőbb pontjai. — Xen. An. I. **1.** 1—8, 10—11. **2.** 1—5, 10, 12—19. **3.** 1—13. **4.** 1—9, 13—18. **5.** 1—9, 13—17. **6.** 6—7, 9—11. **7.** 1—4, 9—13. **8.** 12—16, 25—29. Mem. I. **7.** II. **4.** 1—7. — Tankönyv: Dr. Maywald József, Görög nyelvtan, Budapest, 1892. U. a. Görög gyakorló- és olvasókönyv Xenophonból. Budapest, 1888. Tanár: *Orafsik József*.

Magyar irodalmi olvasmány, görög irodalom és művelődéstörténelem, hetenkinti 2 órában. Mindszenti Gábor naplójából: Szalárdi János siralmas magyar krónikájából: Bethlen Gábor uralkodása: Kemény János önéletírásából: Bethlen Gábor menyegzője és halála: gr. Betlen Miklóstól: I. Lipót diplomája; Cserei Mihály históriájából: Apaffy és Teleki Mihály; Apor Péter Metamorphosisából: Az titulusokról, az vendégségről, ebédről és vacsoráról: Mikes Kelemen törökországi leveleiből: 22 levél: Zrinyi Miklós: Az török Átium ellen való orvosság; Pázmány Péter: A magunk ismeréséről: Faludi Ferencz: Szent ember; Horváth Mihály: Fráter meggyilkoltatása; Salamon Ferencz: A magyar honvédelem a 16. században; Pauler Gyula: Zrinyi Miklós jellemzése. — Iliaszból: I., VI., IX., XVIII., XXIII. és XXIV. ének: Odysseiából: I., V., VI., XI., XVI., XVII., XVIII., XXII., XXIII., XXIV. ének. — Görög hitelei és magánrégiségek: Görög mythologia az isten-tisztelet, a

család, földművelés, ipar és kereskedelem, társadalmi élet; a görög művészet története, görög művészeti emlékek: építészet, szobrászat és festészet. — Tankönyv: Dr. Jancsó, Magyar irod. olvasmányok. Budapest, 1891. Dr. Csengeri, Homeros Iliasa. Budapest, 1891. Dr. Gyomlay, Homeros Odysseiája. Budapest, 1891. Szerelemhegyi Tivadar, Görög hitéleti s magánrégiségek és a görög művészet története. Budapest, 1891. Tanár: *Varjú János*.

Történelem, hetenkinti 3 órában. Az újkor története a bécsi congressusig. A felfedezések, a tudomány és a művészet ujjáéledése. A vallásos reform. A vallásos és nemzeti háborúk. A fejedelmi absolutizmus kora. A francia forradalom és Napoleon kora. Tankönyv: Vaszary, Egyetemes világtörténet, III. r. Budapest, 1892. Tanár: *Pap József*.

Természetrész, hetenkinti 3 órában. Állattan. Az állat életműködései általában. Az állatok szervezetei és szervrendszerei. A hét típus s az ezek keretében levő osztályok rendszeres tárgyalása. A nevezetesebb állatfajok leírása. Az állatok földrajzi elterjedése. Tankönyv: Dr. Róth-Vängel, Az állattan alapvonalai. Budapest, 1892. Tanár: *Zsév Endre*.

Mennyiségtan, hetenkinti 3 órában. *a)* Algebra. Ismétlések. A hatványozás általánosítása. (Negatív kitevők és alkalmazásuk a tizes számrendszerben, tört kitevők.) Brigg-féle logaritmikusok. Műveleti szabályok, logaritmikusok kiszámítása és számítás logaritmikusokkal; log. egyenletek. — *b)* Geometria. Síkháromszögtan. A hegyes szög függvényei, kapcsolatban a derékszögű háromszög kiszámításával. A szög-függvények értelmezése tetszőleges szögekre. Szögek összegének és különbségének függvényei. Ferdeszögű háromszögek és sokszögek megfejtése. A pont koordinátái. Két pont távolsága. Algebrai kifejezések graphikai ábrázolása. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor, Betűszámítás. Budapest, 1888. — Ü. a. Mértan. Budapest, 1888. Tanár: *Zsév Endre*.

Szabadkézi és geometriai rajz, hetenkinti 2 órában. Lapminták után: renaissance, gót, görög és magyar motívumú díszítmények. Domború minták után: mértani és építészeti jellegű testformák, különféle stílusú ékitmények, rozetták, stilizált levelek, virágok stb. A rajzok részint színezéssel, részint árnyékolással íron és krétával készültek. Vidéki, Balló, Hauselmann. Várdai, és az állami paedagogium gypszöntő műhelyéből szerzett domború minták után. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, hetenkinti 2 órában. Rendgyakorlatok helybén és menetközben: összetett szabadgyakorlatok; botgyakorlatok; szerelvényeken: a tám- és nyíktámlengések. hajlítottkarú függésben lengések. föl- és átlendülések, forgások, magas- és távugrás-gyakorlatok. Tanár: *Timina Ödön*.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök : *Váradi Károly.*

Vallástan, hetenkinti 2 órában. A malaszt eszközeiről. Tankönyv : Makra-Rózsa. A kath. vallás tankönyve, III. r. Temesvár, 1887. Tanár : *Sáfrán József.*

Magyar nyelv, hetenkinti 3 órában. A verstani szabályok áttekintése és alkalmoszerű ismétlése. A költői műfajok elmélete, tekintettel történelmi fejlődésükre. Költői magánolvasmány mellett megfelelő aesthikai és poetikai értekezések iskolai olvasása. Remekművek taglaló ismertetése. Havonkint egy házi írásbeli dolgozat. Tankönyv : Névy László, Poetika. Budapest, 1887. — U. a. Olvasmányok. Tanár : *Sáfrán József.*

Német nyelv, hetenkinti 3 órában. Goethe, Hermann und Dorothea cz. művének fordítása. A mű széptani elemzése és az egyes énekek tartalma német nyelven. Az idyllikus epos és sajátságai. Goethe élete és működése német nyelven. Schiller, Wilhelm Tell-jének fordítása. A mű széptani elemzése és az egyes felvonások tartalma német nyelven. A dráma és sajátságai. Schiller élete és működése német nyelven. Válogatott prózai olvasmányok és versek fordítása, ezek tartalma német nyelven, a szöveg elemzése a nyelvtani anyag folytonos ismétlésére. Szébb versek, nemkülönben az olvasott epos és dráma szébb helyeinek szavalata. Havonkint egy írásbeli dolgozat. Tankönyv : Szemák, Német olvasókönyv, IV. r. Budapest, 1890. Schnabl, Goethes Hermann und Dorothea. Heinrich, Schiller's Wilhelm Tell. Tanár : *Szinger Kornél.*

Latin nyelv, hetenkinti 6 órában. Nyelvtani ismétlések, irálytani s szóbeli gyakorlatok. Prózai olvasmányok : M. T. Ciceronis or. pro Sex. Rosc. Am. — M. T. Ciceronis epist. ad Fam. V. 7. XIV. 2., 4., 5., XVI. 1., 9., 11., 12., Ad Att. II. 22. IV. 1., 2. VIII. 3. — Költői olvasmány : Verg. Aen. VI. — Fordítás magyarból latinra : Vagács és Schiebinger, Latin irályképző. 156—187. — Havonkint 2 órában iskolai írásbeli dolgozat. — Tankönyv : Köpesdy, M. T. Cicero pro Sexto Roscio Amerino. Bpest, 1886. — Pirchala, Vergili, M., Aen. XII. Budapest, 1881. — Jánosi, M. T. Cicero válogatott levelei, Bpest, 1884. — Vagács és Schiebinger : Latin irályképző. — Tanár : *Váradi Károly.*

Görög nyelv, hetenkinti 5 órában. — Homeros, Odysseia. I. V. VI. XI. — Herodotos : A marathoni és thermopylaei ütközet. — A mondattan röviden. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv : Dr. Csengeri, Homeros Odysseiája. Bpest, 1886. — Dávid, Herodoti Epitome. Budapest, 1887. — Dr. Maywald, Görög nyelvtan. Bpest, 1887. — Tanár : *Váradi Károly.*

Magyar irodalmi olvasmány, görög irodalom és művelődés-történelem, hetenkinti 2 órában. Balassi Bálint költeményeiből : 2. 3. 4. 5. 8. 9.

-- Kurucz dalokból: 1. 2. 4. 5. 11. 12. 13. 19. 20. — Gyöngyösi Murány Venusából: I. és II. rész. — Kisfaludy Sándor Hymfy szerelmeiből: 1. 11. 21. 27. 31. 47. 77. 126. — Csokonai dalaiból és ódáiból: Az én poesisom természete, Az ének istenihez, A tihanyi csehóhoz, A reményhez, Földi sírhalma felett, A magánossághoz, Virág Benedek úrhoz, A lélek halhatatlansága. — Sophokles Antigonéja tartalmi, szerkezeti szempontból. Az ókori görög költészet ismertetése. Tankönyv: Dr. Janesó Benedek, Magyar irodalmi olvasmányok. Budapest, 1893. — Antigone, Sophokles tragédiája Csiky fordításában. Budapest, 1883. — Jebb. R. C. A görög irodalom története. Ford. Fináczy Ernő. Budapest, 1892. Tanár: *Várjú János*.

Politikai földrajz, hetenkinti 2 órában. Európa, Ázsia, Afrika, Amerika államainak történeti vázlatja, természeti leírása, ipara, kereskedelme, lakosai vallás és nemzetiség tekintetében, alkotmánya, honvédelme és gyarmatügyi viszonyai. Tankönyv: Scholcz Albert, Politikai földrajz. Budapest, 1885. Tanár: *Pap József*.

Természettan, hetenkinti 4 órában. A természettan tárgya és fölosztása. Kinematika, általános dymatika, a szilárd, folyékony és légnemű testek mechanikája. hangtan, fénytán. Tankönyv: Fehér Ipoly, Kísérleti természettan. Budapest, 1888. Tanár: *Karátsonyi Miklós*.

Mennyiségtan, hetenkinti 3 órában. *a)* Algebra. A másodfokú egyenletek elmélete. Másodfokúakra redukálható felsőbb fokú egyenletek. Számítási és mértani haladványok. Kamat-kamatszámítás. *b)* Geometria. A térgeometria főbb tételei: szögletes és gömbölyű testek. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor, Betűszámítás. Budapest, 1888. U. a. Mértan, Budapest, 1888. Tanár: *Karátsonyi Miklós*.

Szabadkézi és geometriai rajz, hetenkinti 2 órában. — *a)* Szabadkézi rajz. Amennyiben az ábrázoló mértan anyaga megengedte, a graphikus mértan után való rajzolás folytatása. — *b)* Az ábrázoló mértan: A pont és egyenesek projectiói, az egyenesek hajlásszögei, a sokszögek projectiói és ezekkel kapcsolatos feladatok megfejtése. A térelemek új projectiói és ezek kölcsönös helyzetének viszonylagos vonatkozásai. A sík ábrázolása, hajlásszögei s új képeinek projectiója. Adott síkban fekvő pont, egyenes és sokszög projectiói. A síkok nyomai, viszonylagos vonatkozásai. Az egyenesek metszése a síkkal. A leforgatás és alkalmazása. Az elmélettel párhuzamban feladatok dolgoztattak ki rajzlapokon. — Tankönyv: Dr. Fodor László, Az ábrázoló geometria elemei. Budapest, 1892. Tanár: *Noráky Bertalan*.

Tornázás, hetenkinti 2 órában. Rendgyakorlatok helyben és menetközben: összetett szabadgyakorlatok: botgyakorlatok: szerelvényeken: a támasz nyíktámlengések, hajlított karú függőben lengések, föl- és átlendülések, forgások, magas- és távugrás. Tanár: *Timina Odön*.

Nyolczadik osztály.

Osztályfőnök : *Sáfrán József.*

Vallástan, hetenkinti 2 órában. A róm. kath. egyház története. Tankönyv : Ivánkovits János, A kath. egyház története. Szeged, 1884. Tanár : *Sáfrán József.*

Magyar nyelv, hetenkinti 3 órában. Irodalomtörténet a legrégebbi időtől a jelenig. Nyelvészeti és szépirodalmi fejtegetések. Havonként egy házi írásbeli dolgozat. Tankönyv : Beöthy Zsolt, A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése, I. II. k. Budapest, 1890. Tanár : *Sáfrán József.*

Német nyelv, hetenkinti 2 órában. Goethe, Iphigenie auf Tauris cz. művének fordítása, széptani elemzése, az egyes felvonások tartalma német nyelven. A német irodalom-törtételnek vázlatos előadása német nyelven. A főbb mozzanatok, különösen az első és a második virágzás korszak részletesen. A megfelelő szemelvények fordítása és elemzése a nyelvtani anyag folytonos ismételtesére. Havonként egy írásbeli dolgozat. Tankönyv : Dr. Szemák, Német olvasókönyv, IV. r. Budapest, 1890. Schmabl Goethes Iphigenie auf Tauris. Tanár : *Szinger Kornél.*

Latin nyelv, hetenkinti 5 órában. Nyelvtani ismétlések, irálytani és szóbeli gyakorlatok. Prózai olvasmány : P. C. Tacit. Ann. III. 1—50. Költői olvasmány : Q. Hor. Carm. I. 1. 2. 3. 4. 8. 10. 11. 14. 18. 22. 24. 34. II. 3. 10. 13. 14. IH. 1. 2. 3. 6. 24. IV. 3. 5. 7. — Epod. 1. 2. 16. Carm. Saec. — Satir. I. 1. 3. 4. 5. 9. 10. II. 1. 6. — Epist. I. 1. 2. 16. Ars poetika. — Havonként két órában iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv : Petrovich, P. Corn. Tacit. Ann. I.—VI. Budapest, 1881. Bartal-Malmosi. Q. Horatii Flacci Opera omnia. I. II. Budapest, 1881. Tanár : *Fekete Ipoly.*

Görög nyelv, hetenkinti 4 órában. Hom. Ilias I. III. VI. Platonis Apol. Socr. Két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv : Dr. Csengeri János, Homeros Iliása. Budapest, 1886. Dr. Szamosi János, Szemelvény Platon műveiből. Budapest, 1883. Curtius-Abel, Görög nyelvtan, II. r. Budapest, 1885. Tanár : *Fekete Ipoly.*

Történelem, hetenkinti 3 órában. Magyarország története, tekintettel a társadalmi és állami viszonyok fejlődésére. Tankönyv : Ribáry-Mangold, Magyarország oknyomozó történelme. Budapest, 1886. Tanár : *Magyar Gábor.*

Természettan, hetenkinti 4 órában. Hőtan, az anyag szerkezete, delesség, villamosság, a kosmographia elemei. Tankönyv : Fehér Ipoly, Kísérleti természettan. Budapest, 1888. Tanár : *Karátsonyi Miklós.*

Mennyiségtan, hetenkinti 2 órában. Kapcsolástan, kéttagúak hatványozása. A matematika főbb tanainak ismételése. Tankönyv : Dr. Lutter Nándor, Betűszámítás. Budapest, 1888. Tanár : *Karátsonyi Miklós*

Bölcséleti előtan, hetenkinti 3 órában. Psychologia : a lelki élet mivolta s megismerésének módszere, a lelki állapotok osztályozása, a képzetek (ismer-

rés), érzelmek (kedély) és vágyak (akarat) psychológiája, a lelki és testi élet viszonya. — Logika : a gondolkodás mibenléte és formái, a logika fölosztása, az elem- és tudománytan. Tankönyv : Dr. Klamarik János, Psychologia. Budapest, 1885. — U. a. Logika. Budapest, 1882. Tanár : *Sáfrán József*.

Tornázás, hetenkinti 2 órában. Rendgyakorlatok helyben és menetközben : húzódások és vonulások, összetett szabadgyakorlatok, botgyakorlatok, szabadgyakorlatokkal összekötve. Szerelvényeken : a tám-, nyíktámlengés, menés- és szökésgyakorlatok ; lengés, föl- és állendülés, forgásgyakorlatok, magas- és távugrás. Tanár : *Timina Ödön*.

Írásbeli dolgozatok.

I. A magyar nyelvből és irodalomból.

V. osztályban.

A madarak távozása. Leírás. — A szüret leírása. — A családi lak. Tárgyrajz. — Vörösmarty tanuló korában. Kivonat. — Az állatok haszna. Értekezés. — V. László. Műmagyarázat. — Minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs. Chria. — Liviusból. Történeti elbeszélés. — Tetemre hívás. Műmagyarázat. — Az iskolai év végén. Elmélkedés.

VI. osztályban.

A plebeiusok lázadása. A dráma meséjének összevetése az alapul szolgáló történeti előadással. — Megfelel-e »Coriolanus« első felvonása az expositio kellekeinek? — Cominiusnak Coriolanust magasztaló beszéde. Átalakítás szónoki beszéddé. — Coriolanus. Jellemzés Shakspere nyomán. — »Ne gondold, mintha a tanulás csak bizonyos időkhöz, az ifjúság éveire köttenék«. Chria. — Kölcsey P. J. védelme. Tartalmi vázlat. — Tartozunk-e a hazát szeretni? Szónoki tárgyalás belső bizonyítékokkal. — A várnai csata 1444-ben. Történetrajz. — Kíséret a hála, remény, félelem és részvét érzelmeinek felkeltésére. Szónoki beszéd. — A szülők iránti hálátlanság a legnagyobb bűn. Okfejtő értekezés.

VII. osztályban.

Haza, nemzet és nyelv, három egymástól válhatatlan dolog, ki ez utolsóért nem buzog, a két elsőért áldozatokra kész lenni nehezen fog. Fejtegetés. — A monda és rege. Összehasonlító ismertetés. — Zrinyi imádsága a kereszt előtt. Tartalom-fejtegetés. — A tapadás tüneményei. Népszerű természettani értekezés. — A Zrinyiász főbb jellemi. Aesthetikai értekezés. — Az európai államalakulások okai a 19. században. Történelmi értekezés. — Tompa, A madár fiaihoz. Aesthetikai fejtegetés. — A lyrai költeményekben az érzelmi és gondolati elem. Aesthetikai fejtegetés. — A hazafiság erénye. Értekezés. — A drámai jellemzés főbb elvei. Költészettani értekezés.

VIII. osztályban.

Két jó van, mi fölött sorsnak nincs semmi hatalma: szorgalom és az erény, földön az, égben ez áld. Elmélkedés. — A középkori magyar költészet irodalmi értéke. Irodalomtörténeti értekezés. A hő-okozta tünemények a folyékony testeken. Természettani értekezés. — Az aranybulla létrejöttének előzményei. Történelmi értekezés. — Az apperceptio jelentősége az ismeretek szerzésében. Pszichológiai értekezés. — Kölcsey szónoki művei. Ismerletés. — Berzsenyi hazafias lyrája. Aesthetikai fejtegetés. — Az eszményítés Vörösmartynál. Aesthetikai értekezés.

II. A német nyelvből és irodalomból.

V. osztályban.

Der Herbst. Eine Beschreibung. — Elisabeths Rosen. Eine Inhaltsaufgabe. — Der Vater der Armen. Eine Erzählung. — Rodrigo trifft auf Don Gormaz. Eine Inhaltsaufgabe aus Herders Cid. — Geringes ist die Wiege des Grossen. Eine Erläuterung. — Ximene vor dem Könige. Eine Inhaltsaufgabe aus Herders Cid. — Der Bettler. Eine Lebensgeschichte. — Die Worte des Glaubens. Eine Inhaltsaufgabe nach Schiller. — Eile mit Weile. Eine Chrie. — Das Ritterthum im Mittelalter. Eine Sittenschilderung.

VI. osztályban.

Der Sommermorgen. Eine Beschreibung. — Das Lied vom braven Mann. Eine Inhaltsaufgabe nach Bürger. — Demuth führt zum Himmel. Eine Erzählung. — Über das Lesen. Eine Behandlung. — Maria Stuart. Eine Lebensbeschreibung. — Der Apfelbaum und der Wirth. Eine Vergleichung nach Uhland. — Die Kraniche des Ibykus. Eine Inhaltsaufgabe. — Die Burgruine. Eine Betrachtung. — Durch viele Streiche fällt selbst die schwerste Eiche. Eine Chrie. — Arion. Eine Inhaltsaufgabe.

VII. osztályban.

Worin hat die Anhänglichkeit des Menschen an sein Vaterland ihren Grund? Eine Behandlung. — Kurzer Inhalt des ersten Gesanges aus Goethes »Hermann und Dorothea.« — Der Raub der Persephone. Eine griechische Sage. — Gutenberg und Kolumbus. Eine Charaktervergleichung. — Jeder ist seines Glückes Schmied. Eine Erläuterung. — Charakter der Heldin in Goethes »Hermann und Dorothea.« Eine Charakterschilderung. — Jung geohnt, alt gethan. Eine Chrie. — Die Uhr. Eine Betrachtung. — Die Handlung im ersten Aufzuge des »Wilhelm Tell.« Eine Auslegung. — Die Idee der Freiheit in Schillers »W. Tell.« Eine Auslegung.

VIII. osztályban.

Dulce et decorum est pro patria mori. — Eine Erklärung. — Unterschied zwischen der Volks- und Hofpoesie. — Eine litteraturgeschichtliche Behandlung. — Die Geschichte der Stammeltern Iphigeniens. Nach Iphigeniens Erzählung im 3. Auftritte des I. Aufzuges. — Dem Alter sind wir Achtung schuldig. Eine Behandlung. — Die Handlung in Goethes »Iphigenie auf Tauris« Eine Auslegung. — Charakter des Orestes und Pylades in Goethes »Iphigenie auf Tauris. Eine Charakterschilderung. — Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango. — Erläuterung des Motto zu Schillers Glocke. — Cäsars Ermordung. Eine Erzählung. — Das Leben des Alexander Petöfi. Eine Lebensbeschreibung.

Érettségi dolgozatok :

1. *Magyar dolgozat.* Főladatott: a) Az eposz és a dráma összehasonlítása. Aesthetikai értekezés. — b) Az eröműtan törvényeinek alkalmazása a közéletben. Természettani értekezés. — c) A kereszténység befogadása és ennek hatásai a magyar nemzetre. Történelmi értekezés. — Az a) tételt választotta: 2, a b) tételt 2, a c) tételt 30. Dolgozott: 34; jelesen: 12, jól: 13, elégségesen: 7, elégtelenül: 2.

2. *Német dolgozat.* Főladatott fordításul magyarból németre: A középkor isten-ítéletei. Dolgozott: 34; jelesen: 7, jól: 12, elégségesen: 11, elégtelenül: 4.

3. *Latin dolgozat.* Főladatott fordításul magyarból latinra: Servius Tullius a rómaiak hatodik királya. Dolgozott: 34; jelesen: 3, jól: 9, elégségesen: 17, elégtelenül: 4.

4. *Görög dolgozat.* Főladatott fordításul görögből magyarra: Sokrates kiiszsa bürök márgét. Dolgozott: 34; jelesen: 4, jól: 15, elégségesen: 10, elégtelenül: 5.

5. *Mennyiségtani dolgozat.* Főladatott: a) Egy mértani haladvány harmadik tagja 50, a hetedik tagja 31,250; mily nagy az első tag, mily nagy a hányados, mekkora a 10-ik tag és a 10 első tag összege? — b) Valamely háromszög egyik oldala $a = 52.82$ cm., az ezen oldalra emelt magasság az a alappal átellenes szöveget két részre osztja, és pedig az egyik rész $20^\circ 21'$, a másik rész $33^\circ 15' 20''$; mekkora a magasság és a háromszög területe, mekkorák az egyes szögek és a háromszög oldalai? — Dolgozott: 34; jelesen: 5, jól: 10, elégségesen: 17, elégtelenül: 2.

A tanulók előmenetele.

A) A kötelezett tantárgyakban.

Első A. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k							Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépírás		Tornázás
Ádók László, ism.	3	4	4	4	3	3	1	1	1
André János	2	2	3	3	3	3	2	2	2
Andresz Béla	2	3	3	3	4	3	3	3	2
Árvay Ferencz	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5 Balázs Mihály	2	3	4	3	3	3	3	3	1
Barna Nándor	2	2	3	2	3	4	3	4	2
Bérczy Géza	2	2	2	1	3	2	3	2	2
Bogosawljewits Száva, gör. kel.	2	4	4	3	4	4	2	2	2
Bózsó Ferencz, ism.	2	2	2	2	2	2	2	2	1
10 Böck Rezső	2	2	2	2	2	3	2	2	1
Börsök Imre	2	3	4	3	4	4	2	3	1
Christmann János	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Crenianu Gyula, gör. kel.	1	1	1	1	1	2	2	1	1
Csóke Imre	1	1	1	1	1	1	1	2	1
15 Eperjessi József	3	4	4	4	4	4	2	3	2
Farkas István	2	1	1	2	2	2	2	1	1
Fetth János	1	1	1	1	2	1	1	1	1
Fráter Gyula, ism.	3	3	3	3	2	2	2	2	2
Grasselly Károly	2	2	3	2	3	2	2	2	1
20 Halál József	2	2	2	3	3	3	2	2	1
Héja József	2	2	2	2	3	3	3	3	1
Horváth Kálmán	2	2	2	1	2	3	1	2	1
Hódi Géza	3	4	4	4	3	3	2	3	2
Huszka Ernő	1	1	1	1	1	1	1	1	1
25 Kamráth Dezső	2	2	3	2	3	3	3	2	1
Kamráth József	2	3	4	4	4	4	3	2	1
Karl Béla	2	2	2	2	1	2	2	2	1
Käsztnér Imre	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Klingler Ferencz, ism.	1	2	2	2	2	2	2	2	1
30 Koczka Elemér, izr.	1	2	2	1	3	2	2	2	1
Kohn Samu, izr.	1	3	3	3	3	2	3	3	2
Körösy László	2	3	3	3	3	3	2	—	1
Kreis Pál	1	1	1	1	2	2	1	2	1
Kuhn Péter	2	2	3	2	3	2	1	1	1

A tanuló neve és vallása, öszlőndfjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet
	Vallástán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítán	Rajzoló mértán	Szépírás	Tornázás	
35 Lengyel István, ism.	2	2	2	3	3	2	3	3	1
Lindl Zsigmond	2	3	3	2	3	3	3	3	1
Mazanecz Aladár	2	2	2	2	3	3	3	3	1
Nagy Dezső	3	2	3	3	3	3	2	2	1
Nemecskay Ede	2	2	2	3	3	3	2	3	1
40 Németh Károly	3	4	4	4	4	4	3	3	1
Pálmay Ernő	3	3	4	3	3	3	3	2	1
Pollák S. Béla, izr.	2	3	3	3	3	2	3	—	2
Reiter Ádám	3	4	4	3	3	4	2	2	1
Rozsman János	2	2	2	2	2	2	1	2	1
45 Schaar Kornél, izr.	2	1	1	2	2	2	2	2	1
Schmalz Henrik	2	2	3	2	3	3	3	3	2
Strubert Jakab	2	2	2	2	1	2	2	2	1
Szawantseck István	1	2	2	2	2	2	2	2	1
Thomasz Péter	3	3	4	3	3	4	3	3	1
50 Tóth Imre	3	3	3	2	3	3	2	2	2
Tóth Kálmán	2	3	3	2	3	3	2	2	1
Vágó Pál	2	2	3	2	2	2	2	3	1
Weisz Adolf, izr.	2	3	3	3	3	2	3	—	1
Wellisz Géza, izr.	2	2	3	2	3	3	3	3	2
55 Wittje Ferencz	3	3	3	3	2	3	2	2	1
Wolf Jenő, izr.	2	4	4	4	4	4	3	3	2
Zacharia Emil, gör. kel.	1	1	1	1	2	1	1	2	1

Kimaradtak : Dohány Jenő, izr.
 Doskočil Kornél.
 60 Gyurkovics Velimir, gör. kel.
 Sztokánovics László, gör. kel., ism.

Vizsgálatlan maradt :
 Breu Dezső.

Összesen : 62.

Első B. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépírás	Tornázás	
Benedek Lajos	2	4	3	3	4	3	3	2	2
Benedikt Márton, izr.	3	4	4	3	3	3	3	2	1
Bistyák Ferencz	1	1	2	2	2	1	3	2	2
Bisztrai Péter	3	4	4	4	4	4	3	2	2
5 Bozsescu Jusztin, gör. kel.	2	4	4	4	4	4	2	3	1
Csonka Ferencz	2	2	3	2	3	2	3	2	1
Domokos László, helv.	1	1	1	2	1	1	2	2	1
Ferch Vilmos	3	4	2	3	4	4	3	2	2
Fischer János, izr.	2	2	3	3	3	3	3	3	1
10 Fráter Zoltán, ism.	1	1	2	2	1	2	3	2	1
Gál Emil	2	2	3	3	3	3	3	2	1
Germarz Ferencz	2	2	3	3	2	1	2	2	1
Glasz Péter	1	1	2	1	2	2	2	3	1
Goldschmidt Oszkár, izr.	2	2	3	4	3	3	4	3	1
15 Hajabács István, ism.	3	4	3	3	3	3	3	2	2
Hazai Aladár	2	2	2	3	2	2	3	3	1
Heidenfelder Lajos	3	4	4	4	4	4	1	3	1
Herczog Ádám	1	1	1	1	1	1	3	1	1
Híres József	3	3	3	3	4	3	3	2	1
20 Horváth Ferencz	2	3	4	3	3	3	3	3	1
Hönig Antal	1	2	2	2	2	3	3	3	1
Joachim Károly	1	2	3	2	3	2	3	3	1
Kapovits Félix	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Keller Ferencz	3	3	4	3	3	3	3	2	1
25 Ketter Gyula	1	2	3	3	3	3	3	2	1
Kleits Mátyás	2	2	2	3	1	2	3	3	1
Kleits Péter	3	3	4	4	4	4	3	3	1
Kohn Emil, izr.	1	1	2	1	1	1	1	3	1
Kohn Márton, izr.	3	3	3	3	3	3	3	2	2
30 Kordás Pál	1	1	1	1	2	1	3	3	1
Koreck Ágoston	2	3	4	3	3	4	3	2	1
Krausz Kamill, izr.	2	3	4	3	3	3	2	1	2
Kron Imre, izr.	2	2	2	3	2	3	3	2	1
Lakatos Géza	2	2	2	2	2	2	3	3	1
35 Lantos Ferencz	1	1	1	1	1	1	2	3	1
Luckhaub Gyula	2	2	2	3	2	3	3	3	1
Máté Zoltán	2	3	3	3	3	2	2	3	1
Mészáros Béla	2	2	3	3	4	3	3	—	1
Nagy József, ism.	2	4	3	3	4	4	3	2	2
40 Ochsenfeld Mihály	2	3	3	3	2	3	2	3	1

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k							Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Ökrös Ferencz	3	3	4	3	3	3	3	3	1
Ördög Lajos	1	1	2	3	3	3	2	3	1
Putics György, gör. kel., ism.	2	3	2	3	3	3	3	3	1
Rack Géza	1	1	1	1	1	1	2	2	1
45 Rényi Jenő	3	3	3	3	3	3	3	1	2
Schimmel József	4	4	4	4	4	4	2	3	3
Schlier Kristóf	2	4	4	4	4	3	3	2	1
Schmidt Imre	3	2	2	3	3	3	3	3	1
Schnitzer Géza, izr.	3	4	4	4	4	4	3	3	2
50 Sebestyén István	1	1	1	1	1	1	3	2	1
Szabó Gyula	1	1	2	1	2	1	2	3	1
Szabó József, id.	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Szabó József, ifj.	3	4	4	4	4	4	4	3	2
Tatarovits János, gör. kel.	2	2	3	3	3	3	3	3	1
55 Telbisz Péter	2	3	3	3	3	2	3	3	1
Tolnai Károly	2	2	2	3	2	2	3	3	1
Totia Oktáv, gör. kel.	2	3	3	3	3	3	3	2	1
Tóth Gyula	2	1	2	2	1	1	2	2	1
Veisz Ferencz	3	4	3	2	4	4	3	3	3
60 Weinberger Ferencz, izr.	2	1	2	3	2	2	3	3	1

Kimaradt :
Kenderesi-Szabó Pál.

Összesen : 61.

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet
	Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépírás	Tornázás	
Pap Ferencz. hely.	2	2	3	3	3	2	2	3	2
Pálffy Sándor	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Plachy Lajos, ágost., öszl.	2	3	4	3	4	4	3	3	1
Quint János	3	3	4	3	3	3	3	3	2
45 Remmel Jakab	3	3	3	3	4	3	2	3	2
Rózsa József. ism.	2	3	3	2	3	2	2	2	2
Sass Lajos	3	4	4	4	4	3	3	3	2
Skultéty Dezső	3	3	4	4	4	3	3	3	1
Somogyi Károly	3	3	4	3	3	2	2	2	1
50 Szögi Ferencz	3	3	3	2	3	2	1	3	1
Szűcs Endre	2	2	2	3	3	2	2	3	1
Timpauer Géza	3	4	4	4	3	2	3	3	1
Tóth István, ism.	3	4	4	4	4	2	3	3	1
Wellinger Mihály	2	3	3	3	3	2	2	3	1
55 Wettstein József	3	3	3	3	4	3	3	2	2
Wiener János	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Winkler Andor, izr.	2	3	4	2	3	2	3	2	2

Kimaradtak :

Hollesovszky István.
Tárnoki Antal. ism.
60 Toronyi József.

Meghalt :

Schwartz Miklós.

Osszesen : 61.

Második A. osztály.

A tanuló neve és vallása. öszöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k							
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számolás	Rajzoló mértan	Szépíráás	Tornázás
Beer Jakab	2	3	4	4	2	2	3	2
Blau Henrik, izr.	2	2	2	3	3	3	3	2
Bokor János	2	3	3	3	3	3	2	3
Bruch József	2	3	3	3	3	2	3	3
5 Dettre István	1	3	3	3	3	3	3	3
Engel Vilmos, izr.	1	2	3	3	3	2	3	3
Gábrriel János	1	2	2	2	3	2	2	3
Góth Emil, izr.	1	2	2	2	3	2	3	2
Gottl Ágoston	2	3	3	3	4	3	3	2
10 Gönczi Lajos	1	1	1	2	3	2	2	2
Groszmann Adolf, izr.	2	2	2	3	1	2	2	2
Grüner Ede	2	3	3	3	1	2	3	2
Glasz Mátyás	1	4	3	3	4	2	2	3
Hecksch Oszkár, izr.	2	3	3	3	3	3	3	2
15 Herzóg Árpád, ágost.	2	2	2	2	2	2	3	2
Hutter Károly	1	3	3	3	3	3	2	1
Jakóbi Péter	1	2	2	2	1	2	3	2
Karakásevits Károly, gör. kel.	2	3	3	3	3	3	3	3
Kelsch Péter	1	2	2	1	2	2	2	2
20 Kiss József	1	3	4	4	4	2	3	3
Kispál Bálint, hely.	2	2	2	3	1	2	2	—
Kovács Sándor	2	3	4	4	4	4	3	2
Kőhegyi Andor, hely.	1	1	2	3	2	2	2	2
Krikkai Tivadar	1	3	3	2	3	2	2	1
25 Kumini Jakab	1	3	3	3	3	2	3	2
Lauritz Miklós	1	3	3	3	3	3	3	2
Löwenstein Ernő, izr.	1	1	1	1	1	1	2	1
Miskolezi István	1	2	2	2	2	3	3	2
Murka Béla, ism.	1	3	1	3	3	3	3	1
30 Nyári Viktor	1	3	3	3	3	3	3	2
Órdög Győző	3	3	4	4	4	3	3	2
Pintér József	1	3	3	3	2	2	3	2
Pintér László	1	3	3	4	4	3	2	3
Papp István	1	1	1	2	2	2	2	3
35 Pollák Lajos, izr.	2	1	2	2	3	2	3	2
Rácz Gyula	1	2	2	3	3	3	2	2
Rózsa József	2	3	3	4	4	3	3	3
Reök István, ágost.	1	2	2	3	3	3	3	1
Röser János	2	4	4	3	4	3	3	2
40 Schaar Elemér, izr.	1	2	2	3	1	1	1	2

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k							Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Schwalb Manó, izr.	3	3	3	3	3	2	4	3	1
Sőregi Mátyás .	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Sziebold Fülöp .	2	3	4	3	4	4	3	3	1
Szilvász Ferencz .	3	3	4	4	3	3	4	3	2
45 Szűcs Ferencz .	3	3	3	3	4	3	3	3	1
Tautschitz Félix, ágost.	2	3	3	3	4	3	3	3	1
Timpauer Lajos .	1	2	2	2	3	2	2	3	1
Traun Péter .	1	1	1	1	2	2	1	2	1
Ulrich József .	1	1	1	1	2	1	2	2	1
50 Waltrich József .	1	3	2	2	3	2	3	2	1
Wettstein Andor .	1	3	3	3	4	2	2	3	2
Wolfinger Alfréd, izr., ism.	3	3	4	4	4	3	3	3	1
Wollner Rezső, izr.	2	3	4	4	4	3	4	3	1
Zákits Milán, gör. kel.	1	3	3	3	2	2	1	1	1
55 Zákits András, gör. kel.	1	3	3	2	2	3	3	1	1

Kimaradtak :

Dohány Mór, izr.
Gyömörey István.
Heib János.
Heimann Rezső, izr.
60 Kohn Ernő, izr.
Popov Rada, gör. kel.
Tibolt Ágoston.

Összesen : 62.

Második B. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k							Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Altenbach József	1	2	2	2	2	1	2	2	1
Auer György	2	2	2	3	2	3	3	2	2
Barbjer József	3	3	3	3	4	3	3	1	2
Bálint Lajos	4	3	4	4	3	3	3	3	2
5 Bálint András	3	3	4	4	4	3	3	3	2
Becker János	1	2	2	2	2	2	2	2	1
Beleszlin Wladimir, gör. kel.	1	3	3	3	3	3	3	2	2
Berger Imre, izr.	2	1	1	2	2	2	1	2	1
Burián József	1	1	1	2	2	2	2	2	1
10 Bústya Ernő, helv.	2	2	3	4	3	3	3	3	2
Czirner Károly	3	3	3	3	4	3	3	1	2
Dutsák András	1	2	1	2	2	2	2	2	1
Farkas Csamangó Sándor	3	3	4	3	3	3	2	2	2
Fischer Lajos, izr.	1	3	3	3	3	3	3	3	2
15 Gaskó János	2	2	3	4	3	3	4	3	2
Gassenfeit József	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Goldgruber Árpád, izr.	2	3	3	3	3	3	3	1	2
Götzl Lajos, izr.	2	3	3	4	3	3	4	3	2
Gruber Jenő	2	2	2	3	3	2	3	2	1
20 Grün Vilmos, izr.	2	3	3	3	3	3	4	3	2
Herkner János	1	3	3	2	3	3	3	3	1
Horecsny Zsigmond, ism.	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Horváth Aladár, ism.	3	3	3	4	4	2	3	3	2
Kabók Győző	3	3	4	4	4	4	3	2	2
25 Katona András	1	2	3	2	3	2	3	2	1
Kneip Miklós	3	3	3	3	2	3	2	2	1
Knöpfler Rudolf, izr.	1	2	2	2	2	3	2	2	1
Lehner János	2	3	3	4	3	3	2	2	2
Leichnam Miklós, ism.	3	3	3	3	2	3	2	2	2
30 Lippai József	4	3	3	3	3	3	2	3	2
Lulay Mátyás	3	2	3	3	3	3	2	3	1
Magaresevics Leontin, gör. kel.	1	2	2	3	2	1	3	2	1
Mayer György	1	3	3	2	3	2	2	1	1
Mihályfi László, öszt.	1	1	1	1	1	1	2	2	1
35 Nagy Sándor, helv.	2	3	4	4	4	3	3	3	2
Nesztorovics József, gör. kel.	2	3	4	3	4	3	2	3	1
Nesztorovics György, gör. kel.	2	2	2	2	2	2	1	2	1
Pap András	3	3	4	4	4	4	4	2	2
Pázmán József, ism.	3	3	3	3	3	3	3	3	2
40 Paulovics Sándor, gör. kel.	2	3	3	4	4	4	3	3	2

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k							Magaviselet	
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Pekl Mihály	2	1	2	2	1	2	2	2	1
Póhl Kálmán	3	3	3	3	4	4	3	2	2
Richter Kornél	4	3	4	4	3	4	2	1	2
Schannen Béla	3	3	3	3	3	3	3	1	1
45 Schorr Ozeás, izr.	2	3	3	3	3	3	3	2	1
Schossberger Aurél, izr., ism.	1	2	2	3	2	2	3	3	1
Schwarz Lajos, izr.	3	3	3	4	4	4	3	2	2
Somogyi Lajos	3	3	3	3	3	2	3	2	2
Szitkay János	4	3	4	4	4	4	3	3	2
50 Szobotka Sándor, izr.	3	2	2	3	3	3	3	2	2
Telbisz Károly	3	2	3	3	3	1	3	2	1
Treisz József	1	2	2	2	2	1	2	1	1
Valdner Jakab	1	2	2	1	2	2	1	2	1
Vendling József	3	3	3	3	3	3	3	2	1
55 Virágh Lajos, ism.	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Vőneki Antal	2	2	1	2	2	2	2	3	1
Zsótér Ferencz	2	3	3	3	3	3	2	1	2

Kimaradtak :

Palotás Sándor, ism.
Popovics Tódor, gör. kel.

60 Rudas József, izr., ism.
Rudas Károly, izr., ism.
Székesi Sándor.

Összesen : 62.

Harmadik A. osztály.

A tanuló neve és vallása. ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k									
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettani földrajz	Számítan	Rajzoló méltan	Tornázás	Magaviselet
Andres János	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2
Ádám Sándor, izr.	2	2	3	3	3	2	3	3	3	1
Bóhn Antal	1	2	2	2	1	1	2	2	3	1
Böhm Zoltán	2	2	3	3	3	3	3	2	3	2
5 Breznay Lajos, ism.	2	2	1	3	3	3	3	2	2	2
Buza László	1	1	1	3	2	1	3	2	3	1
Eisele Mátyás	2	3	2	4	3	2	3	3	3	1
Erőskövy Dezső	1	1	3	3	2	1	2	3	2	1
Fendler Frigyes	1	1	1	2	2	1	1	2	1	1
10 Fischer Aurél	1	1	1	1	2	1	3	2	3	1
Fodor István, ágost.	1	3	2	2	3	2	2	3	2	1
Gönczi Elemér, izr.	2	1	1	3	1	2	2	2	3	1
Gróf Attila	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1
Grüner Mózes, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
15 Gyórfly János	2	2	3	3	2	3	3	3	2	1
Harez János	2	2	4	4	3	2	3	3	1	2
Hubert Vendel	2	2	3	4	3	2	2	3	3	1
Jakóbi Sándor, izr.	3	3	3	4	3	2	3	3	3	2
Kafka Ferencz	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20 Kiss Ferencz	2	2	2	3	3	2	2	2	3	1
Klein Ákos, izr.	2	2	3	3	2	3	2	3	3	2
Klein Oszkár, izr.	2	2	3	3	3	2	2	3	3	2
Kormányos József	2	3	4	4	3	3	2	3	3	2
Kovács József	1	1	1	1	1	2	1	1	3	1
25 Kutni Gyula	1	1	1	3	1	1	2	2	3	1
Ladányi Vincze	2	2	1	2	2	2	2	3	1	1
Lakatos Mihály	2	2	3	4	3	3	3	2	3	1
Latzkovits László	3	3	3	3	4	3	3	3	3	2
Lolin Péter, gör. kel.	2	3	3	3	2	3	3	3	2	2
30 Luczay Livius, gör. kel.	3	3	3	4	3	3	3	4	3	2
Mészáros Kálmán	1	1	2	3	2	1	2	2	3	1
Mičik Lajos, ism.	2	3	3	4	3	2	2	3	2	2
Müller Dezső, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Nagy Lajos	2	3	3	4	3	2	3	2	3	1
35 Neurohr József	1	3	2	3	2	3	3	3	2	1
Perhács Sándor	2	2	2	3	2	3	2	2	2	1
Regdon János	1	2	2	4	2	2	3	3	3	1
Rehlinger János	1	1	1	2	1	1	2	1	2	1
Reviczky Tamás, öszt.	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1
40 Rosenfeld Richárd, izr.	2	2	2	3	3	2	1	3	3	2

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k									
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természeti földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Tomázás	Magaviselet
Schorsch Antal	2	2	1	3	2	2	2	3	2	1
Schreiber Jakab	1	2	1	3	1	2	2	3	3	1
Schreiber Jenő	3	3	4	4	3	3	4	3	2	2
Szigeti Károly, izr.	2	1	1	4	3	3	3	3	3	2
45 Tanay Károly	2	2	2	3	3	3	2	3	1	1
Telescu Traján, gör. kel.	2	2	1	3	2	1	2	2	1	1
Temesváry Lajos	1	1	2	3	2	2	2	1	2	1
Till Gusztáv	2	2	3	4	2	2	3	3	3	2
Tóth Imre	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1
50 Török Béla	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1
Trischler Oszkár, ism.	2	2	2	3	2	1	2	2	3	2
Unterreiner Mihály	2	3	2	3	3	2	3	2	3	1
Valtner Jenő	1	2	2	2	1	2	3	3	3	2
Vedres László	1	2	3	3	2	2	3	3	3	2
55 Venetianer Sámuel, hely.	1	3	3	3	1	1	2	2	3	2
Vékes Imre	2	2	3	3	2	2	2	2	3	2
Volf József	2	2	2	3	2	3	4	4	3	1
Weiterschan Fülöp	1	1	2	3	3	2	2	2	3	1
<i>Kimaradt :</i>		<i>Magántanuló :</i>								
Kelemen Kálmán, izr.		60 Ofner Jonátz Jenő, izr.								
Összesen : 60.										

Harmadik B. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k									Magaviselet
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettani földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Tornázás	
Andrássy Ákos	1	2	2	3	2	1	3	1	2	1
Barna János	1	3	3	3	2	2	3	3	3	2
Bézy Elemér, helv., ism.	3	2	2	2	3	2	3	2	2	2
Bosnyák László	1	3	3	3	3	2	3	3	1	1
5 Brommer Ödön	1	3	1	3	1	2	2	3	1	1
Crenianu Jenő, gör. kel. . .	1	3	2	3	2	2	2	3	2	1
Csányi László, izr.	1	3	2	3	2	1	2	3	2	1
Csillag László	1	4	4	4	3	2	3	4	2	1
Czibula Antal	1	2	2	3	2	3	2	2	3	1
10 Dékány János	1	1	1	1	2	2	1	2	2	1
Engel Sándor, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Fajka Sándor, ism.	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Fráter Béla	1	3	4	4	3	3	3	3	2	2
Friedrich András	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
15 Geyer Henrik, helv.	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1
Gerber Hugó	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Gombkötő Antal	1	2	2	3	3	3	3	3	3	1
Görlich József	1	3	2	4	3	2	3	3	1	1
Grüner Manó, izr.	1	2	1	2	1	1	2	1	2	1
20 Haber Ernő	2	3	3	4	3	3	3	3	2	2
Hammer Károly, ism.	2	2	1	3	2	2	2	3	1	1
Heszlényi Béla, ism.	1	3	3	3	3	3	3	2	3	1
Hodács Ágost	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1
Hoskó István	1	1	1	2	1	1	2	2	3	1
25 Jójárt József	2	2	3	2	3	3	2	2	2	2
Kapp Károly	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kopasz Pál	2	3	4	3	3	3	4	4	3	2
Lázár György	1	2	3	2	2	1	2	3	3	1
Mixich Emil, ism.	1	3	2	3	1	1	1	1	3	2
30 Mosonyi Imre, izr.	2	3	4	3	3	3	2	3	2	2
Muschong Miklós	1	3	1	3	1	1	2	3	2	1
Neuhausz József	1	2	2	3	2	2	4	2	2	1
Polgár Péter, helv.	1	2	2	2	2	1	2	3	2	1
Póth János	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1
35 Rajner Kálmán	2	3	3	4	4	3	3	4	1	1
Rósa Lajos, izr.	1	1	1	2	2	1	1	3	2	1
Rózsa János	2	2	2	3	3	2	1	2	3	1
Salamon Gyula	1	2	3	2	2	2	1	2	1	1
Schanen József	2	3	3	4	3	3	3	3	1	2
40 Schweighoffer Aurél	1	2	2	3	1	2	3	2	1	2

A tanuló neve és vallása, öszlön díjas vagy ismélő-e ?	T a n t á r r e g y a k									
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettani földrajz	Számítás	Rajzoló írástan	Tornázás	Magaviselet
Seyfert Vilmos	1	3	1	4	3	2	2	3	2	1
Spitzer József, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Steiner Ernő, izr.	1	2	1	2	1	2	2	2	2	1
Szárnycs Kálmán	1	2	2	3	1	2	3	2	2	1
45 Szeghő Gábor, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szobotka Dezső, izr. ism.	1	3	2	3	2	2	3	3	3	2
Takács Antal	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1
Tari Jenő	2	3	3	4	3	2	3	3	2	2
Telbisz Jenő	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1
50 Tengg Ferencz	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1
Toronyi Imre	1	3	4	3	4	2	3	3	2	2
Üveges Lőrincz	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1
Weidmann Ádám	2	3	2	3	3	3	3	3	2	2
Zsótér Zoltán	1	2	2	3	1	2	2	2	2	1

Kimaradtak :

55 Holeczer István.
Ivánkovits Imre. ism.
Schaefer Mihály.

Magántanuló :

Wichmann Dezső, helyv., ism.

Összesen : 58.

Negyedik A. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k									
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettudj	Algebra	Rajzoló méltan	Tornázás	Magaviselet
Apafi Ernő, izr.	3	3	3	4	3	3	3	2	3	2
Balla János	3	3	4	3	3	3	3	1	3	1
Bózsó Antal	1	1	2	1	2	1	2	2	2	1
Csányi Károly, izr.	2	2	2	1	2	2	1	2	2	1
5 Cserei Gedeon	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1
Csonka Nándor	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1
Deffert Miklós	1	1	1	2	1	2	1	1	2	2
Deli Győző	3	2	2	2	3	2	2	3	-	1
Deutsch Jakab J., izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	3	1
10 Dörner Húgó	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1
Eisenstein Rezső, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Fabricski Árpád, izr.	3	3	3	3	3	2	4	3	1	2
Fráter László	1	1	2	2	2	1	2	3	2	1
Fromm József, ágost.	1	3	3	4	2	3	2	3	3	2
15 Gera Antal	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2
Heinz Péter	1	1	1	2	2	1	1	2	2	1
Kordás Mihály	2	2	2	2	3	2	3	2	3	1
Kovács Gyula	1	1	3	2	1	2	2	2	3	2
Künstler Miksa, izr.	3	3	3	4	3	3	3	3	2	2
20 Luxenburger György	1	1	1	2	2	2	1	3	2	1
Mannheim Mór, izr., ism.	3	2	3	4	2	3	3	3	3	2
Mayer János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Milutinovits Milán	1	3	2	2	3	2	3	2	2	1
Mumper János	1	2	1	2	2	3	1	2	3	2
25 Müller Jenő, izr.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	2
Nádasky Szilárd, gör. kel.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Parasin József	1	3	3	3	2	2	3	3	3	2
Rémi Ferencz	1	3	3	3	3	2	3	4	3	1
Robicsék Henrik, izr.	2	1	2	2	1	2	3	3	2	2
30 Róka Szilveszt	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2
Somogyi József	1	1	2	1	1	1	3	2	2	1
Schwimmer Béla, izr.	2	1	1	2	2	2	2	3	3	1
Székesi Lajos	1	1	3	3	3	3	2	3	2	1
Timina Zoltán	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1
35 Tóth Gyula	2	2	3	3	1	2	3	3	1	2
Tránka József, izr.	2	2	2	2	2	2	3	2	3	1
Wagner Ede	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Wengriczky Sándor	2	2	1	2	3	2	2	3	2	1
Zombory István	1	3	3	3	2	2	3	3	1	1

Kimaradt : 40 Rittinger Ádám, ism.

Összesen : 40.

Negyedik B. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k									
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettudomány	Algebra	Rajzoló mértan	Tornázás	Magaviselet
Bakos Pál, hely.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Baur István	1	2	3	3	2	1	3	1	2	1
Baveschitz Gyula	2	3	3	4	3	2	3	2	2	1
Bálint Béla, ism.	1	2	2	3	3	3	3	3	3	2
5 Beek Ernő, izr.	2	2	2	3	2	2	3	3	2	1
Becker Mihály	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Benedek Elemér	3	3	2	3	2	3	3	2	3	2
Bosnyák Ákos	1	2	3	3	2	2	3	3	2	1
Brettschneider Ferencz	1	2	1	2	2	1	1	1	2	1
10 Déri Ernő, izr.	3	3	3	3	3	4	3	3	3	2
Erdélyi Sándor, ism.	1	3	3	4	2	2	3	3	1	2
Fajka Kálmán	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2
Fendler János	1	2	1	3	1	1	1	1	2	1
Galitzer Márkus, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
15 Horváth Imre	1	3	3	3	2	2	2	3	1	2
Hübert Lajos	1	2	3	2	2	2	3	2	1	1
Ivankovics Lajos	1	2	3	3	1	1	2	3	3	1
Kátay Ferdinánd	2	3	2	3	3	2	2	3	3	1
Kiss Aladár	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1
20 Klein Andor, izr.	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1
Kriván Dénes	1	2	3	3	2	1	2	3	3	1
Krutsay Gyula	2	2	3	3	3	2	3	3	3	1
Marsehang József	1	3	3	4	3	3	3	3	1	1
Motika Adolf	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1
25 Nagy István	1	1	1	1	1	2	1	2	2	1
Orthmayer József	2	3	3	3	2	2	3	3	3	2
Politzer Géza, izr.	2	3	3	4	3	3	3	3	3	2
Reiner Henrik, izr.	2	2	2	3	1	2	2	3	3	1
Rosenzweig Miklós	4	1	1	2	1	1	3	1	1	1
30 Szilbereisz István	1	3	3	4	2	3	2	3	2	1
Thomay Ernő, ágost.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Török Sándor	1	2	3	3	2	2	3	2	1	2
Ujházi Andor, ágost.	1	2	2	2	3	3	2	2	3	2
Winkler Sándor, izr.	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1
35 Zimányi Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Zubán Rezső	1	2	2	2	1	2	2	3	3	1

Kimaradt:

Stern Mór, izr.

Vizsgálatlan maradt:

Schäffer Ferencz.

Összesen : 38.

Ötödik osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Magyar irod. olvas- mány, görög irod. és művelődés tör- ténelem	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Szabakézi és geo- metriai rajz	Tornázás	Magaviselet
Adamik János	2	3	4	3	3	—	3	3	3	—	2	2
Barna Leánder	2	3	4	3	3	—	3	2	3	—	2	1
Benedikt Imre, izr.	1	1	2	1	2	—	2	1	1	—	3	1
Brandspiegel Mór, izr.	1	2	3	2	3	—	3	3	3	—	3	2
5 Butea György, gör. kel.	1	2	3	3	3	—	3	2	3	—	1	1
Csillag László	2	3	4	3	—	3	3	3	3	3	2	2
Curry Richard	1	2	2	2	3	—	3	2	3	—	2	1
Dévald Vilmos	1	1	1	2	2	—	2	1	2	—	3	1
Eichenbaum János, izr.	2	3	4	3	4	—	3	3	2	—	2	2
10 Erőskövy Gyula	1	2	3	3	3	—	2	2	3	—	2	2
Gimpel Miklós	1	3	2	3	3	—	3	2	2	—	1	2
Grüner Fülöp, izr.	1	1	2	1	2	—	2	1	1	—	3	1
Hacker Kálmán, izr.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	2	1
Illics Ulászló, gör. kel.	1	1	1	1	2	—	1	1	1	—	1	1
15 Jevrits Szilárd, gör. kel., ism.	1	2	3	3	3	—	4	2	3	—	2	2
Kamráth Jenő	1	3	4	4	4	—	3	3	4	—	3	2
Katona Árpád	1	2	2	2	3	—	2	1	2	—	—	2
Kiss Károly	1	1	2	1	2	—	2	1	2	—	1	2
Klumák János	1	1	1	1	1	—	3	1	2	—	3	1
20 Kontraszty Dezső, ism.	1	1	2	1	1	—	1	1	2	—	3	1
Kőszeghi Antal	2	3	3	4	—	2	3	2	4	3	3	1
Kukay Károly	1	3	3	3	—	3	3	2	3	2	2	2
Leidl Emil	1	1	2	2	2	—	2	1	2	—	2	1
Mayer Fülöp	1	1	2	1	2	—	3	2	3	—	2	1
25 Mányov Ráfael	1	1	2	1	1	—	2	2	2	—	3	1
Mészáros Lajos	1	2	3	3	—	3	3	2	2	2	3	2
Mosonyi Emil, izr.	2	3	4	3	—	2	3	3	3	2	1	2
Ofner Odön, izr.	1	2	3	3	3	—	2	2	3	—	3	2
Ottovay Zoltán	1	1	2	2	2	—	1	1	2	—	2	2
30 Pap Ernő, öszt.	1	3	3	3	3	—	2	2	3	—	3	2
Pájer László, helv.	1	3	4	3	—	3	3	3	3	1	3	1
Rack János	1	1	3	2	2	—	2	1	2	—	2	1
Radó Arthúr, izr.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	1	1
Reichenthal Marcell, izr.	1	1	2	2	—	1	2	1	1	1	2	1
35 Reinhardt Péter	1	3	2	4	3	—	3	3	3	—	1	2
Rósa Imre, izr.	1	2	3	2	—	2	3	2	1	2	2	1
Rudolffi Róbert, izr.	1	3	2	2	—	2	3	2	2	2	1	2
Schiller György	1	1	2	1	2	—	1	1	1	—	3	1
Schmidt Gáspár	2	3	2	3	3	—	3	3	3	—	1	2
40 Sőregi Imre	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	2	1

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallásan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Magyar irod. olvas- mány, görög irod. és művelődés (ör- ténlem)	Történelem	Természettudj	Mennyiségtan	Szabadkézi és geo- metria rajz		Tornázás
Steigerwald Ádám	1	2	2	2	3	—	2	1	2	—	3	1
Steiner Nándor, izr.	1	2	2	2	—	2	2	1	3	4	2	2
Stejskal Ottó	1	1	2	2	—	1	2	1	3	3	2	1
Szentgyörgyi Mihály, helv.	1	2	4	3	—	2	3	3	2	1	3	2
45 Szöry József	1	3	3	3	—	2	3	3	3	1	2	2
Takács Gyula	1	1	2	2	—	1	3	1	3	1	3	1
Tarnay Béla	1	1	2	2	3	—	2	2	3	—	2	2
Teffert Károly	1	2	3	3	3	—	3	2	3	—	1	2
Tereczky György	1	3	4	3	3	—	3	3	2	—	1	2
50 Urbán János	1	3	3	3	3	—	2	3	3	—	1	1
Vedres Andor	1	1	3	2	—	2	3	1	2	2	2	1
Vidákovich Dániel	1	3	2	3	2	—	2	2	1	—	2	1
Weinstein Samu, izr.	3	3	3	4	3	—	3	3	3	—	3	1
Wolleck Géza	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	1	1
55 Zagajcsán József, gör. kel.	1	2	3	2	2	—	3	2	2	—	1	1

Vizsgálatlan maradt :

60 Rainer Aladár.

Kimaradtak :

Csányi József.

Muszkopf Jakab.

Szobotka Jenő, izr.

Talpay János.

Összesen : 60.

Hatodik osztály.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Magyar irod. olvas- mány, görög irod. és művelődés törté- nénet	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Szabaddíj és geo- metriai rajz	Tornázás	Magaviselet
Balogh Gyula	2	3	4	3	3	—	2	2	3	—	1	1
Barcsay Károly, helv.	3	3	3	3	—	—	3	2	3	2	1	2
Bauer János	1	1	1	1	1	—	1	1	—	—	1	1
Beke Béla	1	2	3	3	—	3	3	3	3	1	2	2
5 Berdenich Ernő	1	1	1	2	2	—	1	1	1	—	1	1
Bosnyák Dezső	1	2	3	3	—	2	3	3	3	3	2	2
Böröcz Mihály	1	2	3	2	3	—	3	2	2	—	1	2
Caesar Gyula	1	1	1	1	2	—	1	1	1	—	2	1
Csikós Ádám	1	2	3	3	3	—	3	2	3	—	2	1
10 Eisenstein Károly, izr.	1	1	1	1	2	—	2	1	1	—	2	1
Fischer Márk, izr., ism.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	—	1
Gönczi Dezső, izr.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	3	1
Heimann József, izr.	1	2	2	1	2	—	3	1	2	—	3	1
Horváth József	3	2	2	3	3	—	2	1	2	—	2	2
15 Janikievits Balázs, gör. kel.	1	3	3	3	2	—	3	1	1	—	3	2
Juhász István, gör. kath.	1	1	1	1	1	—	2	1	1	—	2	1
Jungen László	1	2	3	3	3	—	1	1	2	—	2	1
Károlyi Lajos, ágost., öszt.	1	1	2	2	—	1	2	1	1	1	1	2
Kertész Lajos, izr.	2	3	3	3	4	—	3	2	3	—	2	2
20 Kibling Ferencz	1	3	3	3	3	—	3	1	2	—	2	1
Kiss Béla	1	2	3	3	—	2	2	2	2	2	2	1
Klein Béla, izr.	1	2	1	2	2	—	2	1	2	—	3	2
Kovács Géza	1	2	2	2	2	—	2	1	1	—	2	1
Letz Lajos	1	2	2	3	3	—	2	2	2	—	1	1
25 Martinovits Endre, gör. kel., öszt.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	—	1
Mathias Arthur	1	2	2	3	3	—	3	1	2	—	2	2
Mildner Gyula	1	1	2	2	2	—	1	1	2	—	2	1
Milkó Vilmos, izr.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	2	1
Müller Vilmos, izr.	1	1	2	2	2	—	1	1	2	—	2	1
30 Nesztor Kamill, gör. kath.	1	1	2	2	2	—	1	1	1	—	2	1
Nyáry Béla	1	2	2	3	3	—	2	1	1	—	2	2
Paki Miklós	1	1	1	2	1	—	2	1	1	—	2	1
Paleta Győző	1	2	2	3	—	2	2	2	3	1	2	1
Pap Imre	1	1	2	3	3	—	3	1	2	—	1	2
35 Papp János	1	1	2	1	2	—	1	1	1	—	2	1
Pavlás Kálmán	1	2	3	3	—	3	3	2	3	2	1	2
Penszl Antal	2	3	2	4	3	—	2	2	3	—	2	1
Politzer Lipót, izr.	1	2	2	2	2	—	1	1	2	—	1	1
Rochnyák József	1	2	4	3	—	1	2	2	3	1	—	1
40 Sterba Emil	1	2	2	3	3	—	2	1	3	—	2	2

A tanuló neve és vallása, öszöntújtas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallástán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Magyar irod. olvas- mány. görög irod. és művelődés törté- nel	Történelem	Természettájt	Mennyiségán	Szabdkézi és geo- métriát rajz	Tornázás	Magaviselet
Szauer Béla	1	2	3	3	—	1	2	1	3	2	1	1
Szegő Henrik, izr.	1	2	2	3	3	—	2	1	3	—	2	1
Szeles József, ism.	1	1	2	3	—	2	2	1	2	2	1	1
Szőke Lőrincz	2	2	2	1	2	—	3	1	1	—	3	1
45 Telbisz Arthur	1	1	2	2	2	—	2	1	1	—	2	1
Tóth Kálmán	1	1	3	3	3	—	2	2	3	—	2	2
Ungár Adolf, izr.	1	1	1	1	1	—	2	1	1	—	1	1
Vidaes Béla, ism.	1	2	3	3	—	1	3	2	3	3	1	2
Zimányi Dezső	1	3	3	3	3	—	2	1	3	—	3	1
50 Zimányi Lajos öszt.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	2	1
Összesen 50.												

Hetedik osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztondijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Magyar irod. olvasmány, görög irod. és muvelődés történelmének	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Ábrázoló mértan		Tornázás
Agócsi István	2	2	3	3	—	2	3	3	3	2	2	1
Apró István, öszt.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	1	1
Asprits Velimir, gör. kel.	1	2	2	2	2	—	1	1	3	—	1	2
Barta Dezső, izr.	1	1	1	2	1	—	1	1	3	—	3	2
5 Batáry Dezső	1	2	3	3	—	2	3	3	3	3	1	2
Benedikt Gyula, izr.	1	2	2	3	—	2	2	3	2	1	2	2
Bernátsky Ernő	1	2	3	2	2	—	3	2	2	—	2	2
Bordán Oktáv, gör. kath., öszt.	1	2	3	3	—	1	1	2	3	2	—	1
Böhm Vilmos	1	2	3	4	—	2	3	1	2	1	2	1
10 Daróczy Mátvás	1	2	1	2	1	—	1	1	1	—	3	1
Ferenczi István	2	2	2	3	—	2	2	2	3	2	2	2
Fischer Sámuel, izr.	1	2	2	3	2	—	1	3	3	—	3	1
Friedman Márkus, izr.	2	2	2	3	2	—	2	3	2	—	1	2
Herkner Zoltán	2	3	4	4	4	—	3	4	4	—	3	1
15 Honorics Ferencz, ism.	2	2	3	3	3	—	3	4	3	—	1	2
Jakobovics Leó, izr.	1	1	1	1	1	—	1	1	2	—	2	1
Jek Ferencz	1	2	2	4	3	—	3	3	3	—	2	1
Kelemen József, izr.	2	2	2	3	3	—	2	2	3	—	1	2
Kiss Zoltán	1	1	1	2	1	—	1	1	2	—	1	1
20 Kohn Károly, izr.	2	2	2	3	3	—	3	2	1	—	3	2
Korpásy Gyula	1	2	2	3	—	3	3	2	3	2	2	1
Lembich Izsák, izr.	1	1	2	2	1	—	2	3	2	—	2	2
Lówy Mór, izr.	2	3	3	3	3	—	3	3	4	—	—	2
Mányov Venczel	1	2	3	3	3	—	1	1	3	—	3	1
25 Medveczky László, ágost.	2	2	3	3	3	—	1	3	3	—	3	1
Mészáros Pál	1	1	2	2	1	—	1	2	2	—	3	1
Ofner Tivadar	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	2	1
Ottovay István	1	1	2	2	2	—	2	3	3	—	1	1
Paragi Ferencz	1	2	3	3	3	—	3	2	3	—	2	1
30 Prelogg József, ism.	1	1	2	3	2	—	2	3	3	—	2	1
Rainer Ágoston	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	1	1
Rátkovics Mihály	1	1	1	1	—	2	2	3	3	1	1	1
Reiniger Herman, izr.	2	2	3	3	3	—	3	3	3	—	3	2
Renich János	1	1	1	2	1	—	2	2	2	—	3	1
35 Rietly Aurél	1	2	2	3	—	2	3	4	4	3	3	2
Rómer Péter	1	2	2	3	3	—	2	2	3	—	1	1
Scheffer István	1	2	2	3	2	—	2	3	2	—	2	1
Schreiber Vilmos, ism.	1	2	3	3	3	—	3	3	3	—	2	2
Schwalb Lajos, izr.	2	3	4	3	3	—	3	3	4	—	3	1
40 Stejskál Károly	1	2	2	3	—	2	3	3	3	4	2	2

A tanuló neve és vallása, ösztdíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Magyar irod. olvasmány, görög irod. és művelődés történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Abrázoló mértan		Tornázás
Steinitz Emil, izr.	2	2	2	3	—	2	3	3	3	3	—	2
Streicher Simon, izr.	1	1	1	3	3	—	1	3	2	—	3	2
Sümegei Zoltán, izr.	2	3	2	3	2	—	3	3	3	—	3	2
Szabó Miksa	1	1	2	3	2	—	2	3	3	—	3	2
45 Szentgyörgyi Ferencz, helv.	2	2	3	3	—	3	3	3	3	2	2	1
Várnai Dezső, izr.	2	2	3	3	—	1	3	3	3	2	1	2
Wanie Rudolf	1	1	1	1	1	—	1	1	1	—	1	1
Weisz Béla, izr.	1	1	1	1	1	—	2	1	1	—	1	1
Zeke Imre	1	1	2	3	—	1	1	2	1	1	1	1
<i>Kimaradt :</i>						<i>Vizsgálatlan maradt :</i>						
50 Deszpinitz Kálmán, gör. kel.						Hegedüs Antal.						
Összesen : 51.												

Nyolczadik osztály.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Menyiségtan	Bölcséleti előtan
Arnold Gyula	1	2	2	3	3	1	2	2	1
Bárkányi Zoltán	1	1	1	2	1	1	2	3	1
Bezdán János	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Bodnár Imre	1	1	1	2	2	2	2	2	1
5 Csányi János	1	3	3	3	3	2	2	3	2
Fazekas László	2	2	3	3	3	2	3	4	2
Fodor Jenő, ágost.	1	2	3	3	3	2	3	3	1
Fröhlich Jenő	1	1	2	2	2	2	2	1	1
Götz Béla	1	2	2	2	1	1	2	3	1
10 Grüber Károly, izr.	1	2	3	3	3	1	3	3	2
Gyöző Dezső, izr.	1	1	2	3	2	2	2	3	1
Hahn Márton.	1	1	2	2	2	1	2	2	1
Horváth Gyula	2	2	3	3	3	2	3	3	2
Huszárik Béla, ágost.	1	1	2	2	2	1	2	2	1
15 Katona János	1	2	2	3	2	3	2	2	1
Kovács Pál	2	3	3	3	3	3	3	3	3
Liptai Imre, izr.	2	2	3	3	3	3	4	4	1
Mészáros János	2	3	3	3	3	2	2	3	2
Milkó Gyula, izr.	1	1	1	2	2	1	2	3	1
20 Pollák Sándor, izr.	1	2	2	3	3	2	3	3	2
Pósz Henrik	1	1	2	2	2	1	1	1	1
Reiter Rudolf	1	2	2	3	2	2	3	3	1
Sachs Henrik, izr.	1	2	2	3	2	3	2	3	2
Sándor István, öszt.	1	1	1	2	1	1	2	1	1
25 Schön Manó, izr.	1	3	2	3	3	3	2	3	3
Sümegei Lázár, izr.	1	2	2	3	3	2	1	2	1
Szabó Gyula	1	1	3	3	3	1	2	3	1
Szabó László	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Szécsén Ferencz, izr.	1	1	2	2	2	2	2	2	1
30 Sztójsits Vladimír, gör. kel., öszt.	1	2	2	2	2	1	1	2	1
Tichy Gyula	1	2	3	3	3	2	3	2	2
Varga Ferencz	1	1	2	2	2	1	2	2	1
Vas Károly, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zombory Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Kimaradtak :

35 Frank József, izr.
Reiter Imre.

Magántanuló :

Lutz Ferencz.

Összesen :

B) A nem kötelezett tantárgyakban.

I. Francia nyelv.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. osztály.		VI. osztály.	
Fischer Aurél	1	Juhász István	1
Kapp Károly	1	Pap János	1
Török Béla	1	VII. osztály.	
V. osztály.		Fischer Sámuel	1
Leidl Emil	1	Összesen : 8.	
5 Ofner Ödön	1		

A francia nyelv tanítására hetenkint összesen 4 óra fordítatott. A tanulók haladottságuk foka szerint 2 csoportra voltak osztva. Tankönyvek: Hofer Károly, Francia nyelvtan, 1. rész: Francia Chresthomathia dr. Ploetz Károlytól.

II. Gyorsírás.

(A csillaggal jelöltek haladó gyorsírók.)

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A. osztály.		IV. A. osztály.	
Gönczi Elemér	3	20 Csányi Károly	1
Harez János	3	Csonka Nándor	1
Kormányos József	2	Dörner Húgó	1
Kováts József	2	*Müller Jenő	2
5 Kutny Gyula	2	*Schwimmer Béla	1
Mészáros Kálmán	2	25 Tránka József	1
Temesváry Lajos	2	IV. B. osztály.	
Tóth Imre	2	Déri Ernő	2
Vékes Imre	2	Kiss Aladár	1
III. B. osztály.		Klein Andor	2
10 Andrassy Ákos	2	Rosenzweig Miklós	3
Csányi László	1	30 *Zimányi Gyula	1
Dékány János	3	V. osztály.	
Gombkötő Antal	2	*Gimpel Miklós	1
Kapp Károly	1	*Katona Árpád	3
15 Polgár Péter	3	*Klumák János	1
Póth János	1	Ottovay Zoltán	2
Rósa Lajos	2	35 *Wolleck Géza	1
Szegheő Gábor	1		
Szobotka Dezső	3		

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
VI. osztály.			
Bauer János	1	55 *Kiss Zoltán	1
*Beke Béla	1	*Mészáros Pál	1
*Bernedich Ernő	1	*Streicher Simon	2
*Böröcz Mihály	1	VIII. osztály.	
40 *Csikós Ádám	1	*Bárkányi Zoltán	2
Fischer Márk	2	*Bezdán János	1
*Gönczi Dezső	1	60 *Győző Dezső	1
*Klein Béla	1	*Hahn Márton	1
*Milkó Vilmos	1	*Kovács Pál	1
45 *Müller Vilmos	2	*Reiter Rudolf	1
Paleta Győző	2	*Sachs Henrik	2
Papp János	1	65 *Szabó Gyula	1
*Politzer Lipót	1	*Szabó László	1
Sterba Emil	1	*Szécsén Ferencz	1
50 *Szőke Lőrincz	1	*Sztójsits Vladimír	2
Ungár Adolf	1	*Sándor István	1
*Zimányi Lajos	1	70 *Varga Ferencz	1
VII. osztály.		*Vas Károly	1
*Agócsi István	1	Összesen : 71.	
*Hegedüs Antal	2		

A Gabelsberger-Markovits-féle magyar gyorsírás tanítására hetenkint összesen 4 óra fordított. A tanulók haladottságuk szerint 3 csoportba voltak osztva. Tankönyvek: Bódogh János, Levelezési Gyorsírás. Szeged, 1886. Gyakorlati Gyorsírás. Szeged, 1887. Parlamenti gyorsírás. Szeged, 1890. Gyorsírás olvasókönyv. Szeged, 1889. Állandó rövidítések. Szeged, 1890. és »Gyorsírászi Közlöny«, havi folyóirat 1892. A német gyorsírás tanítására hetenkint 1 óra fordított. A tanulók elvégezték a tananyagból a köv. részt: Allgemeine Vocalbezeichnung; Wortbildung; Wortkürzung. Tankönyv: Dr. Rätzsch: Lehrgang d. Stenographie, 54. Aufl. Dresden, 1893. előadta: Szabó László, gyorsírókört elnök.

A gyorsírászi tanfolyam díja havonként 1 frt, mely összegből az évi tandíjra 6 frt, a gyorsírókört illeték és a tanulóknak szükségletéhez mért adandó tan- és segédeszközökre együttesen 4 frt esik.

A harmadik tanfolyam befejezte után az ismét beiratkozott tanulók a tandíjra eső 6 frtot nem fizetik, hanem csak a részükre kiszolgáltattott tan- és segédeszközök árát, valamint a kör-illetéket, mely együttvéve 4 frtra megy.

A tandíjmentesek (akár kezdők, akár haladók) a gyorsírászi tandíj fizetése alól föl vannak mentve, azonban a kör-illeték és a tankönyv, illetőleg egy szaklap ára fejében egész évre 2 frt 50 krt fizetnek.

Bejelentett kimaradás esetén a tandíj csupán a megkezdett félévre esedékes, míg a tényleges kiadást képező tankönyv- és egyéb segédeszközök ára, valamint a gyorsírókörü illeték egész tanévre kötelező.

A gyorsírási előadások minden vasárnap d. e. 9—12-ig tartanak, s a tanfolyam a gyorsírókör megalakulásával kezdődik, és a nyilvánosan megtartott vizsgálattal fejeztetik be.

III. Műének.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
I. A. osztály.			
Ádok László	1	35 Kleitsch Mátvás	1
Árvey Ferencz	1	Kleitsch Péter	2
Bécezy Géza	2	Mészáros Béla	1
Eperjessí József	4	Ördög Lajos	2
5 Feth János	1	Rack Géza	1
Fráter Gyula	1	40 Schlier Kristóf	2
Grasselly Károly	2	Sebestyén István	2
Halál József	2	Schmidt Imre	2
Héjja József	2	Id. Szabó József	1
10 Huszka Ernő	1	Tolnai Károly	4
Kamráth Dezső	2		
Kamráth József	2	I. C. osztály.	
Käsztnér Imre	3	45 Andrässy Kálmán	2
Kreiszl Pál	1	Bogcha Imre	1
15 Klinger Ferencz	1	Csetneki Árpád	3
Kuhn Péter	2	Csillag János	2
Pálmai Ernő	2	Csipkés Endre	2
Rosznann János	2	50 Czimer Nándor	2
Schmalz Henrik	2	Draskovics Andor	1
20 Szawantseck István	2	Ernszt György	2
Tóth Imre	2	Fodor István	1
Vágó Pál	2	Griffel Lajos	2
Wittje Ferencz	2	55 Hahn Alajos	1
		Hillebrand Antal	2
I. B. osztály.			
Ferch Vilmos	2	Holub Károly	2
25 Fráter Zoltán	1	Horn Ferencz	2
Gál Emil	1	Horváth István	3
Germarzl Ferencz	1	60 Idakéri Viktor	1
Hajabács István	1	Járosy Dezső	2
Herzog Ádám	1	Klinkhammer Frigyes	1
30 Heidenfelder Lajos	4	Klinkhammer Miksa	3
Hönig Antal	2	Nekich Richard	2
Hires József	2	65 Rimmel Jakab	2
Horváth Ferencz	2	Róza József	3
Joachim Károly	2	Sass Lajos	2
		Somogyi Károly	1

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
II. A. osztály.			
Szögi Ferencz	3	100 Balla János	2
70 Szűcs Endre	2	Kovács Gyula	1
Wiener János	4	Mumper János	1
Tóth István	2	Róka Szilveszter	2
II. B. osztály.			
Gönczi Lajos	1	IV. B. osztály.	
Hutter Károly	2	Fajka Kálmán	2
75 Kumini Jakab	2	105 Kiss Aladár	1
Pintér József	2	V. osztály.	
Rózsa József	2	Gimpel Miklós	1
Sőregi Mátyás	1	Schmidt Gáspár	1
Szilvásy Ferencz	1	VI. osztály.	
80 Szűcs Ferencz	2	Janikievits Balázs	1
Ulrich József	1	Juhász István	1
III. A. osztály.			
Altenbach József	1	110 Jungen László	1
Dutschak András	1	Kiss Béla	1
Kabók Győző	1	Klein Béla	1
85 Lippai József	1	Mathias Arthur	1
Mihályfi László	1	Mildner Gyula	1
Peckl Mihály	2	115 Pap Imre	1
Treisz József	2	Papp János	1
Zsótér Ferencz	3	Szeles József	1
III. B. osztály.			
Andrássy Ákos	1	Zimányi Dezső	1
Fajka Sándor	1	VII. osztály.	
Kapp Károly	1	Batáry Dezső	1
Rózsa János	1	120 Böhm Vilmos	1
IV. A. osztály.			
IV. B. osztály.			
V. osztály.			
VI. osztály.			
VII. osztály.			
VIII. osztály.			
Összesen : 127.			

IV. Szabadkézi rajz.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
II. B. osztály.		V. osztály.	
Telbisz Károly	1	10 Leidl Emil	2
III. A. osztály.		VI. osztály.	
Reviczky Tamás	1	Beke Béla	1
Temesváry Lajos	1	Károlyi Lajos	1
III. B. osztály.		Kiss Béla	2
Tary Jenő	3	Paleta Győző	1
IV. A. osztály.		VII. osztály.	
5 Apafi Ernő	2	15 Böhm Vilmos	1
Balla János	1	Ratkovits Mihály	1
IV. B. osztály.		Schreiber Vilmos	1
Becker Mihály	1	VIII. osztály.	
Fendler János	1	Sándor István	1
Zimányi Gyula	1		

A sorozatban használt érdemjegyek fokozata.

Az előmenetel rovatában : 1 = jeles, 2 jó, 3 - elégséges, 4 — elégtelen : a magaviselet rovatában : 1 jó, 2 — szabályszerű, 3 — kevésbé szabályszerű, 4 — rossz.

Rövidítések jelentménye.

gör. kath. görög katolikus vallású : — gör. kel. görög keleti vallású : — ágost. ágostai vallású : — helv. helvét vallású : — izr. izraelita vallású : — ism. ismétlő : — öszt. ösztöndíjas. Ahol a név után a kötelezett tantárgyakkól nyert sorozatban vallás jelezve nincs, ott római katolikus értendő. A tornázás rovatában — — fölmentetett.

Tornaverseny.

Intézetünk a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak 1892. évi 1193. eln. sz. a. kelt rendelete értelmében jun. hó 26-án a felső osztálybeli, 27-én pedig az alsó osztálybeli tanulók részére tornaversenyt rendezett, melyekre nagy számmal jelentek meg a szülők, továbbá a városi hatóság és az érdeklődő közönség.

A tornaverseny lefolyása a következő program szerint történt:

1. D. u. 4 óraker gyülekezés a főgymnasiumban.
  2. 4¹/₂ óraker kivonulás nemzeti színű zászló alatt és dobszó mellett az ujszegedi népkertben kijelölt versenytérre kettős rendoszlopokban.
  3. A verseny színhelyén az ifjaknak felállítása nyolczas sorokba lyoni ellenvonulással; utána a »Szózat« éneklése.
  4. Szabadgyakorlatok — megfelelő sornytással — nyolczas ütemben, mind a négy osztály egy oszlopban.
  5. Katonai rendgyakorlatok osztályonként.
  6. Versenyek a testgyakorlat következő fajaiban:
    - a) VI., VII. osztály: Gyakorlatok nyújtón, korláton, lovon, bakon: 150 m. futás; távolra és magasra ugrás: 10 kilogrammos vasgolyó dobása távolra, birkózás, kötélhúzás.
    - b) IV., V. osztály: Gyakorlatok nyújtón, korláton, lovon, bakon; 150 m. futás; birkózás.
    - c) I—III. osztály: 100 m. futás; távolra és magasra ugrás.
- A versenyben győztesek lettek és elismerő okiratot kaptak:

A VII. osztályból:

Aszprits Velimir, nyújtón, lovon, bakon, távolra ugrásban és magasra ugrásban.

Honorits Ferencz, nyújtón, korláton és birkózásban.

Kelemen József, nyújtón, korláton, lovon és bakon.

Rőmer Péter, nyújtón és korláton.

Zeke Imre, nyújtón, lovon és bakon, távolra ugrásban és magasra ugrásban.

Várnai Dezső, nyújtón és korláton.
 Batáry Dezső, korláton, lovon és bakon.
 Friedmann Márk, lovon, bakon és futásban.
 Wanie Rudolf, futásban.
 Jeck Ferencz, súlydobás és birkózásban.

A VI. osztályból :

Politzer Lipót, nyújtón, korláton, lovon és bakon.
 Pavlás Kálmán, nyújtón, korláton, lovon és bakon, távolra ugrásban és magasra ugrásban.
 Ungár Adolf, nyújtón, korláton, lovon és bakon, távolra ugrásban és magasra ugrásban.
 Pap Imre, nyújtón, lovon és bakon és futásban.
 Vidats Béla, nyújtón.
 Beke Béla, lovon és bakon.
 Horváth József, távolra ugrásban és futásban.
 Nyáry Béla, távolra ugrásban és magasra ugrásban.

Az V. osztályból :

Reinhardt Péter, nyújtón, korláton, lovon és bakon.
 Mosonyi Emil, nyújtón, korláton, lovon és bakon és birkózásban.
 Ilits Ulászló, nyújtón és korláton.
 Gimpel Miklós, nyújtón és korláton.
 Kiss Károly, korláton.
 Butea György, korláton.
 Kukai Károly, korláton.
 Schmidt Gáspár, lovon és bakon.
 Teffert Károly, futásban.

A IV. A. osztályból :

Timina Zoltán, távolra ugrásban, magasra ugrásban és futásban.
 Csonka Nándor, távolra ugrásban és magasra ugrásban.
 Fabriczki Árpád, távolra ugrásban és magasra ugrásban.
 Zombori István, távolra ugrásban és magasra ugrásban.

A IV. B. osztályból :

Erdélyi Sándor, távolra ugrásban és magasra ugrásban.
 Hubert Lajos, távolra ugrásban és magasra ugrásban.
 Horváth Imre, távolra ugrásban és magasra ugrásban.

Marschang József, távolra ugrásban és magasra ugrásban.
 Rozenzweig Miklós, távolra ugrásban és magasra ugrásban.

A III. A. osztályból :

Kovács József, a távolra ugrásban.
 Schors Antal, a távolra ugrásban és futásban.
 Harcz János, a távolra ugrásban és a magasra ugrásban.

A III. B. osztályból :

Schweighofer Aurél, a magasra ugrásban és futásban.
 Mosonyi Imre, a magasra ugrásban.
 Jójárt József, a távolra ugrásban. .
 Kapp Károly, a távolra ugrásban és futásban.
 Fendler Frigyes, a futásban.

A II. A. osztályból :

Sőregi Mátyás, futásban.
 Hutter Károly, futásban.
 Bokor János, futásban.

A II. B. osztályból :

Magarasevits Leontin, a magasra ugrásban.
 Zsótér Ferencz, a magasra ugrásban és futásban.
 Léner János, futásban.
 Richter Kornél, futásban.

Az I. A. osztályból :

Ádók László, szertornázásban.
 Crenianu Gyula, szertornázásban.
 Farkas István, szertornázásban.
 Kún Péter, szertornázásban.

Az I. B. osztályból :

Krausz Kamil, a szertornázásban.
 Rényi Jenő, a szertornázásban.

Az I. C. osztályból :

Horváth István, a szertornázásban.
 Idakéri Viktor, a szertornázásban.

Krausz Béla, a szertornázásban.
Nekich Richárd, a szertornázásban.

Dobosok :

Batáry Dezső, VII. oszt. tanuló.
Búza László, III. A. oszt. tanuló.

Statisztikai kimutatások.

A. A tanulók általános áttekintése az 1892—93. tanévben.

Osztály	Fölvételek az egész tanév folyamán	Kimaradt	Megtelt	Vizsgálatlan maradt	Vizsgálatot tett	A megvizsgáltak között volt					A beírottak a múlt tanévhez képest		Az összes beírottak közül tandíjat illetőleg	
						magántanuló	Előmenetelre nézve		Illetőségre nézve		növekedés	apadás	fizető volt	mentes volt
							haladó	ismétlő	helybeli	vidéki				
I. A.	62	4	—	1	57	—	52	5	37	20	1	—	53	9
I. B.	61	1	—	—	60	—	56	4	38	22	1	—	49	12
I. C.	61	3	1	—	57	—	50	7	34	23	1	—	54	7
II. A.	62	7	—	—	55	—	53	2	34	21	—	—	59	3
II. B.	62	5	—	—	57	—	51	6	30	27	—	1	60	2
III. A.	60	1	—	—	59	1	56	3	33	26	3	—	57	3
III. B.	58	3	—	—	55	1	47	8	30	25	1	—	56	2
IV. A.	40	1	—	—	39	—	38	1	22	17	—	—	40	—
IV. B.	38	1	—	1	36	—	34	2	20	16	—	—	35	3
V.	60	4	—	1	55	—	53	2	46	9	—	7	54	6
VI.	50	—	—	—	50	—	48	2	32	18	—	11	44	6
VII.	51	1	—	1	49	—	46	3	30	19	8	—	49	2
VIII.	37	2	—	—	35	1	35	—	25	10	—	9	33	4
I—VIII.	702	33	1	4	664	3	619	45	411	253	15	28	643	59

B. A megvizsgált tanulók kimutatása vallás. anyanyelv és nyelvismeret tekintetében az 1892–93. tanév végén.

Osztály	A tanulók közt vallásra nézve volt						Összesen	A tanulók közt anyanyelvre nézve volt						Összesen	A tanulók nyelvismerete		
	róm. kath.	gör. katn.	gör. keleti	ágostai	helvét	izraelita		magyar	német	román	tót	szerb-román	bolgár		más nyelvű	Csak magyarul beszél	Hányan tudtak magyarul
I. A.	47	—	3	—	—	7	57	30	24	1	—	2	—	—	57	30	57
I. B.	46	—	4	—	1	9	60	37	17	2	—	4	—	—	60	25	60
I. C.	43	—	3	2	3	6	57	39	15	—	—	3	—	—	57	29	57
II. A.	36	—	3	3	2	11	55	40	13	—	—	2	—	—	55	28	55
II. B.	40	—	5	—	2	10	57	37	16	2	—	2	—	—	57	25	57
III. A.	43	—	3	1	1	11	59	46	12	—	—	—	1	—	59	24	59
III. B.	40	—	1	—	4	10	55	45	8	—	—	1	—	1	55	34	55
IV. A.	25	—	2	1	—	11	39	27	10	—	—	2	—	—	39	20	39
IV. B.	26	—	—	2	1	7	36	29	7	—	—	—	—	—	36	27	36
V.	37	—	3	—	2	13	55	32	18	1	—	3	1	—	55	31	55
VI.	33	2	2	1	1	11	50	43	5	—	—	2	—	—	50	24	50
VII.	29	1	1	1	1	16	49	39	7	1	—	1	1	—	49	23	49
VIII.	21	—	1	2	—	11	35	33	1	—	—	1	—	—	35	24	35
Összesen	466	3	31	13	18	133	664	477	153	7	—	23	3	1	664	344	664

C. Kimutatás a megvizsgált tanulók szüleinek polgári állásáról az 1892—93. tanév végén.

Osztály	A tanulók szülei közt polgári állásra nézve volt															
	östermelő			iparos			kereskedő és vállalkozó			tiszlviselő		katona	más értelmiségi (orvos, ügyvéd, lelkész, tanár, tanító, mérnök, író, művész. stb.)	személyes szolgálatból elő (munkás, napszámos, szolgál. stb.)	magánzó nyugdíjas v. tőkepenész stb.)	Összesen
	önálló		alkalmazott	önálló		alkalmazott	önálló		alkalmazott	köztestviselő (állami, hatósági)	magán- és társulati					
	nagybirtokos és bérlő	kis birtokos és bérlő		nagyiparos	kisiparos		nagykereskedő	kiskereskedő, szalócs, stb.								
I. A.	—	7	—	—	9	—	—	10	—	4	4	1	15	7	—	57
I. B.	—	16	—	—	8	—	—	7	—	8	8	1	7	5	—	60
I. C.	—	6	—	—	17	—	2	3	—	13	—	2	7	4	3	57
II. A.	—	8	—	—	9	—	—	5	1	8	4	—	12	7	1	55
II. B.	—	5	—	—	14	—	—	11	—	9	6	—	6	6	—	57
III. A.	—	10	1	—	3	—	—	9	—	10	5	—	17	3	1	59
III. B.	—	8	—	—	6	—	—	7	—	13	5	1	11	2	2	55
IV. A.	—	12	—	—	5	—	—	6	—	5	2	—	4	2	3	39
IV. B.	—	5	3	—	4	—	—	6	—	6	—	—	5	4	3	36
V.	1	11	—	—	10	—	1	5	—	9	4	1	8	3	2	55
VI.	—	1	—	—	9	—	—	10	—	9	5	2	12	2	—	50
VII.	—	6	—	—	5	1	—	10	—	11	2	1	5	—	8	49
VIII.	—	3	—	—	13	—	1	3	—	6	5	—	3	1	—	35
Összesen	1	98	4	—	112	1	4	92	1	111	50	9	112	46	23	664

D. A megvizsgált tanulók általános osztályozása az 1892—93. tanév végén.

Osztály	A megvizsgáltak száma	Magaviseletből				Tanulmányokból					
		jó	szabályszerű	kevésbé szabályszerű	rossz	minden tantárgyból jeles eredményű	minden tantárgyból legalább jó eredményű	minden tantárgyból legalább elégséges eredményű	egy tantárgyból elégtelen eredményű	két tantárgyból elégtelen eredményű	több tantárgyból elégtelen eredményű
I. A.	57	42	15	—	—	3	12	28	4	1	9
I. B.	60	46	12	—	—	5	9	24	8	3	11
I. C.	57	34	23	—	—	3	5	28	8	2	11
II. A.	55	41	14	—	—	2	6	31	4	5	7
II. B.	57	26	31	—	—	1	11	25	8	3	9
III. A.	59	37	21	—	—	2	9	33	10	4	1
III. B.	55	40	14	—	—	6	10	28	6	3	2
IV. A.	39	24	15	—	—	2	11	19	7	—	—
IV. B.	36	25	11	—	—	5	5	20	6	—	—
V.	55	29	26	—	—	4	10	28	10	2	1
VI.	50	34	16	—	—	6	15	25	4	—	—
VII.	49	28	21	—	—	4	6	31	5	2	1
VIII.	35	29	5	—	—	2	11	19	1	1	1
I—VIII.	664	435	224	2	—	45	120	339	81	26	53

661*

664

* A 3 magántanuló a magaviseletből érdemjegyet nem kapott.

E. Az 1892—93. tanévi érettségi vizsgálatok eredménye.

a)	b) Az írásbelin		c)	d) A szóbelin					e) Az érettségit végzett ifjak pályaválasztása																
	Hány jelentkeztek érettségi vizsgálatra?	Hány készítette el minden dolgozatát legalább elégs. eredménnyel?		Hány utasított az írásbeli alapján ismétlő vizsgálatra?	Hányan bocsátottak összesen szóbelire?	Hány lett jelesen	Hány jól	Hány egyszerűen	Hány utasított javító vizsgálatra?	Hány utasított ismétlő vizsgálatra a szóbeli alapján?	theologiai	bölcsész	jogi	orvosi	mérnöki	építési	gépész	vegyész	gazdasági	erdészeli	bányászati	ipari	kereskedői	alsóbb hivatalnoki	katonai
37	31	6	31	2	6	16	6	1	6	3	12	5	2	—	—	—	1	1	1	—	—	7	4	—	—
				érett?					p á l y á r a k é s z ü l l																

E tanév folyama alatt 4 ízben voltak érettségi vizsgálatok, u. m.: szeptember, december, márczius és junius hónapokban. Szeptember hóban első teljes vizsgálatra állott: 6, kik közül írásbeli után ismétlésre utasított: 1, szóbelit tett: 5, ismétlő vizsgálatot tett: 2, javító vizsgálatot tett: 13, sikerrel: 7.

December hóban első teljes vizsgálatra állott 1, a ki javítóra utasított, javító vizsgálat volt: 9, ezek közül sikeres: 8. Márczius hóban ismétlő vizsgálatra állott: 1, a ki írásbeli után végleg elutasított, javító vizsgálat volt: 2, ezek közül sikeres 1. Junius hóban első teljes vizsgálatra állott: 30, ismétlő vizsgálatot tett: 2, ez utóbbiak közül szóbeli után végleg elutasított: 1, sikerrel végzett: 1.

Ezek szerint a tanév alatt javító vizsgálatot tett: 18 ifjú, ezek közül sikerrel: 16, ismétlő vizsgálatot tett: 5, ezek közül sikerrel: 2, végleg elutasított: 2, javítóra: 1.

Az a), b), c) és d) rovatok csak azon tanulókra vonatkoznak, kik első ízben tettek érettségit, az e) rovat adatai pedig az érettségit sikerrel befejező összes ifjakra.

F. Az egész tanév alatt beírt tanulók illetőségének kimutatása megyék szerint az 1892—93. tanévről.

A tanuló illetőségi helye	O S Z T Á L Y													Összesen
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Szegedi illetőségű	38	39	36	34	34	34	30	22	19	32	32	32	26	408
Aradmegyei	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	5
Bács-Bodrogmegyei	1	1	1	1	1	5	2	—	2	8	1	4	4	31
Békésmegyei	—	1	—	—	—	—	4	1	—	1	—	—	—	7
Biharmegyei	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2
Csanádmegyei	—	1	1	—	2	4	1	1	3	1	2	2	—	18
Csongrádmegyei	2	—	2	3	1	2	2	3	2	2	1	1	2	23
Fehérmegyei	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Győrmegyei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Hevesmegyei	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Jász-N.-Kún-Szolnokmegyei	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Komárommegyei	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Krassó-Szörénymegyei	1	—	2	—	—	—	1	—	1	—	3	—	—	8
Nyitrai megyei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Pest-K.-Kümmegyei	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	2	2	2	11
Szepesmegyei	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Szerémmegyei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Temesmegyei	9	8	3	2	6	5	2	3	—	3	—	1	—	42
Tolnámegyei	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Torontálmegyei	9	11	15	20	16	10	11	7	8	10	7	8	3	135
Vas megyei	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Összesen :	62	61	61	62	62	60	58	40	38	60	50	51	37	702

Szertárak.

a) Természettani szertár.

A természettani szertár részére a lefolyt tanévben a következő készülékek vásároltattak: Métérrúd 1 drb. — Sodronyfonatú mérőszalag 1 drb. — Bolognai üvegcsépek. — Schmidt-féle pörgettyű 1 drb. — Készülék az inga törvényeihez 1 drb. — Geissler-eső gázzal, fluorescentiás folyadékkal és phosphoresc. anyagokkal 4—4 drb. — Bolognai palaczkok. — Húrkészülék 1 drb. — Vízpörgettyű-minta 1 drb. Ezeken kívül többféle javítások eszközöltettek.

b) Vegytani szertár.

A természettani és ásványtani, illetőleg chemiai előadások alkalmával bemutatott kísérletek és fejlesztéseknél fölhasznált sók és savak kellő mennyiségben vásároltattak.

c) Természetrajzi szertár.

Vétel útján szaporodott: 1. Az állattani gyűjtemény a béka fejlődésének papírmachéból készült alakjai, 2. a növénytani gyűjtemény a következő papírmachéból készült szétszedhető virág mintákkal: Az élesztő gomba (*Saccharomyces cerevisiae*). A közönséges pajzska (*Aspidium filix mas*). Az ölyv szárnyú haraszt (*Pteris serulata*). Az erdei fenyő (*Pinus silvestris*). A pompás nőzirom (*Iris germanica*). A farkasgége virág (*Aristolochia siphon*). A kancsós fű (*Nepenthes distillatoria*). A zsálya (*Salvia officinalis*). A gyűszű virág (*Digitalis purpurea*). A burgonya (*Solanum tuberosum*). A gyermeklánczfű (*Taraxacum officinale*). A bürök (*Conium maculatum*). Az alma (*Pirus malus*). A rózsa (*Rosa canina*). A bab (*Phaseolus vulgaris*). A szegfű (*Dianthus caryophyllus*). Az erdei málna (*Malva silvestris*). A harmatfű (*Drosera rotundifolia*) levele. A Venus légyesapójának (*Dionaea muscipula Veneris*) levele. A golya orr (*Geranium phaeum*). A karórépa (*Brassica napus*).

A földrajzzal kapcsolatos és szemléltetve leíró természetrajzi oktatáshoz 7 drb Lehmann-féle növénytábla, melyeken külföldi kulturnövényeknek, u. m. :

kávé, tea, dohány, kakao, kautsuk, gyapot, czukornád természetű alakjai és azoknak földolgozása ábrázoltatik.

Ajándék útján: Huszár Dezső joghallgató több darab ásványt; Eisenstein Károly. VI. osztály tanulója rovargyűjteményt.

d) Történelmi, földrajzi és régiségi szertár.

Vásárlás útján gyarapodott: Klogutovitz Manó, A magyar korona országainak hegy és vízrajzi iskolai fali térképe. 3 pld. Kiadja Hölzel és társa. Budapest, 1892. Klogutovitz Manó, A magyar korona országainak iskolai fali térképe. 2 pld. Kiadja Hölzel és társa. Budapest, 1891. A következő államférfiak és írók aczél-metszésű arczképei: gr. Széchenyi István, Nyáry Pál, Verbőczy István, Szalay László, b. Eötvös József, Kossuth Lajos, Lónyay János, gr. Andrássy Gyula, Klapka György. — Vörösmarty Mihály, Arany János, Petőfi Sándor, Jókai Mór, Jókainé Róza, Czuczor Gergely, Berzsenyi Dániel, Kazinczy Ferencz, Kölesey Ferencz, b. Jósika Miklós, Jósika Julia, b. Kemény Zsigmond, Tompa Mihály, Kisfaludy Károly, Csokonai V. Mihály, Kisfaludy Sándor, Virág Benedek, Bajza József, Gyöngyösi István, Toldy Ferencz, Gyulai Pál, Szász Károly, Tóth Kálmán, Frankenburg Adolf, Lukács Móricz, Humbolt Sándor.

e) Rajzszerár.

E szerár gyarapodása vásárlás útján: Ábrázoló mértani magyarázó ábrák Schrödertől, 20 drb. »Neue Malereien.« Különböző mesterektől. Wisnuth Erneszt kiadása, Berlin. IV. füzet. Az előadáshoz körző és vonalzó. 3 drb.

Könyvtárak.

a) Tanári könyvtár.

A tanári könyvtár vásárlás útján a következő munkákkal gyarapodott: Vall. és Közokt. Min. Hivatalos Közlönye. Budapest. 1892—93. — Budapesti Szemle, szerk. Gyulai Pál. Budapest, 1892—93. — Hítszónoklati folyóirat, szerk. Karkecz és Urbán. Szeged, 1892—93. — Irodalomtörténet közlemények, szerk. Ballagi Aladár. Budapest, 1892—93. — Magyar írók élete és munkái, szerk. Szinnyei József. Budapest, 1892—93. — Közoktatásügyi Szemle, szerk. Balásy és Jancsó. Budapest. 1892—93. — Középkisk. tanár-egyesületi közlöny, szerk. Alexander Bernát. Budapest, 1892—93. — Torna-ügy, szerk. Zsinger M. Budapest, 1892—93. — Természettudományi Köz-
löny. Budapest, 1892—93. — A Pallas nagy lexikona. I—II. köt. Budapest, 1893. — A magyar nyelv tört. szótára, 9—11. füz., szerk. Szarvas és Simonyi. Budapest, 1892. — Zeitschrift f. d. österr. Gymn., szerk. Hartel és Schenkl. Wien, 1892—93. — Zeitschrift f. mathem. und naturw. Unterr., szerk. Hoffmann. Leipzig, 1892—93. — Annalen der Physik und Chemie, szerk. Wiedemann. Leipzig, 1892—93. — Die Bibliothek des Dichters Nicolaus Zrinyi. Wien, 1893. — Dr. Klamarik János. A magyarorsz. középiskolák újabb szervezete. Budapest, 1893. (A mű első fele). Ambrus József, Paphonvédek albuma, I. köt. Nagy-Kikinda. 1892. — Béla király Névtelen jegyzőjének könyve a magyarok viselt dolgairól, 2 melléklettel. Budapest, 1892. — Koronázási emlékkönyv, szerk. dr. Kovács és dr. Sziklay. Budapest, 1892. — Dömötör János munkái. Bpest, 1878. — Bartók L. Újabb költemények. Bpest. 1883. — Jakab Ödön, Nyár (költemények). Bpest, 1891. Erdélyi János. Tanulmányok. Bpest, 1890. — Erdélyi János, Pályák és pálmák. Budapest, 1886. — Beöthy Zsolt, A tragikum. Budapest, 1885. — Dugonics, Báthori Mária. Bev. Heinrich G. Budapest, 1887. — Gyurgyik Gyula, Körmöczbánya. Budapest, 1892. — Koberstein-Bartsch, Geschichte der deutschen Nationalliteratur, I—V. Leipzig, 1884. — Dr. Gáspár Ferencz, Negyven ezer mértföld. Szeged, 1892. — Hock János. Nagyböjti szent-beszédek. Budapest, 1891. — Sophokles tragoediái. ford. Csiky Gergely. Budapest, 1889. — Dr. Csuday Jenő. A magyarok története, I—II. Szombathely, 1891. — Róder Alajos, Bibliai történet. Budapest, 1874. — Dr. Maywald József, Görög nyelvtan, 2 kiad.

Budapest, 1891. — Düntzer Heinrich, Erläuterungen zu den deutschen Klassikern : Goethes Leiden des jungen Werthers. Schiller's Räuber Goethes Iphigenie auf Tauris. Schiller's Kabale und Liebe. Goethes Faust, I—II. — Helder's Cid. Goethes Hermann und Dorothea. Lessing's Nathan der Weise. Schiller's Maria. Stuart Wilhelm Tell. Schiller's Don Karlos. Leipzig, 1874—92. — Paul James. A politikai tudomány története, II—III. Budapest, 1892. — Ribeck, A római költészet története, III. ford. Katona L. Budapest, 1893. — Schliemann ásatásai, ford. dr. Öreg János. Budapest, 1892. — Magyar könyvszemle XV. évf. közrebocs. a Magyar Nemzeti-Muzeum könyvtára. Budapest, 1890. — A magyar irodalom története, 1—7. füz. szerk. Beöthy Zsolt. Budapest, 1893. — Budapesti Szemle 39, 60, 69, 70. füz., szerk. Gyulai Pál. Budapest, 1879—82. Összesen : 44 czim, 66 köt., 28 füz. 197 frt 6 kr értékben.

A M. T. Akadémia kiadványaiból 10 frt kedvezményes áron a következő könyvilletményeket küldötte meg intézetünknek : Erdélyi országgy. emlékek, XV., szerk. Szilágyi Sándor. Budapest, 1893. — Török-magyarkori tört. emlékek, II. oszt. Írók. I. köt. Török történetírók, ford. Thüry József. Budapest, 1890. — Archeologiai Értesítő, XII. 3—5., XIII. 1—2. Budapest, 1891—93. — Akadémiai Értesítő 12. füz., szerk. Szily Kálmán. Budapest 1892—93. — Nyelvtudományi közlemények, XXII. 5—6. XXIII. 1—2., szerk. Simonyi Zs. Budapest, 1892—93. Mathem. és term. tudom. értesítő, X. 1—9 XI. 1—5., szerk. König Gy. Budapest. 1892—93. — M. T. Ak. Mathem. és term. tud. közlemények, XXIV. 8—10 XXV. 1—2. Budapest, 1891. — M. T. Ak. Almanach. Budapest, 1893. M. — T. Ak. Értekezések : a) a nyelv és széptudom. köréből, XV. 11—12 : XVI. 1—2. b) a tört. tudom. köréből, XV. 7—11., c) a term. tudom. köréből XXII. 3—8., d) a mathem. tudom. köréből, XV. 2. — M. T. Ak. Emlékbeszédok. VII. 5—9. Budapest, 1892.—93. — Összesen : 3 czim, 5 köt., 42. füz. 45 frt 60 kr értékben.

Ajándékozás. Szabó Ferencz, német-eleméri plébános úr, mint erről a nm. vall. és közokt. Miniszt. 19,644. sz. a. értesít, az általa kiadott »Történeti nép- és földrajzi könyvtár« cz. munkáiból egy példányt, mely 54 kötetből áll és 142 frt értéket képvisel, ajándékozott intézetünknek, melyekből eddig a következők érkeztek meg :

Wieseman Miklós. A tudomány összhangzásban a kinyilatkoztatással. N.-Beckerek. 1889. — Szabó Ferencz, Európa története. I—II. N.-Beckerek, 1890. — U. a. A legújabb kor története, I—II. N.-Beckerek, 1890. — Jireček, A bolgárok története, ford. Mayer Rezső. N.-Beckerek, 1889. — Dr. Schmeidler, A görög királyság története, ford. Hommer József. N.-Beckerek, 1890. — Dr. Réthy László, Az oláh nyelv és a nemzet megalakulása. N.-Beckerek, 1890. — Dr. Lázár Gyula. A török birodalom története. N.-Beckerek, 1890. — Klaič Vjekoslav. Bosznia története, ford. Szamota Istvan. N.-Beckerek, 1890. — Andrič Sándor. A montenegrói fejedelemség története, ford. Kunos Gyula. N.-Beckerek, 1890. — Dr. Thim József, A

szerbek története. N.-Beckerek, 1892. — Hillerding A., A szerbek és bolgárok története, ford. Kiss Simon. N.-Beckerek, 1890. — Paganel Cam., Szkanderbég története, ford. Háger József. N.-Beckerek, 1890. — Ranke, Szerbia és Törökország, ford. Mihályffy Gy. N.-Beckerek, 1890. — Dr. Wertner Mór, A középkori délszláv uralkodók . . . Temesvár, 1891. — Dr. Lázár Gyula, Az orosz birodalom története, I—IV. Temesvár, 1890—91. — Smets, Az osztrák birodalom története, I—III. N.-Beckerek, 1891—92. — K. Nagy Sándor, A jobbágyság története Magyarországon. N.-Beckerek, 1891. — Dr. Kaulen, Asszírja és Babylonia, ford. Szabó Ferencz. N.-Beckerek, 1892. — Risztics János, Szerbia külügyi viszonyai, I—II. ford. Románecz M. N.-Beckerek, 1892. — Szamota István, Régi magyar utazók Európában. N.-Beckerek, 1892. — Dr. Lázár Gyula, Angolország történelme, I—II. Temesvár, 1892. — Ujhegyi Béla, Budavár keletkezése és hadtörténeti multja. Temesvár, 1892. — Dr. Wertner Mór, Az Árpádok családi története. N.-Beckerek, 1892. — Dr. Wertner Mór, A magyar nemzetségek a XIV. sz. közepéig, I—II. Temesvár, 1891—92.

A vall. és közokt. min. ajándékai : A közoktatás állapotáról szóló 21 jelentés, I—II. A tanítói nyugdíj . . . 1891. állapotáról szóló jelentés. Bpest, 1892. Jakab Elek, Kolozsvár története, II—III. Oklevéltár a II—III. kötethez. Budapest, 1888. Haske Ferencz, Kolozsvár története világosító rajzai. Budapest, 1888. — A délmagy. orsz. term. tudom. társulat ajándéka : Emlékkönyv a délm. o. t. tiz éves év. fennáll. ünnep. alkalmából, szerk. Borogi Ignác. Temesvár, 1884. — Az illető szerzők ajándékai : Kálmány Lajos. A csillagok nyelvhasználatunk. Szeged, 1893. Dr. Szemák, Középkorok ifj. könyvtárjegyzék. Budapest, 1892. Csaplár Ben., Szabó István emlékezete. Budapest, 1892. Csaplár, Ein ungarischer Hellenist. Leiden. 1893. Némäti, Rohoncz Cod. tantétel, Turk, Kazár tantétel, Nemzetiségünk elvei, Ősi dicsőségünk. Budapest, 1892. A ford. ajándéka : Kreiten. Voltaire, II., ford. Makra és Rózsa. Szeged. 1888. Összesen : 39 czim, 40 köt., 9 füz. 103 frt 15 kr. értékben.

A tanári könyvtárban a mult évben volt : 1998 czim, 3025 köt., 1932 füz. 4635 frt 31 kr. értékben.

Az 1892—93. tanévi gyarapodás : 86 czim, 111 köt., 85 füz. 356 frt 35 kr. értékben.

Jelenleg van : 2084 czim, 3136 köt., 2017 füz. 4991 frt 66 kr. értékben.

b) Ifjúsági könyvtár.

1. Az önképzőkori könyvtár vétel útján a következő művekkel gyarapodott : Természettudományi Közlöny. Bpest, 1891. — Philologiai Közlöny. Bpest, 1891. — Fekete, Magyar Szalon. 16. és 17. k. Bpest, 1892. — Történelmi hazugságok. Ford. Haller. Bpest, 1890. — Wisemann, Fabiola. Ford. Haudek. Budapest, 1888. — Ambrus, Az 1848—49. évi paphonvédek albuma. N.-Kikinda, 1892. — Philologiai Közlöny. Budapest, 1892. — Akadémia.

Értesítő. Bpest, 1892. — Századok. Bpest, 1892. — Magyar nyelvőr. Bpest, 1892. Természettudományi Közlöny. Bpest, 1892. — Pór Antal, Nagy Lajos. Bpest, 1892. — Paul Janet, A politika és morál. 2. és 3. k. Bpest, 1892. — Ribbeck, A római költészet története. 3-ik k. Bpest, 1893. — Chateaubriand, Az utolsó abenszeráds. Ford. Rada. Bpest, 1892. — Bikélas, Lukis Laras. Ford. Horváth. Bpest, 1892. — Berczik, A veteránok. Bpest, 1892. — Carlyle, Burns. Ford. Lévy. Bpest, 1892. Gr. Ráday G. versei. Bpest, 1892. — Bellamy, Visszapillantás 2000-ből 1887-re. Ford. Radványi. Bpest, 1892. — Szigligeti, Béli Pál. Bpest, 1892. — Grillparzer, A tenger és szerelem hullámai. Ford. Ivánfi. Bpest, 1892. — B. Amade versei. Bpest, 1892. — Verne, Branicanné asszonyság. Ford. Huszár. Bpest, 1892. — Gyulai, Gr. Széchenyi mint író. Bpest, 1892. — Byron, A kalóz. Ford. Kacziány. — Goldoni, A jótékony zsémbes. Ford. Radó. — Berczik, A svihákok. — A balkánfélszigeti népek költészetéből. Ford. Erödi — Berzsényi Ödái. Magyarázta Versényi. Bpest. 1885. — Katona, Bánkban. Magyarázta Péterfi. Bpest, 1883. — Mikes törökországi levelei. Magyarázta Erödi. Bpest, 1882. — Czuczor, Botond. Magyarázta Vozári. Bpest, 1880. — Pázmány egyházi beszédei. Szerk. Bellaagh. Bpest, 1889. — Gyulai Pál emlékbeszédei. Bpest, 1890. — Káldi egyházi beszédei. Szerk. Bellaagh. Bpest, 1891. — Forster, Deák Ferencz. Ford. Pulszky. Bpest. 1881. — Csengery, Deák Ferencz. Bpest, 1887. — Szalay, Mirabeau. Bpest, 1881. — Flegler, A magyar történelírás története. Sayous, A magyar történelem külforrásai. Ford. Szinnyei. Bpest, 1877. — Kemény Zs. Élet és irodalom. Bpest, 1883. — Chateaubriand. Atala. Ford. Csiky. Bpest. 1876. — René, Ford. Bogdánfy. Bpest, 1886. — Kazinczy G. Emlékbeszéd Szemere Pál felett. Bpest, 1885. — Flegler, Kölesey Ferencz. Ford. Szinnyei. Bpest, 1878. — Lindau, Molière. Ford. Bánfi. Bpest, 1879. — Szász K. Schiller. Bpest. 1887. — Aristoteles poetikája. Ford. Geréb. Bpest, 1891. — Tiane, Eszmény a művészetben. Ford. Harrach. Bpest, 1879. — Az olasz művészet bölcsélete. Ford. Kádár. Bpest, 1886. A német alföldi művészet bölcsélete. Ford. Szántó. Bpest, 1888. — Boissier Virgil. Ford. Végh. Bpest, 1876. — Collins, Sophokles. Ford. Kont. Bpest, 1881. — Kont, Aristophanes. Bpest, 1880. — Kontúr Béla, A hegy mögül. Bpest, 1889. — Sziklay, Az atheisták. Bpest, 1891. — Pasteiner, A művészetek története. Bpest, 1885. — Schiller költeményei. Bpest, 1890. — Sophokles tragoediái. Ford. Csiky. Bpest, 1880. — Bánóczi, Kisfaludy Károly élete és munkái. 1—2 k. Bpest, 1882. — Salamon, Az első Zrinyiek. — Erdélyi, Tanulmányok. Bpest, 1890. — Kisfaludy Sándor minden munkái, 1—8. k. Bpest, 1893. — Szitnyai, Tanulmányok. Bpest, 1893. — Reyly, A colosseum vértanúi. Szatmár, 1892. — Tóth Béla, Tárcalevelek. Bpest, 1892. — Inczédi László, Verseik. Bpest, 1892. — Reiner, Magyar cultur képek. Bpest, 1892. — Abonyi, A nagyasszony. Bpest, 1892. — Bródy, Regénytár-
gyak. Bpest, 1892. — Vajda János, Költemények. Bpest, 1892. — Adorján,

Félhomályban. Bpest, 1893. — Szabóné Nogáll Janka, Leányoknak. Bpest, 1893. — Váradi Antal, Caritas. Bpest, 1893. — Hevesi József, Az ár ellen. Bpest, 1893. — Karczag Vilmos, Romok. Bpest, 1893. — Ajándékok : Berecz, Természet. Bpest, 1878. — Dr. Czobor, Egyházművészeti lap. Bpest, 1886. — Dr. Römer, Archeologiai Értesítő. 6. és 8. k. Bpest, 1872—74. — Századok. Bpest, 1872. — Kölcese Naplója, Bpest, 1848. — Fehér Ipoly, Győr megye és város egyetemes leírása. Bpest, 1874. — Böszörményi, Költemények. Bpest, 1890. — Tanulók olvasó tára. 1. 3. 4. 5. 8—20. ff. Bpest, 1888—90. — Összesen : 84 czím, 92 kötet és 17 füzetben, 117 frt 75 kr. értékben.

2. Az ifjúsági nagyobb és kisebb könyvtár vétel útján gyarapodott : Chateaubriand, Az utolsó abenszeráds. Ford. Radó. Bpest, 1891. — Bikélas, Lukis Laras. Ford. Horváth. Bpest, 1892. — Bereczik, A veteránok. Bpest, 1892. — Carlyle, Burns. Ford. Lévy. Bpest, 1892. — Gr. Ráday Gedcon munkái. Bpest, 1892. — Bellamy, Visszapillantás 2000-ből 1887-re. Ford. Radványi. Bpest, 1892. — Szigligeti, Béli Pál. Bpest, 1892. — Grillparzer, A tenger és szerelem hullámai. Ford. Ivánfi. Bpest, 1892. — B. Amade versei. Bpest, 1892. — Verne, Bramicanné asszonyság. Ford. Huszár. Bpest, 1892. — Kozma, Korképek. Bpest, 1892. — Bereczik, A bálkirálynő. Bpest, 1893. — France Anatol, Thaïs. Bpest, 1893. — Hugo, Ruy Blas. Ford. ifj. Szász Károly. Bpest, 1893. — Schiller költeményei. Bpest, 1890. — Salamon irodalmi tanulmányai. 1—2. k. Bpest, 1890. — Trefort. Újabb emlékbeszédek és tanulmányok. Bpest, 1887. — Életrajzok. Plutarchosból. Ford. Szilasi. Bpest. — Arago emlékbeszédei. Bpest, 1879. — Ambrus, Paphonvédek albuma. N.-Kikinda, 1892. — Kisfaludy Károly minden munkái 1—6 k. Bpest, 1893. — Jókai. Színművek. 1. 2. k. Bpest, 1893. — Kisfaludy Sándor minden munkái. 1—8. Bpest, 1893. — Vajda János költeményei. 1—2 k. Bpest. — Sziitnyai, Tanulmányok. Bpest, 1893. — Maszlaghy, Mai jellemek. Esztergom, 1884. — Jókai, Fráter György. 1—5 k. Bpest, 1893. — Ajándékok : Fehér Ipoly, Győr megye és város egyetemes leírása. Bpest, 1874. — Varga, Szeged története. Szeged, 1877. — Reizner, A régi Szeged. 1 k. Szeged, 1884. — Továbbá vétel útján : Andersen. Mesék. — Hohenauer. A napkeleti mesék gyöngyei. — Szerényi, Természet tudományi olvasmányok. — Vaszary, Történelmi életrajzok. — Bródy, Kis Almanach. — Mehner, Szavalókönyv, 3 példány. — Tolnay, Magyar költők. 2 példány. — Hampelné, Elbeszélések a görög világból. — Jókai, Török világ Magyarországon. — Gyulai, Gróf Széchenyi mint író. — Gracza, Kossuth Lajos élete és működése. — Verne, Az angolok az északi sarkon. — U. a. A jégsivatag. — U. a. Sándor Mátyás, 2 k. Ajándékozta : Kukay Károly, 5. oszt. tan. Palotás, A mi parasztjaink. Remallay, Ábránd és való. (Korrajzok). — Vidákovich Dániel. 5. oszt. tan. Koronázási emlékünnepe. — N. N. Petőfi összes költeményei. — N. N. Beöthy, Laczi konyha. Összesen : 49 czím, 74 kötet, 86 frt 20 kr. értékben.

Az ifjúsági könyvtárak összes gyarapodása : 166 kötet, 17 füzet 203 frt 95 kr. értékben.

Ertesítés a jövő 1893 94. tanév megnyitásáról.

A jövő tanévre a beiratások szeptember hó négy első napján történnek. A felvétel szabályai a következők:

I. A jelentkezés ideje.

A tanintézetnek eddig fönnállott párhuzamos osztályai a szükséghez képest a jövő 1893—94. tanévre is föntartatnak, vagyis 3 első, 2 második, 2 harmadik és 2 negyedik osztály lesz; a négy felső osztály azonban továbbra is párhuzamosak nélkül marad.

Az 1883. évi XXX. t.-cz. értelmében ezen osztályok mind-egyikébe 60 tanuló vehető föl, s a helybeliek a fölvételnél előnyben részesülnek. Ebből kifolyólag:

1. Szeptember hó 1-én és 2-án délelőtt 8—12 óráig s délután 2 $\frac{1}{2}$ —5 óráig csak helybeliek iratkozhatnak be.

2. Szeptember hó 3-án és 4-én 8—12 óráig s délután 3—5 óráig helybeliek és vidékiek.

3. Valamint a helybeliek a vidékiek fölött, úgy azon vidékiek, kik már előbb is e tanintézet növendékei voltak, az ujonnan jelentkezők fölött a fölvételnél elsőbbséggel bírnak.

II. A bemutatandó okmányok.

1. A gymnasium első osztályába csak oly tanuló vehető föl, ki a 9 évet betöltötte s 12 évnél nem idősebb, mely körülmény keresztlevel s illetőleg hiteles születési bizonyítvánnyal igazolandó.

2. Az ismeretek mértékére nézve megkívántatik, hogy a tanuló a népiskola 4-ik osztályának tananyagában kellő jártassággal bírjon s erről hiteles iskolai bizonyítványt mutasson föl.

3. A beíráásra szülői vagy ezek megbízottja kíséretében jelentkezik a tanuló az igazgatóságnál s itt fölmutatja az előbbi tanévről szóló iskolai bizonyítványát s azon iskolának Értesítőjét, melyben ezen bizonyítványt nyerte, továbbá keresztlevelét vagy születési okmányát s szabályszerű *orvosi bizonyítványt* a sikeresen megtörtént *első himlőoltásról* s ha az ifjú 12 éves, az újraoltás-

ról. Mig a tanuló ezen okmányokat be nem mutatja. addig magát az intézetbe véglegesen fölvettnék nem tekintheti.

Az V. osztályba belépő tanuló szülője illetőleg gyámja köteles kijelenteni, vajjon fia. illetőleg gyámoltja az 1890. évi XXX. t.-cz. értelmében a görög nyelvet, avagy az idézett t.-cz. által meghatározott más tantárgyakat fogja-e tanulni?

III. A tandíjak.

Szeged sz. kir. város köztörvényhatósága 1887. évi 166. sz. a. kelt határozata a tandíjakat a következő módon szabályozza:

1. Helybeli ifjú 10 frt 80 krt, vidéki 15 frt 80 krt fizet egész évre tandíjúl.

2. A tandíj első fele 5 frt 40 kr., illetőleg a vidékiek részére 7 frt 90 kr. a beíráskor. másik fele pedig január hó végén fizetendő az igazgatóságnál.

3. Szegénysorsú, de jó magaviseletű s előmenetelű növendék tandíjmentességért folyamodhatik. *A folyamodványok Szeged sz. kir. város tanácsához intézendők s beírás alkalmával a gymnasiumi igazgatóságnál nyújtandók be.*

Melléklendő a folyamodványhoz: 1. Hatósági szegénységi bizonyítvány. 2. Legalább is jó előmenetelről tanúskodó iskolai bizonyítvány.

A jó előmenetel olyképen értendő, hogy a gymnasiumból jövő tanulóknak a tornázáson és szépíráson. a népiskolából jövőnek pedig a tornázáson és rajzoláson kívül minden kötelezett tantárgyból jó vagy vegyest jeles és jó tanjegyeinek kell lenni.

IV. Javító és pótló vizsgálatok.

Hogy mind a helybeli. mind a vidéki illetőségű ifjak a fentebb kitűzött időben jelentkezhessenek a föl vételre. a föl vételi. javító és pótló vizsgálatok idejéül a helybeliek részére augusztus hó 30-ik. a vidékiek részére pedig augusztus 31-ik napja délelőlt 8— $\frac{1}{2}$ 12-ig. délután 2 $\frac{1}{2}$ —5 óráig tűzetik ki.

Javító és pótló vizsgálatokra bocsáttatnak:

1. Oly egy tantárgyból bukott tanulók. kiket erre a tanári tesztület zárértekezleti ítélete föl jögosít. mely körülmény az iskolai bizonyítványban jelezve van.

2. A két tantárgyból bukkottak közül azok. kik erre a szegedi tankerületi kir. föl igazgatóságtól külön engedélyt nyertek. Ezen engedély iránti kérvények 50 kros bélyeggel ellátva s iskolai

bizonyítvánnyal és évközi értesítővel fölszerelve a tankerületi főigazgatósághoz intézendők s július hó 10-ig a gymnasiumi igazgatósághoz benyújtandók. Azon tanulók, a kiknek az erkölcsi viselkedésből kevésbbé szabályszerű vagy rossz érdemjegyük van, vagy a kik a latin nyelvből, vagy a mennyiségtanból érdemelték ki elégtelen tanjegyeik egyikét, javító vizsgálatra engedélyt nem nyerhetnek.

3. Pótló vizsgálatra igényt tarthatnak azon tanulók, kik a tanév bezárása előtt betegség miatt kénytelenek voltak a tanintézetből kilépni. Ezen vizsgálatra az engedélyt a tanári kar adja meg. A vizsgálat iránti kérvények orvosi és egyéb bizonyítványokkal fölszerelve jul. 10-ig az igazgatósághoz benyújtandók. Sem a javító, sem a pótló vizsgálatért díj nem fizetendő.

Szeptember hó 4-én d. e. 8 órakor nyitattik meg a tanév a Szentlélek ünnepélyes segítségével hívásával s 5-én reggel kezdetnek meg az előadások.

A vidéki szülők és gyámok a gyermekeik részére fölfogadandó szállás iránt az igazgatóságnál tudakozódhatnak. Végül figyelmeztetnek a tanulók, hogy *az ódon könyvek bevásárlásában nagy körültekintéssel járjanak el, nehogy azok helyett időközben kényteleníttessenek az előirt kiadású tankönyveket beszerezni.*

Szegeden.-1893. június hó 30-án.

Magyar Gábor,
főgymn. igazgató.

T A R T A L O M.

	Lapsz.
Képek Szeged város birtokterületének növényvilágából	3
Adatok a főgymnasium történeléhez :	
A. A tanintézet beléletére vonatkozó fontosb mozzanatok	25
B. Felsőbb hatóságoktól érkezett fontosabb leiratok	28
C. Ifjúsági segélyező-egylet	29
D. Önképző-kör	30
E. Gyorsíró-kör	35
F. A főgymnasium ösztöndíjas és jutalmazott tanulói	38
A tanári kar	40
Előadott tananyag	43
Írásbeli feladványok	57
A tanulók előmenetele :	
A. A kötelezett tantárgyakban	60
B. A nem kötelezett tantárgyakban	83
A sorozatban használt érdemjegyek fokozata	87
Rövidítések jelentménye	87
Tornaverseny	88
Statisztikai kimutalások :	
A. A tanulók általános áttekintése	92
B. A megvizsgált tanulók kimutalása vallás, anyanyelv és nyelv- ismeret tekintetében	93
C. Kimutalás a megvizsgált tanulók szüleinek polgári állásáról	94
D. A megvizsgált tanulók általános osztályozása	95
E. Az 1892—93. tanévi érettségi vizsgálatok eredménye	96
F. A beírt tanulók illetőségének kimutalása megyék szerint	97
Szertárak	98
Könyvtárak :	
a) Tanári könyvtár	100
b) Ifjúsági könyvtár	102
Értesítés a jövő tanév megnyitásáról	105

